

Jämställdhet och
nyanlända invandrares
etablering

Förslag till statens budget för 2019

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	5
Diagramförteckning	7
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.....	11
2.1 Principer för utformning av denna proposition.....	11
2.2 Omfattning.....	12
2.3 Utgiftsutveckling	12
2.4 Mål för utgiftsområdet.....	13
3 Nyanlända invandrares etablering	15
3.1 Omfattning.....	15
3.2 Utgiftsutveckling	15
3.3 Mål för utgiftsområdet.....	16
3.4 Resultatredovisning.....	16
3.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	16
3.4.2 Resultat.....	17
3.4.3 Insatser för nyanländas etablering	23
3.5 Budgetförslag.....	31
3.5.1 1:1 Etableringsåtgärder.....	31
3.5.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	32
3.5.3 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare.....	33
3.5.4 1:4 Hemutrustningslån.....	34
4 Diskriminering.....	35
4.1 Omfattning.....	35
4.2 Utgiftsutveckling	35
4.3 Mål.....	36
4.4 Resultatredovisning.....	36
4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	36
4.4.2 Resultat.....	36
4.5 Budgetförslag.....	42
4.5.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	42
4.5.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.....	43

5	Jämställdhet	45
5.1	Omfattning	45
5.2	Utgiftsutveckling.....	45
5.3	Mål för jämställdhetspolitiken	46
5.4	Resultatredovisning	46
5.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	46
5.4.2	Resultat	47
5.5	Budgetförslag	70
5.5.1	3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	70
5.5.2	3:2 Jämställdhetsmyndigheten.....	71
5.5.3	3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	71
6	Åtgärder mot segregation.....	75
6.1	Omfattning	75
6.2	Utgiftsutveckling.....	75
6.3	Resultatredovisning	76
6.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	76
6.3.2	Resultat	76
6.4	Budgetförslag	79
6.4.1	Åtgärder mot segregation.....	79
6.5	Delegationen mot segregation	80

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	9
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	10
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering	13
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2019–2021. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering	13
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Nyanlända invandrarers etablering	15
Tabell 3.2	Andel personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	17
Tabell 3.3	Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	18
Tabell 3.4	Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	18
Tabell 3.5	Andel förvärvsarbetande 20–64 år med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå bland inrikes och utrikes födda	19
Tabell 3.6	Andel elever med behörighet till något av gymnasieskolans nationella program bland inrikes födda och utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder	21
Tabell 3.7	Genomströmning inom fyra år för nybörjare år 1 inom gymnasieskolan den 15 oktober 2013	22
Tabell 3.8	Studieresultat efter två år för elever som påbörjat sin utbildning 2014 respektive 2015, prioriterade efter högsta godkända studievägs kurs..	23
Tabell 3.9	Andel med bra hälsotillstånd för personer 16 år eller äldre.....	23
Tabell 3.10	Andel med sömnbesvär, respektive besvär med ångslan oro och ångest för personer 16 år och äldre.....	23
Tabell 3.11	Auktorisation av tolkar 2015–2017.....	24
Tabell 3.12	Antalet nyanlända mottagna i en kommun	26
Tabell 3.13	Mottagande av nyanlända fördelat på län	27
Tabell 3.14	Utbetalda ersättningar för flyktingmottagande	29
Tabell 3.15	Beviljade hemtrustningslån.....	31
Tabell 3.16	Anslagsutveckling 1:1 Etableringsåtgärder.....	31
Tabell 3.17	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:1 Etableringsåtgärder...	32
Tabell 3.18	Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	32
Tabell 3.19	Prognos för antalet kommunmottagna.....	32
Tabell 3.20	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	33
Tabell 3.21	Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	33

Tabell 3.22	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare.....	34
Tabell 3.23	Anslagsutveckling 1:4 Hemutrustningslån	34
Tabell 3.24	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:4 Hemutrustningslån ...	34
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom område Diskriminering.....	35
Tabell 4.2	Antalet inkomna anmälningar om diskriminering till DO fördelade på kön 2015–2017.....	37
Tabell 4.3	Antalet anmälningar till DO per diskrimineringsgrund och missgynnande i samband med föräldraledighet 2015–2017	37
Tabell 4.4	Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen.....	42
Tabell 4.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	42
Tabell 4.6	Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	43
Tabell 4.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.....	43
Tabell 4.8	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.....	44
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom område Jämställdhet.....	45
Tabell 5.2	Chefer i offentlig och privat sektor, ålder 18–66 år.....	48
Tabell 5.3	Styrelseledamöter i börsbolag 2002–2018	48
Tabell 5.4	Personer 16–79 år som uppgett att de utsatts för misshandel efter plats 2016.....	56
Tabell 5.5	Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren 2016.....	56
Tabell 5.6	Anmäld misshandel 2013–2017.....	57
Tabell 5.7	Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder 2016	57
Tabell 5.8	Anmälda våldtäktsbrott mot vuxna och barn 2012–2017	58
Tabell 5.9	Anmälda och lagförda brott rörande köp av sexuell tjänst, koppleri samt människohandel för sexuella ändamål	58
Tabell 5.10	Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	70
Tabell 5.11	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	70
Tabell 5.12	Anslagsutveckling 3:2 Jämställdhetsmyndigheten	71
Tabell 5.13	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:2 Jämställdhetsmyndigheten	71
Tabell 5.14	Anslagsutveckling 3:3 Bidrag för kvinnors organisering	71
Tabell 5.15	Beställningsbemyndigande för anslaget 3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	72
Tabell 5.16	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	73
Tabell 6.1	Utgiftsutveckling inom området Åtgärder mot segregation	75
Tabell 6.2	Anslagsutveckling 4:1 Åtgärder mot segregation.....	79
Tabell 6.3	Beställningsbemyndigande för anslaget 4:1 Åtgärder mot segregation	79
Tabell 6.4	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 4:1 Åtgärder mot segregation	80
Tabell 6.5	Anslagsutveckling 4:2 Delegationen mot segregation	80
Tabell 6.6	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 4:2 Delegationen mot segregation	81

Diagramförteckning

Diagram 3.1	Andel heltidsarbetande av sysselsatta bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	18
Diagram 3.2	Andel tidsbegränsat anställda bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år.....	19
Diagram 3.3	Undersysselsatta 15–74 år som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta, fördelat på inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda.....	19
Diagram 3.4	Andel förvärvsarbetande nyanlända, skyddsbehövande och deras anhöriga, mottagna 2008–2014 efter vistelsetid i Sverige. Män (20–64 år)	20
Diagram 3.5	Andel förvärvsarbetande nyanlända, skyddsbehövande och deras anhöriga, mottagna 2008–2014 efter vistelsetid i Sverige. Kvinnor (20–64 år)	20
Diagram 3.6	Andel elever med behörighet till något av gymnasieskolans nationella program efter kön bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder.....	21
Diagram 3.7	Antal elever i kommunal vuxenutbildning, inrikes och utrikes födda	22
Diagram 3.8	Elever, kursdeltagare och nybörjare i sfi.....	23
Diagram 3.9	Mottagandet av nyanlända per capita per kommun i förhållande till det genomsnittliga mottagandet per capita i riket.....	28
Diagram 5.1	Arbetskraftsdeltagande efter inrikes och utrikes födda (20–64 år) 2017	51
Diagram 5.2	Sysselsatta personer i åldern 20–64 år som arbetar deltid 2013–2017.	51
Diagram 5.3	Genomsnittligt meritvärde årkurs 9.....	52
Diagram 5.4	Avgångna från gymnasieskolan efter program eller anknytning till program, 2016/17	53
Diagram 5.5	Kommittédirektiv (Dir), Propositioner (Prop), Statliga utredningar (SOU) och Departementspromemorior (Ds) som uppfyller kraven om jämställdhet 2008–2017	64
Diagram 6.1	Andel förvärvsarbetande i åldern 20–64 år, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket	76
Diagram 6.2	Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket, läsår.....	77
Diagram 6.3	Andel unga 20–25 år som varken förvärvsarbetar eller studerar, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket	77
Diagram 6.4	Genomsnittlig disponibel inkomst för personer i åldern 20–64, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket	77

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering enligt tabell 1.1. 2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som	inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1	Etableringssåtgärder	238 430
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	13 196 275
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandare	3 707 530
1:4	Hemutrustningslån	202 863
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	124 984
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	72 919
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	334 039
3:2	Jämställdhetsmyndigheten	81 085
3:3	Bidrag för kvinnors organisering	28 163
4:1	Åtgärder mot segregation	478 000
4:2	Delegationen mot segregation	22 195
Summa		18 486 483

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden*Tusental kronor*

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	38 300	2020
3:3	Bidrag för kvinnors organisering	28 163	2020
4:1	Åtgärder mot segregation	1 000 000	2020–2027
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		1 066 463	

2 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

2.1 Principer för utformning av denna proposition

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av denna proposition med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Bakgrunden till dessa redogörs närmare för i finansplanen (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.1).

Utgångspunkten för förslagen i denna proposition har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har följande generella justeringar gjorts för utgiftsområdena:

- Anslag som används för förvaltnings- och investeringsändamål har pris och löneomräknats på sedvanligt sätt. Anslag som avser regelstyrda transfereringssystem har justerats utifrån ändrad makroekonomisk utveckling liksom ändrade volymer (t.ex. antal personer som omfattas).
- Anslag har justerats till följd av beslutade lagar och förordningar, internationella avtal, civilrättsligt bindande avtal eller EU-rättsakter.
- Anslag har justerats med anledning av att riksdagen beslutat om flyttar av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden.
- Anslag har justerats om det krävts för att nödvändiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas.
- För att verksamhet som baseras på ett beställningsbemyndigande för kommande

år ska ges förutsättningar att bedrivas i samma omfattning 2019–2021 har anslagsnivåerna för alla år justerats med hänsyn till nivån på beräknade infrianden av de ekonomiska åtagandena 2019.

De sedvanliga finansieringsprinciper som används vid beredningen av regeringens budgetförslag har i enlighet med ramverket för finanspolitiken tillämpats även när denna proposition tagits fram (skr. 2017/18:207, bet. 2017/18:FiU32, rskr. 2017/18:334).

Utöver förslag om anslag lämnar regeringen även nödvändiga förslag om beställningsbemyndiganden och andra finansiella befogenheter samt övriga förslag på finansmaktens område som kräver riksdagens ställningstagande inför det kommande budgetåret. Vid bedömningen av storleken på beställningsbemyndigandena har en prövning gjorts utifrån tidigare beslutade bemyndiganden och med hänsyn till de föreslagna anslagsnivåerna.

Endast sådana förändringar i förhållande till riksdagens ursprungliga budgetbeslut för 2018 som varit förenliga med vad som ovan angetts har föreslagits. Regeringens budgetförslag innebär i de allra flesta fall att den statliga verksamheten kan genomföras i samma omfattning som 2018. Vissa anslagsnivåer har blivit lägre än de beräkningar regeringen tidigare redovisat för 2019, medan andra har blivit högre. Vid behov kan förslag till ändringar i budgeten lämnas under pågående budgetår.

Vilka konsekvenser för anslagsnivån som tillämpningen av principerna har fått redovisas

under regeringens överväganden för respektive anslag. Tyngdpunkten i redovisningen är konsekvenserna för anslagsnivån 2019. I härledningstabellerna har det inte varit praktiskt möjligt att specificera nya beslut och överföringar på motsvarande sätt som gjordes i budgetpropositionen för 2018.

Regeringen redovisar på sedvanligt sätt beräkningar även för det andra och tredje tillkommande året efter budgetåret, dvs. för 2020 och 2021.

Även dessa beräkningar baseras på de ovan angivna principerna. Regeringen har dock inte tillämpat principen om förlängning av anslagsnivån för 2018 för åren efter budgetåret, när det gäller reformer för vilka ett slutdatum angetts. För 2020 har reformer som planerats upphöra helt fr.o.m. 2019 eller 2020 tagits bort från beräknade anslagsnivåer. På motsvarande sätt har reformer som planerats upphöra helt fr.o.m. 2021 tagits bort från beräknade anslagsnivåer fr.o.m. det året.

De redovisade beräkningarna för 2020 och 2021 görs för att det ska vara möjligt att härleda de föreslagna preliminära utgiftsramarna för 2020 och 2021 till anslagen. Med hänsyn till att propositionen lämnas av en övergångsregering är de förutsättningar som dessa beräkningar bygger på mycket osäkra. Informationsvärdet av beräkningarna är därför begränsat.

I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnar regeringen i denna proposition en resultatredovisning i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Mot bakgrund av de ovan angivna principerna har dock regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten. Regeringen har även avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet. Vad som ska gälla för 2019 framgår av förslagen om anslag och övriga finansiella befogenheter samt av de ändamål som är kopplade till dessa.

2.2 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering, jämställdhetspolitik, åtgärder för att minska och motverka segregation och myndigheterna Jämställdhetsmyndigheten, Delegationen mot segregation, Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering.

2.3 Utgiftsutveckling

Utgifterna för 2017 blev ca 8,7 miljarder kronor lägre än anvisade medel. Det förklaras främst av lägre utbetalningar för dels ersättningar för kommunersättning vid flyktningmottagande, dels etableringsersättningar till vissa nyanlända invandrare och ersättningar för insatser för vissa nyanlända invandrare. För 2018 beräknas utgifterna bli 3,5 miljarder kronor lägre än beräknat till följd av att främst utbetalningen av kommunersättning blir lägre. För 2019 föreslår regeringen att totalt 18,4 miljarder kronor anvisas inom utgiftsområdet. För 2020 beräknas utgifterna uppgå till ca 14,3 miljarder kronor och för 2021 närmare 12,5 miljarder kronor.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Nyanlända invandrades etablering	20 957	25 433	21 916	17 345	13 302	11 698
Diskriminering	170	197	197	198	195	177
Jämställdhet	234	500	486	443	338	150
Segregation	34	75	74	500	501	501
Äldreanslag	2 536					
Totalt för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	23 931	26 204	22 673	18 486	14 335	12 526

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2019–2021. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering**

Miljoner kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	25 600	25 600	25 600
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2	5	8
Beslut	-1 541	-2 930	-3 527
Övriga makroekonomiska förutsättningar	17	-119	454
Volym	-5 520	-8 590	-10 400
Överföring till/från andra utgiftsområden	-1 690	-1 251	-1 228
Övrigt	1 619	1 619	1 619
Ny ramnivå	18 486	14 335	12 526

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.**Tabell 2.3 Ramnivå 2019 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering**

Miljoner kronor

	2019
Transfereringar ¹	17 865
Verksamhetsutgifter ²	622
Investeringar ³	
Summa ramnivå	18 487

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2017 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

- Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (integrationspolitik).
- Ett samhälle fritt från diskriminering (diskrimineringspolitik).
- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (jämställdhetspolitik).

Resultatredovisningar lämnas under respektive avsnitt.

2.4 Mål för utgiftsområdet

De av riksdagen beslutade målen inom utgiftsområdet är följande:

3 Nyanlända invandrares etablering

3.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet, ersättning till kommuner och landsting för flyktingmottagandet, etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare och hemutrustningslån.

Med nyanlända invandrare avses här personer som har beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande och deras anhöriga. Fortsättningsvis i texten används förkortningen nyanlända. Asylsökande ingår inte i begreppet nyanlända.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Nyanlända invandrares etablering

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Nyanlända invandrares etablering						
1:1 Etableringsåtgärder	207	253	246	238	173	73
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	15 167	19 797	16 449	13 196	9 848	8 698
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	5 355	5 179	5 060	3 708	3 077	2 724
1:4 Hemutrustningslån	228	203	161	203	203	203
Summa Nyanlända invandrares etablering	20 957	25 433	21 916	17 345	13 302	11 698
Äldreanslag						
2017 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare	2 536					
Summa Äldreanslag	2 536					

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (prop. 2008/09:1, utg.omr. 13 bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Inriktningen för utgiftsområdet är att verksamhet och insatser som finansieras inom utgiftsområdet ska bidra till att förbättra nyanländas förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i arbets- och samhällslivet. Målet för integrationspolitiken uppnås främst genom generella åtgärder för hela samhället, vilket innefattar åtgärder inom områden som arbetsmarknad, utbildning, hälsa och sjukvård och bostäder. För att nå målet behöver de generella åtgärderna kompletteras med riktade åtgärder som bl.a. finansieras inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

3.4 Resultatredovisning

Eftersom målet för integrationspolitiken främst uppnås genom generella insatser redovisas resultat av insatser med betydelse för integrationen till stor del inom andra utgiftsområden. Detsamma gäller redovisningen av ansvariga myndigheters resultat i dessa delar. I detta avsnitt redovisas i huvudsak resultat av verksamheter och insatser som svarar mot inriktningen för utgiftsområdet avseende insatser för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Redovisningen är strukturerad efter anslagsstrukturen inom utgiftsområdet. Dessutom redovisas vissa resultatindikatorer för utvecklingen inom områdena arbetsmarknad, utbildning och hälsa.

3.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatet av nyanländas etablering påverkas av faktorer inom flera olika områden som i många fall är sinsemellan beroende av varandra. Det kan därför vara svårt att redogöra för effekter av enskilda verksamheter eller reformer, inte minst då effekter ofta visar sig på lite längre sikt.

Inledningsvis beskrivs den generella utvecklingen för utrikes födda på arbetsmarknaden och inom områdena utbildning och hälsa (avsnitt 3.4.2). Resultatredovisningen består bl.a. av nedanstående indikatorer.

- Arbetsmarknad: Indikatorerna avser arbetskraftsdeltagande, sysselsättning, arbetslöshet, arbetstid samt sysselsättning bland skyddsbehövande och deras anhöriga.
- Utbildning: Indikatorerna avser utrikes födda elever i grundskolan och gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning samt utbildning i svenska för invandrare.
- Hälsa: Indikatorerna avser allmänna hälsotillståndet och psykisk hälsa.

Resultatredovisningen som avser insatser för nyanländas etablering baseras i huvudsak på återrapporteringar från de myndigheter som är ansvariga för genomförandet av insatserna, främst Migrationsverket, länsstyrelserna och Arbetsförmedlingen. I redovisningen ingår bl.a. indikatorer som beskriver nyanländas bosättning och mottagande i en kommun och deltagandet i insatser som främjar etablering.

3.4.2 Resultat

Utvecklingen inom området arbetsmarknad

Flera faktorer påverkar utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden. Bland dem kan nämnas tidigare arbetslivserfarenhet, utbildningsnivå, språkkunskaper, hälsa, nätverk, hur länge personen har varit i Sverige, grund för bosättning och diskriminering på arbetsmarknaden. Nedan följer en redovisning av ett urval av sådana faktorer. I de fall då uppgifter redovisas för gruppen europeiskt födda avses födda i Europa exklusive Sverige.

Arbetskraftsdeltagande

I arbetskraften ingår personer som har ett arbete och personer utan arbete som söker och kan ta ett arbete. Enligt Statistiska centralbyråns Arbetskraftsundersökningar (AKU) uppgick det totala antalet utomeuropeiskt födda i arbetskraften 2017 till 634 900 personer. Det är en ökning med 63 200 jämfört med 2016, varav 26 300 kvinnor och 37 000 män.

Tabell 3.2 visar utvecklingen av andelen personer i arbetskraften relaterat till befolkningen under den senaste tioårsperioden. Arbetskraftsdeltagandet har ökat framför allt bland europeiskt födda, men även bland utomeuropeiskt födda kvinnor och män. Utomeuropeiskt födda män har högst arbetskraftsdeltagande av de redovisade grupperna. Bland inrikes födda kvinnor och män har arbetskraftsdeltagandet legat på en relativt konstant nivå under perioden.

Tabell 3.2 Andel personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent

År	Sverige män	Europa män	Utanför Europa män	Sverige kvinnor	Europa kvinnor	Utanför Europa kvinnor
2008	74,4	69,1	75,0	69,8	59,2	63,4
2009	73,7	68,5	75,6	69,0	60,2	62,5
2010	74,1	69,4	75,3	68,4	60,7	61,1
2011	73,9	71,8	76,0	69,2	61,1	62,8
2012	73,9	71,8	75,8	69,5	63,4	62,1
2013	74,2	72,2	76,3	69,8	65,7	61,8
2014	74,6	74,0	76,6	70,1	66,1	64,2
2015	74,2	74,4	76,4	70,2	66,4	66,5
2016	73,9	74,7	78,4	70,6	65,8	66,6
2017	74,3	76,7	79,6	71,0	67,7	67,1

Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2008–2017.

Sysselsättning

Under 2017 uppgick antalet sysselsatta utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år till 501 000 personer. Det är jämfört med 2016 en ökning med 56 500 personer, varav 21 400 kvinnor och 35 100 män. Sedan 2008 har antalet sysselsatta utomeuropeiskt födda kvinnor ökat med 101 700 och antalet sysselsatta utomeuropeiskt födda män med 125 900, totalt 227 600 personer.

Tabell 3.3 visar andel sysselsatta av befolkningen uppdelat efter kön. Sysselsättningsgraden 2017 uppgick till 57,8 procent bland utomeuropeiskt födda jämfört med 69,5 procent bland inrikes födda. Sett över den senaste tioårsperioden har andelen sysselsatta av befolkningen ökat starkt bland kvinnor och män födda i Europa, medan utvecklingen har varit betydligt svagare bland både inrikes födda och utomeuropeiskt födda. Den relativt sett svaga utvecklingen av sysselsättningsgraden bland inrikes födda hänger delvis samman med att andelen äldre har ökat bland inrikes födda och att äldre generellt sett har lägre sysselsättningsgrad.

Tabell 3.3 Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent

År	Sverige män	Europa män	Utanför Europa män	Sverige kvinnor	Europa kvinnor	Utanför Europa kvinnor
2008	70,7	63,8	63,3	66,0	53,4	52,9
2009	68,3	60,8	59,7	64,3	54,4	50,0
2010	68,6	61,7	59,8	63,7	53,9	47,0
2011	69,4	64,0	59,4	64,9	54,5	49,4
2012	69,2	64,4	58,3	65,2	56,6	49,8
2013	69,5	64,6	59,3	65,4	59,1	48,3
2014	69,8	66,3	60,2	66,0	59,9	49,5
2015	70,1	68,0	59,0	66,6	60,5	51,6
2016	70,1	68,9	60,2	67,4	60,7	52,5
2017	70,8	71,0	62,7	68,1	62,5	53,0

Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2008–2017.

Arbetslöshet

Andelen arbetslösa är generellt högre bland utomeuropeiskt födda än bland personer födda i Sverige och personer födda i Europa. Under 2017 var i genomsnitt 134 000 utomeuropeiskt födda personer arbetslösa, vilket motsvarar en arbetslöshet på 21,1 procent. Bland inrikes födda uppgick andelen arbetslösa till 4,4 procent och bland europeiskt födda 7,6 procent. Skillnaden mellan män och kvinnor är större för inrikes födda än för europeiskt och utomeuropeiskt födda. Mellan 2016 och 2017 minskade arbetslösheten för alla grupper utom för europeiskt födda kvinnor där arbetslösheten var oförändrad, se tabell 3.4.

Under den senaste tioårsperioden har arbetslösheten ökat bland utomeuropeiskt födda. En bidragande faktor är att arbetskraftsdeltagandet har ökat inom denna grupp.

Heltidsarbete

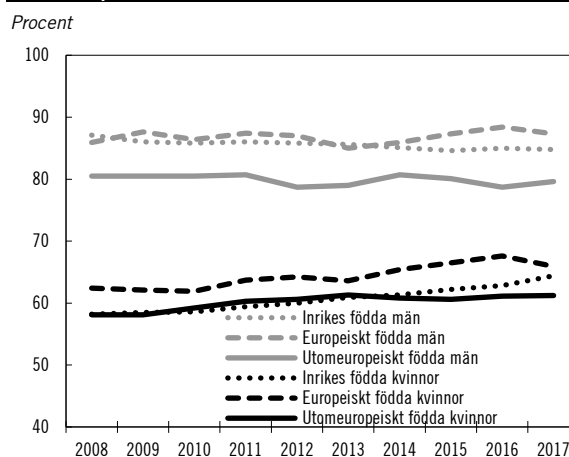
Av de som är sysselsatta arbetar män heltid i betydligt större utsträckning än kvinnor oavsett födelseregion. Bland män arbetade 80 procent av utomeuropeiskt födda, 87 procent av europeiskt födda och 85 procent av inrikes födda heltid i sin huvudsyssla 2017. Motsvarande siffror för kvinnor var 61 procent bland utomeuropeiskt födda, 66 procent bland europeiskt födda och 64 procent bland inrikes födda. Skillnaden mellan kvinnor och män har dock minskat något över tid då andelen kvinnor som arbetar heltid har ökat sedan 2010 (se diagram 3.1). Detta gäller oavsett födelseregion men är tydligast för de inrikes födda.

Tabell 3.4 Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent

År	Sverige män	Europa män	Utanför Europa män	Sverige kvinnor	Europa kvinnor	Utanför Europa kvinnor
2008	5,0	7,7	15,6	5,5	9,8	16,5
2009	7,3	11,2	21,1	6,8	9,6	20,0
2010	7,4	11,1	20,6	6,9	11,2	23,2
2011	6,1	10,9	21,9	6,2	10,8	21,3
2012	6,5	10,2	23,0	6,2	10,7	19,8
2013	6,4	10,6	22,2	6,2	10,1	21,9
2014	6,4	10,3	21,5	5,8	9,3	23,0
2015	5,5	8,6	22,7	5,2	8,9	22,4
2016	5,1	7,7	23,2	4,5	7,7	21,2
2017	4,6	7,5	21,2	4,1	7,7	21,0

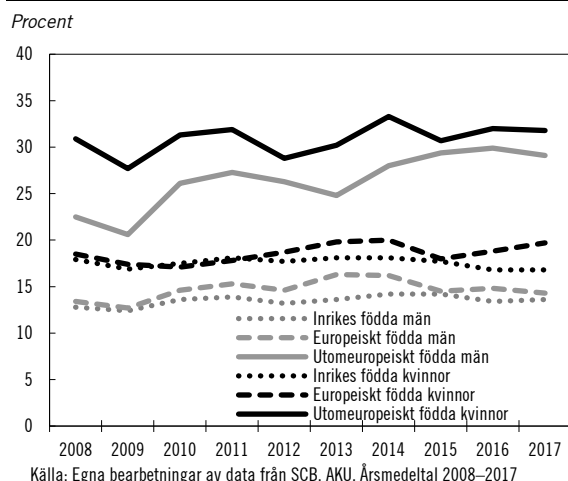
Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2008–2017.

Diagram 3.1 Andel heltidsarbetande av sysselsatta bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Anm. Uppgifterna avser andelen som arbetar heltid inom huvudsysslan.
Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2008–2017.

Tidsbegränsade anställningar

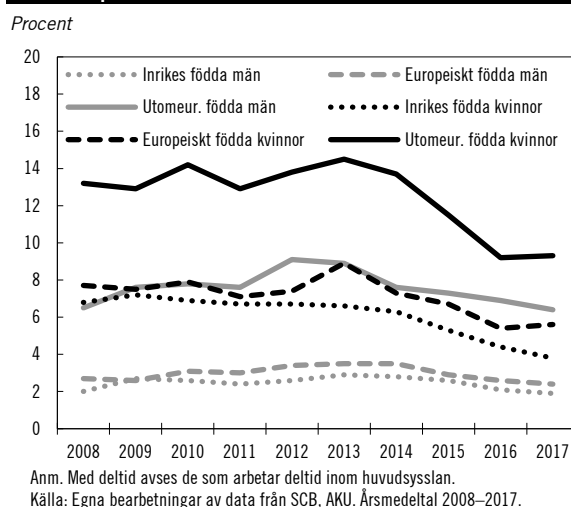
Tidsbegränsade anställningar är vanligare bland utomeuropeiskt födda än bland inrikes födda och europeiskt födda (se diagram 3.2). Bland utomeuropeiskt födda har andelen med tidsbegränsade anställningar ökat under den studerade tidsperioden och uppgick 2017 till 32 procent bland kvinnor och 29 procent bland män. Utvecklingen har varit mer stabil för inrikes födda och uppgick 2017 till 17 procent (kvinnor) respektive 14 procent (män). Andelen europeiskt födda med tidsbegränsade anställningar ligger nära den för inrikes födda. Under 2017 hade 14 procent av de europeiskt födda männen och 20 procent av kvinnorna tidsbegränsade anställningar.

Diagram 3.2 Andel tidsbegränsat anställda bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Undersysselsatta som arbetar deltid

I Arbetskraftsundersökningarna (AKU) räknas en person som undersysselsatt om han eller hon kan och vill arbeta mer än vad som är fallet i den nuvarande arbetsituationen. I diagram 3.3 redovisas undersysselsatta bland deltidsarbetande.

Bland utomeuropeiskt födda kvinnor i sysselsättning är det 9 procent, eller drygt 21 000 personer, som skulle vilja arbeta mer. Bland utomeuropeiskt födda män är andelen 6 procent, vilket motsvarar drygt 17 000 personer. Andelen undersysselsatta är lägre bland inrikes födda och bland personer födda i Europa. Det är generellt sett vanligare att kvinnor är undersysselsatta. De senaste åren har skillnaderna mellan kvinnor och män i andelen undersysselsatta dock minskat oavsett härkomst.

Diagram 3.3 Undersysselsatta 15–74 år som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta, fördelat på inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda

Andel högutbildade som har ett arbete som kräver eftergymnasial utbildning

Ur såväl den enskildas som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det viktigt att människor kan omsätta sin utbildning och sina yrkeserfarenheter i ett arbete med rätt kvalifikationsnivå. Ett sätt att redovisa det är att mäta andelen av förvärvsarbetande personer med eftergymnasial utbildning som har ett arbete med hög kvalifikationsnivå (yrkesområde 2–3 i svensk yrkesklassificering), se tabell 3.5.

Tabell 3.5 Andel förvärvsarbetande 20–64 år med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå bland inrikes och utrikes födda

Procent

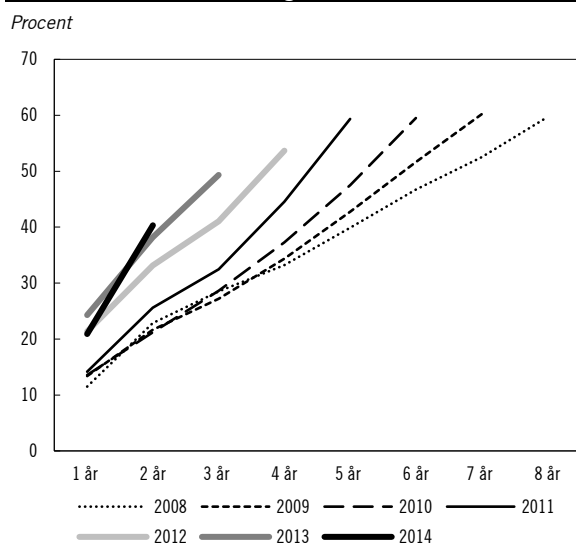
År	Män		Kvinnor	
	Inrikes födda	Födda utanför EU/EFTA	Inrikes födda	Födda utanför EU/EFTA
2007	66,5	42,7	74,7	51,2
2008	67,0	43,0	74,3	51,6
2009	67,8	44,8	74,5	52,5
2010	67,3	44,4	73,5	52,0
2011	67,3	44,3	73,5	52,3
2012	67,1	44,9	72,9	53,0
2013	66,9	45,2	72,5	53,2
2014	66,9	48,6	71,7	55,3
2015	65,8	47,5	69,9	53,7
2016	66,7	48,8	70,6	54,7

Anm. En ny yrkesklassificering (SSYK 2012) infördes 2014, vilket innebär att uppgifterna fr.o.m. 2014 inte är jämförbara med data för tidigare år.
Källa: SCB, registerdata för integration.

Andelen högutbildade som arbetar inom ett yrke med hög kvalifikationsnivå är lägre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Det gäller särskilt utrikes födda män från länder utanför EU/EFTA, där andelen var 48,8 procent år 2016, vilket kan jämföras med 54,7 procent bland kvinnor.

Under perioden 2007–2013 har det skett en viss ökning av andelen högutbildade födda utanför EU/EFTA som arbetar i högkvalificerade yrken. Den markanta ökningen mellan 2013 och 2014 av andelen högutbildade personer födda utanför EU/EFTA som arbetar i högkvalificerade yrken beror delvis på övergången till ny yrkesklassificering (SSYK 2012) och bör därför bedömas med försiktighet. Under tioårsperioden 2007–2016 har det skett en minskning av andelen högutbildade inrikes födda kvinnor som arbetar inom yrken med hög kvalifikationsnivå.

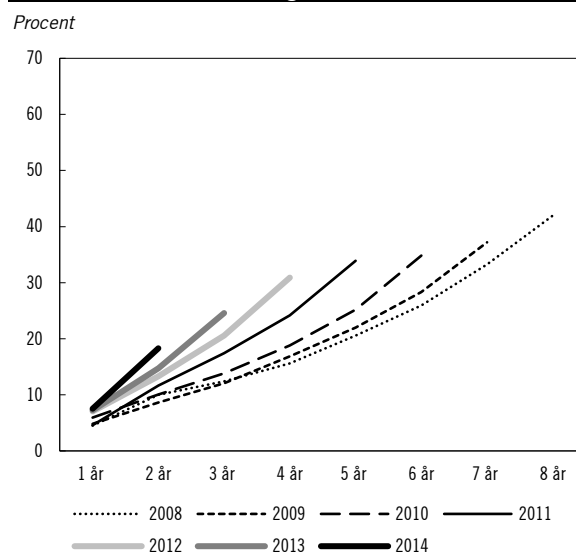
Diagram 3.4 Andel förvärvsarbetande nyanlända, skyddsbehövande och deras anhöriga, mottagna 2008–2014 efter vistelsetid i Sverige. Män (20–64 år)

är hämtade från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Senast tillgängliga data avser år 2016. AKU och RAMS skiljer sig åt på ett flertal sätt, varför sysselsättningsnivåerna inte är jämförbara.

Nyanländas etablering på arbetsmarknaden har gått snabbare under de senaste åren. Av dem som togs emot i en kommun 2011 var 48,5 procent förvärvsarbetande efter fem år, vilket kan jämföras med 31,6 procent för dem som togs emot 2009, dvs. året före etableringsreformen infördes. Bland dem som togs emot i en kommun 2012–2014 har andelen förvärvsarbetande ökat ännu snabbare (se diagram 3.4 och 3.5). Skillnaderna mellan könen är dock betydande. Andelen förvärvsarbetande män är markant högre än motsvarande andel för kvinnor. Efter ca tio år i landet tenderar skillnaden mellan könen att minska.

Diagram 3.5 Andel förvärvsarbetande nyanlända, skyddsbehövande och deras anhöriga, mottagna 2008–2014 efter vistelsetid i Sverige. Kvinnor (20–64 år)

Sysselsättningen för nyanlända

Generellt för personer som har invandrat gäller att sysselsättningen ökar med tiden i Sverige. Ofta har nyanlända en längre väg till arbete än personer som har invandrat av andra skäl t.ex. som arbetskraftsinvandrare. I detta avsnitt redovisas andelen förvärvsarbetande bland nyanlända efter vistelsetid i Sverige och vilket år de togs emot i en kommun. För att klassificeras som förvärvsarbetande ska personen ha haft en löneinkomst som överstiger ett skattat gränslöpp eller bedriva aktiv näringsverksamhet. Uppgifterna avser personer i åldersgruppen 20–64 år och

Utvecklingen inom området utbildning

Grundskolan

Utrikes födda elever har som grupp sämre utbildningsresultat än elever födda i Sverige. Resultaten i skolan är beroende bl.a. av föräldrarnas utbildningsbakgrund, elevens kön och elevens ålder vid invandringstillfället. Utrikes födda elever som har invandrat efter ordinarie skolstartsalder har betydligt svårare att uppnå behörighet till något av gymnasieskolans nationella program både jämfört med inrikes födda och jämfört med övriga utrikes födda elever.

I tabell 3.6 och diagram 3.6 redovisas uppgifter avseende andelen som är behöriga till något av gymnasieskolans nationella program efter att ha avslutat årskurs nio bland elever som invandrat efter sju års ålder. Andelen är betydligt lägre bland de som invandrar från länder utanför EU/EFTA än bland andra.

Bland elever födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder var andelen behöriga 39 procent år 2017 (flickor 45 procent och pojkar 35 procent). Detta är en minskning med nästan fyra procentenheter jämfört med 2016. Minskningen har framför allt skett bland pojkarna. Bland eleverna som har avslutat årskurs nio 2017 har det jämfört med 2016 skett en viss ökning av andelen som har de kortaste vistelsetiderna. Det skulle kunna vara en orsak till att andelen behöriga har minskat.

Av de elever som har invandrat efter sju års ålder och avslutat årskurs nio är det gruppen födda utanför EU/EFTA som är störst till antalet. Gruppen har också ökat över tid, från 7 300 elever 2016 till 8 700 elever 2017.

Även bland födda inom EU/EFTA har det skett en minskning av andelen behöriga jämfört med 2016.

Bland elever som har invandrat vid sju års ålder eller tidigare från länder utanför EU/EFTA var andelen behöriga 84 procent för flickor och 80 procent för pojkar år 2017. Bland inrikes födda elever var 91 procent av flickorna och 89 procent av pojkarna behöriga till något nationellt program inom gymnasieskolan 2017.

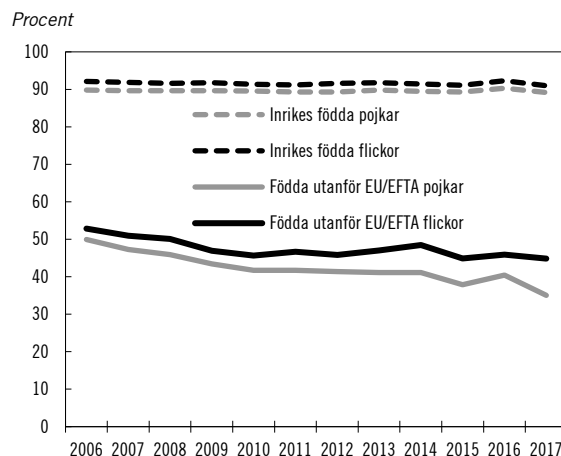
Tabell 3.6 Andel elever med behörighet till något av gymnasieskolans nationella program bland inrikes födda och utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder

Procent				
År	Inrikes födda	Födda i Norden exkl. Sverige	Födda i EU/EFTA exkl. Norden	Födda utanför EU/EFTA
2008	90,6	77,6	67,3	47,9
2009	90,7	82,2	66,9	45,1
2010	90,4	81,8	65,0	43,6
2011	90,2	83,1	68,9	44,0
2012	90,4	82,6	68,8	43,4
2013	90,8	82,0	72,0	43,8
2014	90,4	79,8	74,2	44,5
2015	90,2	76,3	71,7	41,0
2016	91,2	80,9	74,7	42,8
2017	90,0	80,3	72,4	39,1

Anm.: Uppgifterna avser elever som var folkbokförda i landet i slutet av redovisningsåret. Fr.o.m. 2011 avses med behörighet att en person är behörig till minst ett nationellt program. Då behörighetskraven skärpts är uppgifterna för 2011 och framåt inte helt jämförbara med tidigare år.

Källa: SCB, särskild beställning från registerdata för integration

Diagram 3.6 Andel elever med behörighet till något av gymnasieskolans nationella program efter kön bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder

Anm.: Uppgifterna avser elever som var folkbokförda i landet i slutet av redovisningsåret. Fr.o.m. 2011 avses med behörighet att en person är behörig till minst ett nationellt program. Då behörighetskraven har skärpts är uppgifterna för 2011 och framåt inte helt jämförbara med tidigare år.

Källa: SCB, särskild beställning från registerdata för integration

Genomströmning i gymnasieskolan

Många elever som har invandrat till Sverige i nära anslutning till gymnasiestarten har svårt att slutföra sina studier i gymnasieskolan. I tabell 3.7 redovisas studieresultat inom fyra år för nybörjare i gymnasieskolan hösten 2013. Resultaten visas för elever med svensk bakgrund (elever som är födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige) och elever med utländsk bakgrund (elever som är födda utomlands eller elever som är födda i Sverige vars båda föräldrar är födda

utomlands). Resultaten visas även för nyinvandrade elever, liksom för det totala antalet elever när nyinvandrade har exkluderats. Med nyinvandrade elever avses, enligt Skolverkets definition, elever som har kommit till Sverige tidigast fyra år före sin start i gymnasieskolan. Statistiken utgår från elever som är folkbokförda, asylsökande elever ingår inte.

Tabell 3.7 visar att av nyinvandrade elever som påbörjade gymnasieskolan höstterminen 2013 var det 21 procent av kvinnorna och 15 procent av männen som hade en gymnasieexamen fyra år senare. Det var 4 respektive 5 procent som hade ett studiebevis (se beskrivning under tabell 3.7). Bland elever med svensk bakgrund var det 80 procent av kvinnorna och 75 procent av männen som hade en gymnasieexamen och 5 respektive 8 procent som hade ett studiebevis.

Tabell 3.7 Genomströmning inom fyra år för nybörjare år 1 inom gymnasieskolan den 15 oktober 2013

Procent

	Gymnasieexamen		Studiebevis*	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Elever med svensk bakgrund	80,3	74,9	5,1	7,8
Elever med utländsk bakgrund	54,9	45,2	9,9	12,0
Nyinvandrade elever	20,9	15,1	3,5	4,8
Totalt exklusive nyinvandrade elever	77,4	71,6	6,4	9,1
Gymnasieskolan totalt	74,4	67,7	6,2	8,8

Källa: Skolverket

*För elever som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen efter ett nationellt program ska ett studiebevis utfärdas i stället för ett examensbevis. Studiebevisen som redovisas gäller elever som slutfört ett fullständigt nationellt program (2500 poäng) och blivit betygsatta (F-A) i sammanlagt 2500 kurspoäng eller fler.

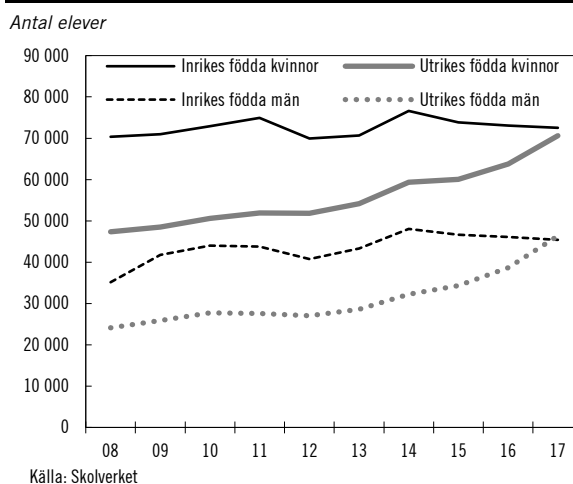
Utrikes födda i kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå

Antalet utrikes födda elever inom kommunal vuxenutbildning (exklusive sfi) ökar, se diagram 3.7. Antalet utrikes födda elever år 2017 var ca 117 000, varav 71 000 kvinnor och 46 000 män. Utrikes födda utgjorde 50 procent av samtliga elever inom Komvux, 49 procent bland kvinnor och 51 procent bland män.

Inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå var ca 47 000 elever utrikes födda 2017, vilket motsvarade 95 procent av eleverna. Jämfört med 2016 har antalet utrikes födda elever inom kommunal vuxenutbildning ökat med

14 500 personer varav 7 000 på den grundläggande nivån.

Diagram 3.7 Antal elever i kommunal vuxenutbildning, inrikes och utrikes födda

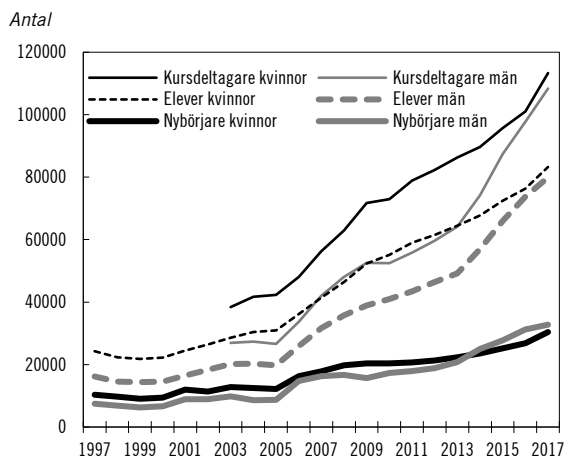

Sett till samtliga elever inom kommunal vuxenutbildning var det en större andel bland de utrikes födda eleverna som hade en högskoleutbildning, 40 procent, jämfört med de inrikes födda eleverna, 10 procent. Andelen med en gymnasial utbildning var i stället högre bland de inrikes födda eleverna, 69 procent, jämfört med 35 procent bland utrikes födda.

Av samtliga kursdeltagare 2017 (en elev räknas som flera kursdeltagare om han eller hon har deltagit i mer än en kurs under mätperioden) var det 72 procent av de utrikes födda som slutfört kursen (70 procent bland inrikes födda), 17 procent som avbrutit kursen (18 procent bland inrikes födda) och 11 procent som fortsatt kursen under nästa kalenderår (12 procent bland inrikes födda.)

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

Antalet elever i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) har fortsatt att öka och uppgick 2017 till 163 000 elever, varav 83 000 kvinnor och 80 000 män, se diagram 3.8. Antalet nybörjare (personer som fått sin första kursstart under året) uppgick till 63 000 personer. Varje elev studerar i genomsnitt 1,4 kurser om året, vilket innebär att antalet kursdeltagare uppgår till ca 222 000. Det vanligaste födelselandet bland eleverna var Syrien. Andra vanliga födelseländer var Eritrea, Irak, Somalia, Afghanistan och Polen.

Diagram 3.8 Elever, kursdeltagare och nybörjare i sfi

Källa: Skolverket

I tabell 3.8 redovisas studieresultat efter två år för elever som började sfi 2014 och 2015. Resultaten visar att drygt sex av tio har avslutat någon kurs med minst godkänt resultat två år senare. Det är en större andel kvinnor (68 procent) än män (61 procent) som får godkänt på någon kurs. Andelen som avbröt studierna var högre bland män än bland kvinnor. Det är drygt en av tio som fortsätter utbildningen. Se närmare beskrivning av sfi under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Tabell 3.8 Studieresultat efter två år för elever som påbörjat sin utbildning 2014 respektive 2015, prioriterade efter högsta godkända studievägskurs

Procent

	Nybörjare 2014		Nybörjare 2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Samtliga elever (antal)	23 550	25 025	24 841	27 434
Andel (%) som slutfört någon kurs med godkänt resultat efter två år	68	61	68	61
Därav				
Kurs A	4	3	4	3
Kurs B	13	14	14	14
Kurs C	15	15	15	16
Kurs D	36	28	34	27
Andel (%) avbrott/studieuppehåll	21	26	20	26
Andel (%) som fortsätter utbildningen	11	12	12	12

Källa: Skolverket

Utvecklingen inom området hälsa

Utrikes föddas allmänna hälsotillstånd

I undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC, Statistics on income and living

conditions) 2014–2015 och 2016–2017 studeras bl.a. det allmänna hälsotillståndet.

Tabell 3.9 visar att bland utrikes födda kvinnor uppgav ca 71 procent (årsgenomsnitt 2016 och 2017) att de hade ett bra hälsotillstånd. Detta är en statistiskt signifikant skillnad jämfört med inrikes födda kvinnor där 76 procent uppgav att de hade ett bra hälsotillstånd. Bland utrikes födda män uppgav 77 procent att de hade ett bra hälsotillstånd. Skillnaden i förhållande till inrikes födda män är inte signifikant.

Tabell 3.9 Andel med bra hälsotillstånd för personer 16 år eller äldre

Procent, genomsnitt åren 2014–2015 och åren 2016–2017

Bakgrund	2014–2015		2016–2017	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Utrikes födda	70,8	75,8	70,7	76,5
Inrikes födda	76,7	80,4	75,9	79,2

Källa: SCB, ULF/SILC

Psyisk hälsa

Psykisk hälsa mäts med förekomsten av sömnbesvär eller besvär med ängslan, oro och ångest.

De största skillnaderna vad gäller andelen som uppger att de har sömnbesvär finns mellan kvinnor och män, se tabell 3.10. Skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda kvinnor eller inrikes och utrikes födda män är inte signifikanta.

Vad gäller besvär med ängslan, oro och ångest är det en signifikant högre andel bland utrikes födda kvinnor och män än bland inrikes födda män som har sådana besvär. Vad gäller ohälsa bland barn se utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Tabell 3.10 Andel med sömnbesvär, respektive besvär med ängslan oro och ångest för personer 16 år och äldre

Procent, genomsnitt åren 2016–2017

	Sömnbesvär		Ängslan, oro och ångest	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Utrikes födda	34,9	26,3	31,2	26,9
Inrikes födda	32,1	22,6	30,1	19,1

Källa: SCB, ULF/Ss ILC

3.4.3 Insatser för nyanländas etablering

Främjande av etablering

Främjande av etablering avser verksamhet och insatser som stimulerar etableringen i arbets- och samhällslivet och som finansieras via anslag 1:1

Etableringsåtgärder. Anslaget får även användas till utgifter som rör uppföljning och utvärdering av integrationen.

Stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fördelar stöd till organisationer bildade på etnisk grund i syfte att stärka organisationernas egna initiativ och verksamheter kring kultur, språk och identitet samt delaktighet i samhället. Under 2017 fick 58 av 77 organisationer som hade ansökt om bidrag del av stödet, vilket är två organisationer färre än under 2016. Totalt utbetalades ca 19 miljoner kronor till dessa organisationer.

Auktorisation av tolkar och översättare

Kammarkollegiet ansvarar för auktorisation av tolkar och översättare. Vid utgången av 2017 fanns det enligt Kammarkollegiets register över tolkar och översättare 1 119 auktoriserade tolkar, varav 241 med specialistkompetens som rättstolk och 172 med specialistkompetens som sjukvårdstolk. Vid samma tidpunkt fanns det 485 auktoriserade översättare. Det totala antalet tolkar och auktoriserade översättare var i stort sett oförändrat 2017 i jämförelse med de två senaste åren. Auktorisation av tolkar har under 2017 skett i 34 språk och av översättare i 20 språk.

Redovisningar från bl.a. Kammarkollegiet visar att det fortfarande råder brist på såväl auktoriserade som utbildade tolkar. Under 2017 deltog fler i de skriftliga proven men färre auktoriserades. Detta förklaras framför allt av att många saknar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att klara auktorisationsproven.

Av tabell 3.11 framgår hur många som ansöker och deltar i skriftliga prov, hur många som går vidare till muntliga prov och slutligen hur många av dessa som blir auktoriserade.

Tabell 3.11 Auktorisation av tolkar 2015–2017

	2015	2016	2017
Deltagare i skriftliga prov	441	558	728
Deltagare i muntliga prov	158	108	90
Antal nya auktorisationer	59	49	30

Källa: Kammarkollegiet.

Flyktingguider och familjekontakter

Länsstyrelserna disponerade 50 miljoner kronor för att stärka och utveckla verksamhet med flyktingguider och familjekontakter under 2017. Målgruppen för insatserna omfattar sedan 2016 förutom ensamkommande barn och unga samt nyanlända även asylsökande. Under 2017 inkom 216 ansökningar om medel för verksamhet, motsvarande drygt 136 miljoner kronor. 128 av dessa ansökningar beviljades. Antalet ansökningar har minskat sedan föregående år.

Tidiga insatser för asylsökande m.fl.

Sedan den 1 februari 2017 har länsstyrelserna i uppdrag att samordna tidiga insatser för asylsökande m. fl. enligt förordningen (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Insatserna syftar till att främja kunskaper i svenska språket och kunskaper om det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden samt till att främja hälsa. Länsstyrelserna anger i sin rapportering enligt regleringsbrevet för 2017 att förutsättningarna att tillgodose behovet av insatser är goda, både på kort och på lång sikt.

Enligt återrapportering från länsstyrelserna uppskattas runt 60 procent av de asylsökande under 2017 ha deltagit i en tidig insats. Flest insatser har erbjudits inom områdena svenska och samhällsinformation. Sedan februari 2017 ansvarar länsstyrelserna även för att hantera och betala ut statsbidrag enligt förordningen (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. Under 2017 disponerade länsstyrelserna 135 miljoner kronor för sådana verksamheter. Totalt inkom 792 ansökningar om sammanlagt 346 miljoner kronor. Länsstyrelserna beviljade 421 ansökningar om statsbidrag för verksamheter för asylsökande m.fl. En stor andel av de anordnare som beviljades medel var studieförbund eller folkhögskolor och trossamfund eller religiösa organisationer.

Folkbildningsrådet fördelade 170 miljoner kronor under 2017 till studieförbund och folkhögskolor för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare (se vidare utg.omr. 17).

Portalen informationsverige.se

Under 2017 ökade det registrerade antalet sidvisningar för webbportalen informationsverige.se med ca 60 procent jämfört med 2016. Under 2017 registrerades nästan 3 miljoner sidvisningar, framför allt kopplat till boken Om Sverige (material för samhällsorientering för nyanlända), språkinlärningspaketet Lära svenska samt sidor om föräldraskap.

Uppföljning och utvärdering av integrationen

Under 2017 användes 2,5 miljoner kronor för uppföljning och utvärdering av integrationen. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) gavs bidrag för en studie om utrikes födda kvinnors etablering med fokus på de nordiska länderna. Studien visar att efter tio års vistelsetid är Sverige det land som uppvisar den allra högsta sysselsättningsgraden bland nyanlända kvinnor. OECD menar att den finns indikationer på att det är lönsamt att satsa på tidiga insatser i form av språkträning och utbildning under etableringsperioden.

Statskontoret lämnade på uppdrag av regeringen en kunskapssammanställning om varför utomeuropeiskt födda kvinnor i större utsträckning står utanför arbetskraften jämfört med utrikes födda män och jämfört med inrikes födda.

Statistiska centralbyrån (SCB) fick liksom föregående år 0,9 miljoner kronor för att fortsätta redovisa registerstatistik om integration på nationell, regional och lokal nivå på SCB:s webbplats. Statistiken publiceras grupperad efter kön, grund för bosättning, vistelsetid i landet m.m.

Statlig ersättning till kommuner vid flyktingmottagande

Staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktingmottagandet och ersätter kommuner och lands-ting för kostnader relaterade till mottagandet av nyanlända inklusive ensamkommande barn och unga. Statlig ersättning vid flyktingmottagande finansieras via anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*.

Mottagande av nyanlända i kommunerna

Sammantaget mottagande i kommunerna

Under 2017 togs totalt 68 800 nyanlända emot i landets kommuner, varav 8 600 var ensamkommande barn. De flesta som togs emot utgjordes av personer som bosatte sig på egen hand i kommunen, i första hand personer som under asyltiden bott i eget boende eller varit anhöriga till skyddsbehövande (se tabell 3.12).

Nyanlända som har tagits emot i en kommun efter anvisning enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen), dvs. nyanlända från anläggningsboende och vidarebosatta, utgjorde ca 41 procent av det totala mottagandet under 2017. Mottagandet efter anvisning utgörs av nyanlända som omfattats av anvisningar både enligt 2016 och 2017 års kommunal. Det motsvarar ca 28 000 personer, vilket är en ökning från ca 18 800 personer 2016. År 2015, dvs. innan bosättningslagen trädde i kraft, var det 6 800 nyanlända från Migrationsverkets anläggningsboende som togs emot i en kommun efter anvisning. Kommunerna har även tagit emot fler vidarebosatta efter att regeringen inför 2017 beslutade att öka antalet vidarebosatta till Sverige från 1 900 till 3 400.

Fler män än kvinnor söker asyl, vilket återspeglas i mottagandet. Av de 68 800 nyanlända som togs emot i en kommun 2017 var 29 400 kvinnor och 39 400 män. Jämfört med 2016 ökade dock andelen kvinnor, inklusive ensamkommande flickor från 41 procent till 43 procent. Av de 8 600 ensamkommande barn med uppehållstillstånd som togs emot under 2017 var 1 100 flickor och 7 500 pojkar. Andelen flickor minskade från 18 procent 2016 till 13 procent 2017.

Tabell 3.12 visar utvecklingen av kommunernas mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga de senaste tio åren.

Tabell 3.12 Antalet nyanlända mottagna i en kommun*Antal mottagna med uppehållstillstånd grupperade efter ankomstsätt till kommunen, varav ensamkommande barn, 2009–2017*

Kategori mottagen	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Från anläggningsboende (ABO)	4 605	5 170	5 068	6 003	5 939	6 624	6 848	18 847	27 952
Från eget boende (EBO)	4 319	5 100	4 361	6 316	14 223	25 742	26 036	33 231	19 133
Anhörig till flykting som ansökt inom två år ¹	7 697	2 916	2 064	4 383	11 354	10 917	15 837	13 775	16 942
Vidarebosatta (kvotflyktingar)	1 880	1 813	1 962	1 687	1 801	1 972	1 897	1 892	3 419
Övriga	174	213	117	402	480	581	579	1 016	1 302
Summa	18 675	15 212	13 691	18 791	33 797	45 836	51 197	68 761	68 751
<i>Varav ensamkommande barn</i>	<i>1 216</i>	<i>1 492</i>	<i>2 345</i>	<i>2 205</i>	<i>2 285</i>	<i>3 370</i>	<i>3 794</i>	<i>6 971</i>	<i>8 625</i>

Källa: Migrationsverket och SCB

¹ Fr.o.m. 1 januari 2014 har bestämmelserna ändrats så att en ansökan ska ha skett inom sex år från det att anknytningspersonen första gången blev mottagen i en kommun. Tidigare gällde att ansökan skulle ha skett inom två år.*Fördelning i landet av det totala mottagandet*

Mottagandet av nyanlända varierar över landet. De län som under 2017 tog emot högst antal nyanlända per 1 000 invånare var Kalmar, Kronoberg, Blekinge och Jämtland. Lägst antal tog Gotland, Stockholm, Östergötland och Västra Götaland emot. Tabell 3.13 visar mottagandet av nyanlända fördelat på län.

Mottagandet inom länen är ojämnt fördelat mellan kommunerna. Antalet mottagna nyanlända per 1 000 invånare varierade 2017 mellan 3,5 och 38,8 nyanlända per 1 000 invånare. År 2016 varierade mottagandet mellan 1,3 och 34,4 nyanlända per 1 000 invånare.

Tabell 3.13 Mottagande av nyanlända fördelat på län

Mottagande i länen 2017, varav ensamkommande barn

Län	Mottagna flyktingar och skyddsbehövande		Varav ensamkommande barn				
	Antal kvinnor	Antal män	Summa antal	Andel mottagna per 1 000 invånare ¹	Andel mottagna i riket (%)	Antal	Andel av mottagna i riket (%)
Stockholms län	5 131	7 738	12 869	5,58	18,7 %	1 682	19,5 %
Uppsala län	944	1 273	2 217	6,01	3,2 %	297	3,4 %
Södermanlands län	901	1 167	2 068	7,10	3,0 %	279	3,2 %
Östergötlands län	1 147	1 506	2 653	5,80	3,9 %	291	3,4 %
Jönköpings län	1 258	1 587	2 845	7,96	4,1 %	335	3,9 %
Kronobergs län	855	1 108	1 963	9,94	2,9 %	256	3,0 %
Kalmar län	1 241	1 563	2 804	11,51	4,1 %	304	3,5 %
Gotlands län	130	187	317	5,41	0,5 %	46	0,5 %
Blekinge län	687	824	1 511	9,48	2,2 %	199	2,3 %
Skåne län	4 395	6 136	10 531	7,83	15,3 %	1 581	18,3 %
Hallands län	938	1 148	2 086	6,42	3,0 %	141	1,6 %
Västra Götalands län	4 628	5 516	10 144	6,00	14,8 %	1 018	11,8 %
Värmlands län	914	1 078	1 992	7,10	2,9 %	172	2,0 %
Örebro län	996	1 112	2 108	7,05	3,1 %	194	2,2 %
Västmanlands län	859	1 139	1 998	7,37	2,9 %	258	3,0 %
Dalarnas län	967	1 296	2 263	7,91	3,3 %	261	3,0 %
Gävleborgs län	892	990	1 882	6,59	2,7 %	177	2,1 %
Västernorrlands län	723	1 116	1 839	7,48	2,7 %	263	3,0 %
Jämtlands län	438	682	1 120	8,63	1,6 %	167	1,9 %
Västerbottens län	688	1 105	1 793	6,68	2,6 %	385	4,5 %
Norrbottnens län	627	1 121	1 748	6,96	2,5 %	319	3,7 %
Hela riket	29 359	39 392	68 751	6,79	100,0%	8 625	100,0%

Källa: Migrationsverket och SCB

¹Antal invånare per den 1 december 2017*Mottagande av nyanlända efter anvisning*

Den 1 mars 2016 trädde bosättningslagen i kraft. Lagen innebär att kommuner är skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning i kommunen.

För 2017 beslutade regeringen att antalet nyanlända som skulle omfattas av anvisningar till kommuner skulle vara 30 600. Regeringen beslutade i januari 2017 att sänka antalet till 23 600 till följd av Migrationsverkets förändrade prognos och för att underlätta kommunernas mottagande. Under 2016 skulle 21 702 personer omfattas av anvisningar till kommuner.

I och med att ansvaret för att besluta om anvisningar övergick från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket 2017 har det skett förändringar i hur vissa uppgifter mäts och redovisas, vilket gör det svårt att göra jämförelser mellan 2016 och

2017. Därför redovisas i vissa fall endast uppgifter för 2017.

Under 2017 avbröts anvisningen för 4 064 personer. Det innebär att det totala antalet personer som omfattades av beslut om anvisning till en kommun 2017 var 27 665. Vid årsskiftet 2017/2018 hade totalt 21 504 personer tagits emot i en kommun efter anvisning enligt 2017 års kommunal, vilket motsvarar 91 procent av antalet personer som skulle omfattas av anvisningar 2017 (23 600). Vid årsskiftet återstod därmed för kommunerna att ta emot 2 096 personer. Det planerade mottagandet kan fortgå även under 2018.

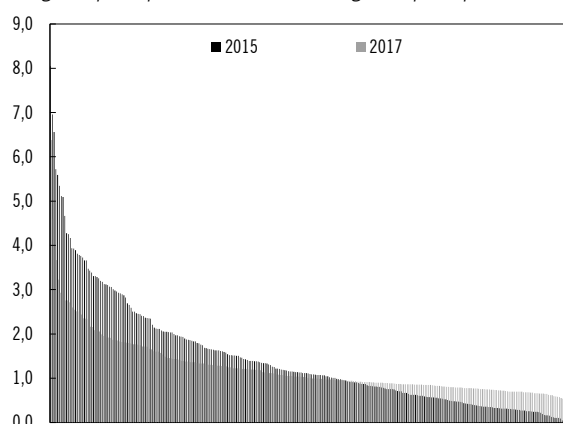
Den genomsnittliga ledtiden för anvisningar enligt 2017 års kommunal var 107 dagar från uppehållstillstånd till beslut om anvisning. Ledtiden har minskat jämfört med 2016, då den var 122 dagar. Däremot har den genomsnittliga ledtiden från beslut om anvisning till mottagande

i en kommun ökat. 2017 var ledtiden 69 dagar, vilket är något längre än den maximala tidsfrist som gäller enligt förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Under 2016 var motsvarande ledtid 53 dagar.

Diagram 3.9 visar kommunens mottagande per capita i förhållande till mottagandet per capita i riket för 2015 och 2017. Diagrammet visar på en jämnare fördelning av mottagande mellan kommunerna.

Diagram 3.9 Mottagandet av nyanlända per capita per kommun i förhållande till det genomsnittliga mottagandet per capita i riket

Mottagande per capita i kommunerna/mottagandet per capita i riket

Källa: Egna beräkningar.

Anm: Kommunerna sorterade från högst till lägst mottagande i förhållande till riket

Länsstyrelsernas arbete för beredskap och kapacitet i kommunerna

Länsstyrelserna bedömer att det överlag i landet under 2017 har funnits ett väl fungerande mottagningsarbete och ett gott samarbetsklimat. Samtidigt bedömer länsstyrelserna att kapaciteten att ta emot nyanlända i enlighet med fastställda läns- och kommunal varierar mellan olika län och kommuner.

Under 2017 disponerade länsstyrelserna 80 miljoner kronor enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar.

Sammantaget inkom 195 ansökningar om drygt 131 miljoner kronor under 2017, varav länsstyrelserna beviljade medel för 147 projekt. Insatserna i de beviljade projekten var i störst utsträckning kopplade till bosättning/bostäder, samverkan och privatpersoners bostäder.

Av de 112 insatser som avslutades och slutrapporterades under 2017 var bostäder/bosättning och samverkan de vanligaste inriktningarna.

Länsstyrelserna bedömer att insatserna har bidragit till stärkt kapacitet och beredskap både på kort och lång sikt.

Mottagandet av ensamkommande barn och unga

Länsstyrelserna har i uppdrag att verka för att det finns beredskap och kapacitet i kommunerna att ta emot ensamkommande barn. Med anledning av det nya ersättningssystem som infördes 2017 samt ett minskat antal asylsökande ensamkommande barn befinner sig kommunerna i en omfattande omställningsprocess. Det har medfört att antalet platser i framför allt HVB-hem minskar.

Den genomsnittliga handläggningstiden för asylsökande ensamkommande barns förstahandsansökningar har under 2017 ökat kraftigt jämfört med tidigare år. Det beror på att många av ärendena är utredningskrävande och på att det har tagit tid att handlägga det stora antalet ärenden som inkom under 2015. Migrationsverket bedömer att handläggningstiderna ska kunna kortas avsevärt fr.o.m. innevarande år (se vidare utg.omr. 8).

Samhällsorientering

Kommunerna ansvarar för att erbjuda samhällsorientering enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande.

Enligt länsstyrelsernas rapportering om samhällsorientering för 2017 anger de flesta kommuner (94 procent) att de främst ger samhällsorientering på deltagarnas modersmål.

Enligt rapporteringen erbjöd 17 procent av kommunerna samhällsorientering på kvällstid under 2017, en minskning jämfört med 2016. I cirka hälften av kommunerna kompletterades de 60 obligatoriska timmarna med ytterligare samhällsorientering, oftast med hälsoinformation.

Enligt Arbetsförmedlingen deltog 25 300 personer i samhällsorientering inom ramen för etableringsuppdraget under 2017. Uppgifterna om hur många som deltog i samhällsorientering utanför etableringsuppdraget är något osäkra, men indikerar ett lågt deltagande. Under perioden 1 oktober 2016 till 30 september 2017 uppskattas antalet deltagare utanför etableringsuppdraget ha uppgått till drygt 2 500 personer, något fler kvinnor än män. Det innebar en ökning jämfört med 2016. En majoritet av kommunerna,

247 stycken, uppger att de erbjöd samhällsorientering till denna målgrupp (anhöriga till nyanlända).

Samverkan om förenklade och effektivare processer för nyanlända

Under 2016 gavs ett regeringsuppdrag till Migrationsverket, Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen om en utökad satsning på förenklade och mer effektiva processer för nyanlända, vilket förlängdes under 2017 (A2017/01413/I). Myndigheterna har samlokaliserat sig på en rad orter i landet, s.k. mötesplatser, vilket möjliggör för nyanlända att träffa representanter för flera myndigheter vid samma tillfälle. I delredovisningen från februari 2018 (A2018/00385/I) framgår att för många nyanlända har samverkan inneburit förenklade första kontakter med myndigheter och kortare väntetider till en kontakt. Regeringsuppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2019 (se också beskrivning under utg.omr. 3, 8, 10 och 14).

Under 2017 passerade 12 500 nyanlända (unika personer) vuxna och barn en s.k. mötesplats, varav 9 300 var över 17 år gamla. Det innebär att 58 procent av det totala antalet nyanlända (vuxna och barn) som beviljats uppehållstillstånd har passerat en mötesplats. Under 2017 utökades detta slag av mötesplatser från fem till 27 orter.

Utbetalda ersättningar till kommuner för flyktingmottagande

Utgifterna för ersättning till kommuner och landsting för flyktingmottagandet enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar och förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. har ökat betydligt de två senaste åren som en följd av att många av dem som sökte asyl i Sverige under 2015 och 2016 har beviljats uppehållstillstånd och tagits emot i en kommun. Under 2017 ökade utgifterna med ca 3 200 miljoner kronor (26 procent) jämfört med 2016 och med ca 6 200 miljoner kronor (69 procent) jämfört med 2015. Den största delen av utgifterna och av utgiftsökningen jämfört med föregående år utgjordes av schablonersättningen för mottagandet av nyanlända. Utgifterna för ensamkommande barn och unga fortsatte att öka under 2017, men i betydligt lägre takt än under 2016. Av tabell 3.14 framgår vilka ersättningar som har

betalats ut samt utvecklingen av utbetalda ersättningar under 2013–2017.

Tabell 3.14 Utbetalda ersättningar för flyktingmottagande

Miljoner kronor

	2013	2014	2015	2016	2017
Extra ersättning mottagna 2010	2				
Schablonersättning	1 540	2 496	3 418	4 913	7 401
Initialt ekonomiskt bistånd	128	172	191	256	309
Prestationsbaserad ersättning		313	405	73	1
Ensamkommande barn och unga	3 201	3 404	4 380	6 062	6 487
Hyreskostnader	1	2	2	3	28
Grundersättning	123	62	63	64	65
Ekonomiskt bistånd m.m.	133	130	107	148	202
Vissa särskilda kostnader	76	80	100	126	140
Stöd- och service, hälso- och sjukvård	295	249	234	287	433
Sfi för anläggningsboende		1	8	12	21
Beredskap och mottagningskapacitet	40	60	60	70	80
Summa	5 539	6 969	8 968	12 014	15 167

Källa: ESV Hermessystemet.

Schablonersättning för mottagandet av nyanlända

Schablonersättningen för mottagandet av nyanlända betalas ut till kommuner under två år med ett fastställt belopp per mottagen person och avser kostnader för bl.a. mottagande i samband med bosättning, introduktionsinsatser inom skola och förskola, sfi, samhällsorientering, tolkar och kommunala insatser som underlättar etablering.

Under 2017 ökade utgifterna för schablonersättningen med ca 2 500 miljoner kronor (51 procent) jämfört med 2016. De ökade utgifterna beror delvis på det ökade antalet kommunmottagna under 2015–2017. Utgifterna påverkades också av att schablonersättningen höjdes med 50 procent 2016 och att en större andel av ersättningen betalades ut enligt den nya nivån. Den nya schablonnivån avsåg endast personer som tagits emot i en kommun efter förändringen och det innebär att den tidigare nivån på schablonersättningen betalades ut för alla som togs emot före 2016. I relation till anslaget som helhet utgjorde utgifterna för schablonersättning 49 procent, vilket innebär en ökning med 8 procentenheter jämfört med 2015.

Ersättningar för ensamkommande barn och unga

Den 1 juli 2017 infördes ett nytt ersättnings-system för mottagandet av ensamkommande barn och unga, som baseras på schablonbelopp. Under 2017 utbetalades således ersättning enligt både det gamla och det nya ersättningsystemet.

Utgifterna för ersättning för ensamkommande barn och unga ökade med 430 miljoner kronor (7 procent) 2017 jämfört med 2016. Huvudskälet till att utgifterna ökade är att fler togs emot i kommunerna under 2017 jämfört med tidigare år. Utgifterna påverkades också av det höga mottagandet under 2014–2016. Ersättningarna för ensamkommande barn och unga utgjorde 43 procent av utgifterna under 2017 och var därmed den näst största utgiftsposten på anslaget. Som andel av de totala utgifterna minskade ersättningarna dock under 2017.

Övriga ersättningar till kommuner och landsting

Övriga ersättningar som kan utgå till kommuner och landsting för flyktningmottagandet utgjorde 8 procent av utgifterna under 2017, vilket var samma andel som under 2016.

Ersättning för initialt ekonomiskt bistånd avser ersättning till kommuner för kostnader för försörjningsstöd i samband med mottagandet och innan den första etableringsersättningen har betalats ut. Ersättningen utgjorde 26 procent av övriga ersättningar 2017.

Hyreskostnader avser ersättning till kommunerna för kostnader för tillgängliga bostäder för nyanlända som tas emot efter anvisning. Under 2017 ökade utgifterna för hyreskostnader betydligt jämfört med 2016, från 3 till 28 miljoner kronor. Ökningen berodde på att kommunerna i högre grad ansökte om ersättning för dessa kostnader. Ersättningen uppgick därmed till 2 procent av övriga ersättningar.

En årlig grundersättning betalas ut till kommunerna för mottagandet av nyanlända. Ersättningen uppgick till 224 000 kronor per kommun under 2017. Grundersättningen motsvarade 5 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för ekonomiskt bistånd m.m. avser bl.a. ersättning till kommuner för personer som på grund av sjukdom, eller funktionsnedsättning är förhindrade att delta i etableringsuppdraget på hel- eller deltid. Under 2017 utgjorde ersättningen 17 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för vissa särskilda kostnader avser bl.a. ersättning för kostnader i samband med mottagandet av vidarebosatta flyktingar. Totalt

beviljades 140 miljoner kronor i ersättning under 2017, vilket innebar fullt anslagsutnyttjande. Medlen räckte inte till att ersätta inkomna ansökningar fullt ut. Ersättningen motsvarade 12 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för stöd och service och hälso- och sjukvård avser ersättning till landsting för vissa kostnader för varaktig sjukvård och för hälsoundersökning av nyanlända. Under 2017 utgjorde ersättningen 36 procent av övriga ersättningar, vilket var en ökad andel jämfört med 2016.

Ersättning för sfi för nyanlända i anläggningsboende avskaffades fr.o.m. februari 2017 till förmån för andra insatser för asylsökande och personer med uppehållstillstånd i anläggningsboende. Under 2017 utbetalades 21 miljoner kronor i sådan ersättning för kostnader som kommunerna haft under 2016 och januari 2017. Ersättningen motsvarade 2 procent av övriga ersättningar.

Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Nyanlända som omfattas av etableringsuppdraget och som deltar i insatser enligt en etableringsplan har rätt till etableringsersättning och i vissa fall bostadsersättning eller etableringstillägg. Dessa ersättningar finansieras via anslag 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare*. Under 2017 utbetalades etableringsersättning till i genomsnitt ca 61 500 personer per månad, varav ca 25 000 kvinnor och ca 36 500 män. Medelersättningen var 6 000 kronor per person och månad. Medelersättningen var 40 kronor högre för kvinnor än för män.

Av de som hade rätt till etableringsersättning utbetalades etableringstillägg till ca 18 400 hushåll med hemmavarande barn per månad under 2017. Medelbeloppet för etableringstillägg var ca 2 300 kronor per person och månad. Bostadsersättning utbetalades till ca 12 600 ensamstående utan hemmavarande barn per månad. En övervägande andel (83 procent) av de som fick bostadsersättning var män. Medelbeloppet för bostadsersättningen var 2 600 kronor per person och månad. Till skillnad från föregående år hade kvinnor ett något högre medelbelopp än män.

Lån till hemutrustning

Verksamhet och insatser för hemutrustningslån enligt förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar finansieras via anslaget 1:4 *Hemutrustningslån*. Syftet med hemutrustningslånen är att nyanlända ska få möjlighet att utrusta och möblera sin bostad när de blir mottagna i en kommun.

Av tabell 3.15 framgår antal beviljade lån, utbetalat belopp, antal personer som har beviljats lån samt antal efterskänkta lån 2015–2017. Antalet lån och antalet personer skiljer sig åt eftersom ansökan om hemutrustningslån görs gemensamt per hushåll.

Under 2017 utbetalades 228 miljoner kronor i lån till 17 400 låntagare vilket är 20 miljoner kronor mer jämfört med 2016 och 11 miljoner kronor mer jämfört med 2015. Ökningen beror på att fler nyanlända flyktingar togs emot i kommunerna under 2017 jämfört med 2016 och 2015.

Tabell 3.15 Beviljade hemutrustningslån

Antal nya beviljade lån, utbetalat belopp, antal personer som beviljats lån samt antal personer med efterskänkta lån 2015–2017

	2015	2016	2017
Antal beviljade lån	12 708	14 275	15 981
varav för möblerad bostad	1 584	2 171	3 607
varav för omöblerad bostad	11 124	12 104	12 374
Utbetalat belopp, miljoner kr	197	208	228
Antal personer som beviljats lån	16 083	17 798	20 830
varav kvinnor	5 929	6 281	7 847
varav män	10 134	11 517	12 983
Antal personer med efterskänkta lån	1 697	1 830	2 031
varav kvinnor	859	938	991
varav män	838	892	1 040

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Andelen lån som gällde en omöblerad bostad minskade från 85 till 77 procent mellan 2016 och 2017. En orsak till det är att bristen på bostäder leder till att fler söker lån för inneboende eller boende i korridor.

Utestående fordran för hemutrustningslånen uppgick per den 31 december 2017 till 1 600 miljoner kronor. Fordran fördelas på totalt 94 000 låntagare.

Det inbetalade skuldbeloppet inklusive räntor var 189 miljoner kronor 2017. Det är en ökning med 24 miljoner kronor jämfört med 2016. Detta

beror främst på att ökningen av antalet kommunmottagna har medfört fler lån men också på att fler låntagare än tidigare har betalat innan lånen förfallit. Antalet låntagare som har fått sina lån efterskänkta ökade något mellan 2016 och 2017. Fler än hälften av dem som fick lån efterskänkta under 2017 var över 65 år och saknade inkomst. Övriga orsaker till efterskänkning var främst sjukdom, funktionsnedsättning eller dödsfall. Något fler män än kvinnor fick lån efterskänkta under 2017.

Handläggningstiden efter att ansökan har inkommit till Centrala studiestödsnämnden var sju dagar under 2017. Den totala handläggningstiden inklusive hantering hos kontaktpersonerna uppgick till mindre än tre veckor, vilket utgör målet för handläggningstid.

Fr.o.m. mars 2017 sänktes de högsta beloppen för lån till hemutrustning avseende en omöblerad bostad från 15 000 till 10 000 kronor för enpersonshushåll samt från 20 000 till 15 000 kronor för hushåll bestående av två vuxna. Lånebeloppen förändrades inte för hushåll med barn. De förändrade beloppen har bidragit till att minska utgifterna för hemutrustningslån.

3.5 Budgetförslag

3.5.1 1:1 Etableringsåtgärder

Tabell 3.16 Anslagsutveckling 1:1 Etableringsåtgärder

Tusental kronor				
2017	Utfall	207 025	Anslags-sparande	2 005
2018	Anslag	253 430	Utgifts-prognos	246 436
2019	Förslag	238 430		
2020	Beräknat	173 430		
2021	Beräknat	73 030		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att främja etablering i arbets- och samhällslivet samt för statsbidrag till kommuner för detta ändamål. Anslaget får även användas för uppföljning och utvärdering av integrationen.

Regeringens överväganden

I tabell 3.17 redovisas förändringar på anslaget till följd av beslut från tidigare budgetpropositioner som påverkar anslagsnivån 2019 och framåt. De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget för 2019 föreslås uppgå till samma nivå som för 2018 anvisades i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 13 avsnitt 3.6).

Regeringen föreslår att 238 430 000 kronor anvisas under anslag 1:1 *Etableringsåtgärder* för 2019. För 2020 beräknas anslaget till 173 430 000 kronor och för 2021 till 73 030 000 kronor.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:1 Etableringsåtgärder

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	238 430	238 430	238 430
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-65 000	-165 400
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	238 430	173 430	73 030

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.5.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2017	Utfall	15 167 149		6 465 758
2018	Anslag	19 797 176 ¹	Utgifts-prognos	16 448 904
2019	Förslag	13 196 275		
2020	Beräknat	9 847 852		
2021	Beräknat	8 697 783		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner och landsting för utgifter i samband med mottagandet av nyanlända invandrare. Anslaget får även användas för utgifter för

uttagning av personer som ska vidarebosättas, resor för dessa personer vid vidarebosättning samt för statsbidrag till internationella organisationer för arbete med vidarebosättning till Sverige.

Kompletterande information

Ersättning betalas ut med stöd av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande och förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Regeringens överväganden

Utgifterna under 2018 beräknas bli ca 3 350 miljoner kronor lägre än vad som anvisats i budgetpropositionen för 2018 och i propositionen Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd (prop. 2017/18:252). Antalet kommunmottagna beräknas bli lägre än vad som antogs i budgetpropositionen för 2018, vilket bidrar till lägre utgifter. Vidare bedöms utgifterna för ensamkommande barn och unga bli lägre än beräknat. Det beror bl.a. på att kostnaderna från det tidigare ersättningsystemet som påverkar utgifterna för 2018 har blivit lägre än förväntat.

Tabell 3.19 Prognos för antalet kommunmottagna

Beräknat i BP18 respektive BP19

År	Antalet kommunmottagna		Varav mottagna ensamkommande barn	
	Beräknat i BP18	Beräknat i BP19	Beräknat i BP18	Beräknat i BP19
2018	52 200	47 500	2 800	8 000
2019	31 400	37 900	1 200	3 000
2020	31 000	33 000	1 100	1 200
2021	31 600	32 200	1 100	1 400

I tabell 3.20 redovisas förändringar på anslaget till följd av beslut från tidigare budgetpropositioner som påverkar anslagsnivån 2019 och framåt. De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget har anpassats i enlighet med gällande bestämmelser och till följd av förändrade volymer. I samband med budgetpropositionen för 2018 tillfördes kommunerna medel från och med 2018 med anledning av utbildningsplikten. Medlen avser att ersätta kommunerna för den merkostnad som kan uppstå av att anpassa och utöka vuxenutbildningen för

nyanlända som har kort utbildning och som därför inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet. I enlighet med detta tillförs kommunerna 467 miljoner kronor 2019. Det nya ersättningssystemet för ensamkommande barn och unga, som trädde i kraft den 1 juli 2017, bidrar till lägre utgifter på anslaget.

Regeringen föreslår att 13 196 275 000 kronor anvisas under anslag 1:2 *Kommunersättning vid flyktingmottagande* för 2019. För 2020 beräknas anslaget till 9 847 852 000 kronor och för 2021 till 8 697 783 000 kronor.

Tabell 3.20 Härlledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	19 265 374	19 265 374	19 265 374
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-1 487 050	-2 704 947	-3 006 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	16 552	-119 061	453 798
Volymer	-3 249 601	-5 278 514	-6 700 389
Överföring till/från andra anslag	31 000	65 000	65 000
Övrigt	-1 380 000	-1 380 000	-1 380 000
Förslag/beräknat anslag	13 196 275	9 847 852	8 697 783

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.5.3 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2017	Utfall	5 355 329	Anslags-sparande	1 072 558
2018	Anslag	5 179 320 ¹	Utgifts-prognos	5 060 086
2019	Förslag	3 707 530		
2020	Beräknat	3 077 415		
2021	Beräknat	2 724 418		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för etableringsersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Kompletterande information

Etableringsersättning får ges till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Regeringens överväganden

Anslaget påverkas främst av antalet nyanlända som omfattas av etableringsuppdraget, vilket i sin tur påverkas av antalet kommunmottagna. Utfallet under 2018 beräknas bli ca 120 miljoner kronor lägre än vad som antogs i budgetpropositionen för 2018. Det beror på att antalet deltagare i etableringsuppdraget har blivit färre än beräknat.

I tabell 3.22 redovisas förändringar på anslaget till följd av beslut från tidigare budgetpropositioner som påverkar anslagsnivån 2019 och framåt. Principerna som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget har anpassats i enlighet med gällande bestämmelser och till följd av förändrade volymer. Bland bestämmelserna kan nämnas det nya regelverket för etableringsuppdraget som trädde i kraft 2018.

Regeringen föreslår att 3 707 530 000 kronor anvisas under anslag 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 3 077 415 000 kronor respektive 2 724 418 000 kronor.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	5 179 320	5 179 320	5 179 320
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	22 491	47 205	59 205
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volymer	-1 494 281	-2 149 110	-2 514 107
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 707 530	3 077 415	2 724 418

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.5.4 1:4 Hemutrustningslån

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:4 Hemutrustningslån

Tusental kronor

2017	Utfall	227 931	Anslags-sparande	104 051
2018	Anslag	202 863 ¹	Utgifts-prognos	160 835
2019	Förslag	202 863		
2020	Beräknat	202 863		
2021	Beräknat	202 863		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för lån till nyanlända invandare för inköp av hemutrustning.

Regeringens överväganden

Utgifterna för hemutrustningslån påverkas främst av antalet nyanlända som tas emot i en kommun och i vilken utsträckning de väljer att ta lån. Utgifterna under 2018 beräknas bli ca 40 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i budgetpropositionen för 2018, vilket beror på att antalet kommunmottagna har blivit färre än beräknat.

Av tabell 3.24 framgår att det inte är några förändringar på anslaget till följd av beslut från tidigare budgetpropositioner som påverkar anslagsnivån 2019 och framåt. De principer som

tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget för 2019 föreslås uppgå till samma nivå som anvisades i budgetpropositionen för 2018.

Regeringen föreslår att 202 863 000 kronor anvisas under anslag 1:4 Hemutrustningslån för 2019. För 2020 beräknas anslaget till 202 863 000 kronor och för 2021 till 202 863 000 kronor.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:4 Hemutrustningslån

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	202 863	202 863	202 863
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	202 863	202 863	202 863

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

4 Diskriminering

4.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för att förebygga och motverka diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Området omfattar verksamheten hos Diskriminerings-

ombudsmannen (DO) och Nämnden mot diskriminering som finansieras från anslag 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen*.

Vidare ingår åtgärder mot diskriminering, rasism och liknande former av fientlighet liksom insatser för att stärka homo- och bisexuellas, transpersoners och queeras lika rättigheter som finansieras från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.*

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Diskriminering

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Diskriminering</i>						
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	110	124	126	125	127	128
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	60	73	72	73	68	49
Summa Diskriminering	170	197	197	198	195	177

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Målet för regeringens politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Målet för arbetet mot rasism utgår från det av regeringen beslutade målet för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott: ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige.

Målet för arbetet med att stärka homo- och bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter utgår från det av regeringen beslutade övergripande målet för den nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

4.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultaten av åtgärder som bidragit till målsättningen om ett samhälle fritt från diskriminering. Vidare redovisas resultaten av åtgärder för att uppnå ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige. Slutligen redovisas åtgärder som bidrar till målet om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Centrala bedömningsgrunder är:

- utveckling av lagstiftningen för skydd mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter,
- anmälningar och uppgifter om förekomsten av diskriminering,
- individers möjlighet att hävda sina rättigheter och arbetet för att motverka diskriminerande strukturer,
- kunskapen om diskriminering, rasism och liknande former av fientlighet samt lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer, och

- det civila samhällets arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och för lika rättigheter och möjligheter.

Underlaget för bedömningarna utgörs främst av redovisningar och rapporter från de myndigheter som haft särskilda regeringsuppdrag inom området. I bedömningen vägs även resultat från utredningar in samt underlag från berörda myndigheters årsredovisningar. Bedömningen av insatser för ett effektivt arbete mot diskriminering och diskriminerande strukturer påverkas även av de insatser som gjorts av de s.k. antidiskrimineringsbyråerna på regional och lokal nivå.

4.4.2 Resultat

Sveriges internationella åtaganden inom området

I maj 2018 hölls en dialog mellan Sverige och FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering med anledning av Sveriges tjuogoandra och tjugotredje periodiska rapport som lämnades till kommittén i januari 2017.

Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) publicerade en rapport om Sverige i februari 2018 inom ramen för kommissionens femte övervakningsomgång. I likhet med FN:s rasdiskrimineringskommitté lyfter kommittén bl.a. fram arbetet med den nationella planen mot rasism och hatbrott och dess åtgärder men lämnar också rekommendationer.

Ett samhälle fritt från diskriminering

I syfte att uppnå ett samhälle fritt från diskriminering har arbetet fortsatt på nationell, regional och lokal nivå samt på internationell nivå.

Under 2017 avsattes sammantaget ca 126 miljoner kronor till DO och antidiskrimineringsbyråerna för arbetet mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter på nationell, regional och lokal nivå.

Under 2017 deltog Sverige också i ett flertal internationella forum för att främja lika rättigheter och möjligheter. Sverige har fortsatt medverkat i det pågående förhandlingsarbetet om Europeiska kommissionens förslag till nytt EU-direktiv om genomförande av principen om lika-

behandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

En effektiv och heltäckande lagstiftning

Arbetet med att säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund för att få en effektiv och heltäckande lagstiftning har fortsatt. Den 1 maj 2018 ändrades diskrimineringslagens skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (prop. 2016/17:220, bet. 2017/18:AU3, rskr. 2017/18:29). Genom ändringen utvidgades skyddet till att omfatta företag inom området varor och tjänster som har färre än tio anställda.

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 om att tillsätta en utredning om en effektiv och ändamålsenlig tillsyn över diskrimineringslagen (dir. 2018:99).

Vidare har regeringen remitterat ett utkast till lagrådsremiss om stärkt skydd mot diskriminering i skolan (Ku2018/01543/RS).

Anmälningar och uppgifter om förekomsten av diskriminering

Anmälningarna till DO och antidiskrimineringsbyråerna ökar. Under 2017 tog DO emot 2 475 anmälningar om diskriminering. Det är 199 anmälningar fler än föregående år. Det ökade antalet är förhållandevis jämnt fördelat över de flesta samhällsområden. Antalet anmälningar inom samhällsområdet arbetsliv och utbildning har ökat. Av anmälningarna till DO gjordes 45 procent av kvinnor och 48 procent av män, vilket är en viss förändring från föregående år då 41 procent av anmälningarna gjordes av kvinnor och 53 procent av män. Samtidigt har det skett en fortsatt ökning av anmälningar där uppgift om kön har saknats eller inte har definierats.

Tabell 4.2 Antalet inkomna anmälningar om diskriminering till DO fördelade på kön 2015–2017

	2015	2016	2017
Kvinnor	1 113	1 087	1 113
Män	1 210	1 392	1 210
Transidentitet eller ej definierat	70	148	173
Totalt*	2 393	2 627	2 496

* Det totala antalet kan avvika från antalet unika ärenden eftersom vissa anmälare uppger mer än ett kön, exempel när ett par föräldrar anmäler för sitt barns räkning.

Till de 16 antidiskrimineringsbyråer som under 2017 fick statligt stöd inkom sammanlagt 1 397 ärenden 2016. Det är en ökning med 20 procent jämfört med föregående år då antalet inkomna

ärenden uppgick till 1 166. Redogörelserna för vad bidraget har använts till samt vad det har gett för effekter bygger på de redovisningar som kom in till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2017. Redovisningarna handlar således om verksamheter som beviljades medel för verksamhetsåret 2016.

De flesta av anmälningarna till DO och antidiskrimineringsbyråerna avsåg liksom tidigare år diskrimineringsgrunderna funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet. Anmälningarna har ökat för alla grunder jämfört med 2016 och den största ökningen avser grunderna funktionsnedsättning och religion. Antalet anmälningar som gäller missgynnande som har samband med föräldraledighet har fortsatt att öka.

Tabell 4.3 Antalet anmälningar till DO per diskrimineringsgrund och missgynnande i samband med föräldraledighet 2015–2017

	2015	2016	2017
Etnisk tillhörighet	763	695	710
Funktionsnedsättning	749	674	749
Kön	327	316	350
Könsidentitet och könsuttryck	67	54	59
Missgynnande i samband med föräldraledighet	58	76	83
Religion eller annan trosuppfattning	179	152	218
Sexuell läggning	78	55	67
Ålder	319	238	274
Totalt*	2 956	2 664	2 916

* Totalsiffran anger inte antal unika anmälningar eftersom fler diskrimineringsgrunder kan anges i en och samma anmälan och i vissa anmälningar anges inte diskrimineringsgrund alls.

Individens möjlighet att hävda sina rättigheter och arbetet för att motverka diskriminerande strukturer
DO beslutade 2017 att inleda tillsyn i 526 ärenden jämfört med 2016 då DO beslutade att utreda 204 ärenden.

De allra flesta ärenden som utreddes under 2017 avslutades med tillsynsbeslut där DO, om det funnits grund för det, uttalat sig om eventuella överträdelser, brister eller risker för diskriminering som har observerats. I somliga fall har DO bedömt att det som har framkommit i en utredning har gett myndigheten skäl att inträda som part och väcka talan i domstol. Under 2017 beslutade DO i 10 fall att väcka talan i domstol. I jämförelse drev DO 13 ärenden till domstol under 2016 och 16 ärenden under 2015.

Under 2017 meddelades bl.a. den första domen om bristande tillgänglighet som en form av

diskriminering i ett av tre pilotfall som DO beslutat att driva. I det aktuella fallet fälldes en kommun för att de under en längre tid inte hade åtgärdat en skolas bristfälliga rullstolsramper.

Vidare har DO tagit ställning till ett antal principiellt viktiga ärenden som rör anställdas intresse att uttrycka sin religion på arbetsplatsen bland annat i ljuset av en ny rättspraxis från EU-domstolen. DO har också granskat uppställda åldersgränser och deras förenlighet med diskrimineringsförbudet.

Under 2017 har nio domar meddelats, varav fyra från Arbetsdomstolen (AD) och fem från allmän domstol. I sju av dessa domar bifölls DO:s talan.

Vidare har DO under 2017 avslutat en granskning av statliga myndigheters jämställdhetsarbete. Resultatet visar att drygt 90 procent av myndigheterna hade aktuella jämställdhetsplaner men cirka hälften av dem innehöll brister. De vanligaste bristerna i planerna var att det saknades en redovisning och utvärdering av åtgärder i tidigare jämställdhetsplaner och att det saknades handlingsplan för jämställda löner.

Under året har DO genomfört en tillsyn för att granska att samtliga kommuner och landsting har riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Tillsynen avslutas under 2018.

I samband med metoo utökade DO sin tillsyn till cirka 40 företag och organisationer inom branscherna media, kultur och juridik. Under tillsynsinsatsen, som kommer avslutas under 2018, kommer DO även att kontrollera om arbetsgivarna har kunskap om hur de ska agera om de får kännedom om att medarbetare upplever sig utsatta för sexuella trakasserier.

Av de 1 397 inkomna ärendena till antidiskrimineringsbyråerna 2016 handlade 901 om rådgivningsärenden och 496 om insatsärenden. Rådgivningsärendena bestod av enklare förfrågningar där individen själv efter rådgivningen agerar. Byråerna avslutade 1 434 ärenden. Av dessa avslutades 407 ärenden genom rådgivning samt till följd av att ärendet inte bedömts som diskriminering eller för att bevisningen brister och 294 ärenden hänvisades vidare till annan organisation eller myndighet. I 162 av ärendena träffades förlikningar eller lokala lösningar som resulterat i exempelvis ekonomisk kompensation till utsatta, återkallade uppsägningar, omprövningar av beslut samt att utredningar om missförhållanden på en

arbetsplats har inletts. I MUCF:s sammanfattning av byråernas resultat och effekter av sina insatser nämns bl.a. att dessa har bidragit till konkreta förändringar, till exempel att fler individer har fått upprättelse, att fler individer har fått rådgivning och information om hur man kan ta tillvara sina rättigheter, samt att aktörer, t.ex. organisationer, offentliga instanser och företag har samverkat med byråerna och därigenom fått kunskap kring antidiskrimineringsfrågor.

Ökad kunskap om diskriminering

DO:s erfarenheter visar att många arbetsgivare har bristande kännedom om diskrimineringslagens krav på så kallade aktiva åtgärder, något som också bekräftats i en nollmätning som myndigheten genomförde under året. Frågorna i undersökningen riktades till personer i ledande ställning med personalansvar inom sina organisationer och genomfördes via telefonintervjuer. Undersökningen visar att mer än hälften av arbetsgivarna inte kände till någon av förändringarna i lagen och att många inte har förändrat sitt arbetssätt med anledning av lagändringen (Ku2018/00431/DISK). DO har mot denna bakgrund under 2017 genomfört avsevärda insatser för att ta fram och sprida information om de nya bestämmelser om aktiva åtgärder som trädde i kraft 1 januari 2017.

I samband med metoo blev det tydligt att det saknas kunskap om de regelverk som finns för att förebygga sexuella trakasserier, kränkningar och andra former av diskriminering. DO och Arbetsmiljöverket fick därför i uppdrag att samlat tillhandahålla information om diskrimineringslagens (2008:567) och arbetsmiljölagens (1977:1160) krav på arbetsgivare när det gäller att förebygga, förhindra och åtgärda förekomsten av sexuella trakasserier (Ku2018/00556/DISK och Ku2018/00557/DISK) (se vidare utg.omr. 14, avsnitt 4). I DO:s uppdrag ingick även att vidta särskilda kunskapshöjande insatser och tillsynsinsatser beträffande skyldigheten för arbetsgivare att genomföra förebyggande och främjande insatser för att motverka sexuella trakasserier och andra former av diskriminering.

DO genomförde även ett antal kampanjer i sociala medier. I början av hösten 2017 genomförde DO även en informationskampanj om bristande tillgänglighet som en form av diskriminering.

DO driver och deltar också i ett stort antal nätverk och dialoger för att utveckla och sprida

kunskap om diskriminering. Under 2017 genomförde DO bland annat det årligen återkommande mötet med antidiskrimineringsbyråerna. Ett annat exempel är att DO har genomfört träffar med myndighetens fackliga nätverk för lika-behandlingsfrågor i arbetslivet. Vidare arrangerade myndigheten bl.a. ett rättsligt seminarium om religion i arbetslivet och skyddet mot diskriminering med särskilt inbjudna representanter från arbetsmarknadens parter.

Ett samlat arbete mot rasism och liknande former av fientlighet

Arbetet med genomförandet av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2016/02629/DISK) har fortsatt med utgångspunkt från de fem särskilt viktiga strategiska områden som regeringen har identifierat som avgörande för att uppnå målet med planen:

1. förbättrad samordning och uppföljning,
2. mer kunskap, utbildning och forskning,
3. civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog,
4. förstärkt förebyggande arbete på nätet, och
5. ett mer aktivt rättsväsende.

Rättsväsendets arbete redovisas under utg. omr. 4.

Från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* avsattes sammantaget drygt 31 miljoner kronor för åtgärder inom ramen för planen.

Förbättrad samordning och uppföljning

Forum för levande historia har i uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. I myndighetens andra delredovisning (Ku2018/00934/DISK) framgår hur myndigheten och andra myndigheter har genomfört olika regeringsuppdrag på området.

Forum för levande historia har under året skapat förutsättningar för utbyte av erfarenheter och kunskap mellan berörda myndigheter genom träffar, dialogmöten och fortbildningar.

Vidare har två referensgrupper med representanter från det civila samhället satts samman och knutits till myndighetens samordningsuppdrag i

syfte att kontinuerligt få återkoppling på genomförandet av samordningsuppdraget. Referensgrupperna har bidragit med synpunkter på hur uppdraget kan genomföras och även gett synpunkter på insatserna inom ramen för planen och förslag på ytterligare insatser.

Därutöver har Forum för levande historia deltagit i och anordnat ett stort antal aktiviteter som en del av sitt samordningsuppdrag, däribland informationsinsatser på sin webbplats, deltagande på konferenser och olika typer av kunskaps-höjande insatser.

Forum för levande historia har även börjat utveckla ett uppföljningssystem och gjort en inventering av uppföljningssystem på andra politikområden. Inventeringen visar att de nationella uppföljningssystemen ser olika ut och att det finns ett antal undersökningar som skulle kunna ingå i ett uppföljningssystem.

Inom ramen för sitt uppdrag att utveckla arbetsformer för att motverka sociala risker med fokus på rasism och extremism har Länsstyrelsen i Dalarnas län bl.a. utvecklat och testat en checklista för insamling av lägesbilder på regional och lokal nivå (Ku2017/01428/DISK och Ku2018/00452/DISK).

Mer kunskap, utbildning och forskning

Forum för levande historia har fortsatt uppdraget om att genomföra en utbildningsinsats om rasism i historien och i dag (Ku2015/00319/KA, Ku2016/01672/DISK), bl.a. genom att vidga målgruppen för utbildningen och vidareutveckla utbildningar. Fortbildningar har genomförts vid 35 tillfällen. Utvärderingar har visat att utbildningarna ger ny kunskap och nya insikter och skapar engagemang för frågorna.

Forum för levande historia har också lanserat satsningen Prata rasism som bl.a. utgörs av en digital kunskapsbank i syfte att inspirera till samtal om rasism i skolan och på jobbet, men också mellan myndigheter och andra samhällsaktörer. Inom ramen för satsningen presenterades en undersökning från Novus på uppdrag av Forum för levande historia i vilken 47 procent av de tillfrågade uppger att de bevittnat rasism det senaste året. I samma undersökning uppger 44 procent att de tror att rasismen kommer att öka i det svenska samhället det kommande året (Ku2018/00513/DISK och Ku2018/00469/DISK).

Vidare har Forum för levande historia i samarbete med Statens skolverk genomfört regionala

konferenser för skolpersonal och tagit fram stödmaterial. I samverkan med lärosäten har myndigheterna även genomfört en uppdragsutbildning för personal inom förskolan och skolan.

Inom ramen för Skolverkets uppdrag att vidta kunskapshöjande insatser i skolan om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans har myndigheten gjort en sammanställning av material med relevans för skolors arbete mot främlingsfientlighet på Skolverkets webbplats. Vidare har myndigheten inom ramen för uppdraget tagit fram ett digitalt verktyg som konkret stöd för skolorna att kartlägga hur arbetet mot rasism fungerar på skolan (A2014/01587/DISK och Ku2018/00372/DISK).

DO har slutfört uppdraget att utveckla arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans (A2014/02479/DISK). DO avgränsade uppdraget till att undersöka kommuners arbete mot rasism och kom bl.a. fram till att det finns få exempel på insatser i kommunerna med uttalat syfte att motverka rasism och att kommuner upplever det som enklare att verka för lika rättigheter och möjligheter i förhållande till andra diskrimineringsgrunder än etnisk tillhörighet (Ku2018/01821/DISK).

Vetenskapsrådet har beviljat 20 miljoner kronor per år under de kommande åren till 17 projektbidrag för forskning om rasism till forskare inom samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning (U2016/00588/DISK).

Därutöver har ett antal insatser inriktade på att höja kunskapen om specifika former av rasism och liknande former av fientligheter genomförts.

Forum för levande historia har fått i uppdrag att stärka förutsättningarna för hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser genom att vidareutveckla de strukturer som finns för att underlätta för skolor och andra att göra dessa resor (Ku2018/01169/DISK). Svenska kommittén mot antisemitism har beviljats ett bidrag för ett projekt om hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser (Ku2018/00545/DISK (delvis)).

DO har under året slutfört ett regeringsuppdrag om kunskapshöjande insatser mot afrofofi (Ku2015/01668/DISK). DO utformade ett uppdrag till Institutet för framtidsstudier att i ett pilotprojekt ta fram metoder för att synliggöra hur diskriminering påverkar afrosvenskars tillgång till lika rättigheter och möjligheter.

Myndigheten för statligt stöd för trossamfund har inom ramen för uppdraget om att genomföra insatser mot rasism riktad mot muslimer

(Ku2017/02228/DISK) genomfört kunskapshöjande seminarier som bedöms ha ökat kunskapen hos målgruppen (Ku2018/00804/DISK).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) uppdrag att motverka homofobi, bifobi och transfobi och genomföra insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer har fortsatt (Ku2016/01669/DISK). Resultatet framgår nedan under Lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer.

Länsstyrelsen i Stockholms län har distribuerat ett utbildningsmaterial om antiziganism till skolor och Forum för levande historia har fortsatt verka för att sprida en utställning om romers historia i Sverige. Regeringskansliet fattade under sommaren 2017 beslut om att närmare utreda hur ett nationellt center för romska frågor kan inrättas (Ku2017/01479/DISK).

Ökat stöd och fördjupad dialog med det civila samhället

Under 2017 har olika sakråd om genomförandet av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott genomförts med företrädare från det civila samhället. Sakråden har bl.a. varit inriktade på antisemitism, afrofofi och islamofobi.

MUCF fördelade under 2017 ca 12,6 miljoner kronor enligt förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans, vilket är ca 1,7 miljoner kronor mindre jämfört med 2016 beroende på återbetalningar från organisationer av medel som inte förbrukats före 2017. Bidrag har fördelats till 21 organisationer. Av dessa arbetar 14 organisationer med antisemitism, 17 med islamofobi, 14 med afrofofi, 12 med antiziganism, 10 med homofobi och transfobi och 4 med rasism mot samer. MUCF beviljade även 1 miljon kronor till den verksamhet som Fryshuset Exit bedriver för att hjälpa människor att lämna nazistiska och rasistiska miljöer.

Enligt MUCF har statsbidraget till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans bl.a. använts till att genomföra olika former av informationsutbyten och kunskapsöverföringar mellan berörda aktörer. De främsta resultaten var att projekten har skapat bestående förändringar för verksamheternas olika målgrupper. Många har även angett att man genom projekten har kommit närmare eller nått de mål som organisationen har.

Regeringskansliet har utrett och tagit fram en ny förordning avseende stöd för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället (Ds 2018:4). Förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället trädde i kraft den 1 oktober 2018 (se även utg.omr. 1 avsnitt 8).

Förstärkt förebyggande arbete på nätet

Statens medieråd har slutredovisat sitt uppdrag att kartlägga skyddet av barn och unga på internet vad avser rasism, liknande former av fientlighet, hatbrott och extremism (Ku2016/01671/DISK). Av redovisningen framgår att utsattheten för mobbning, kränkningar, trakasserier, hot och hat är stor. Antalet anmälningar ökar och mörkertalet bedöms som stort. Kartläggningen visar också att de insatser som genomförs av statliga myndigheter och organisationer i det civila samhället huvudsakligen fokuserar på proaktiva insatser i syfte att förebygga utsatthet genom att främja och stärka barns och ungas kunskaper och förmågor inom olika områden. Kartläggningen visar även att leverantörerna av sociala medier är beroende av att användare skyddar sig själva och anmäler regelöverträdelser. Utifrån de utvärderingar som har gjorts av den gemensamma uppförandekoden inom EU mot olaglig hatpropaganda konstaterar Statens medieråd att deltagande it-bolag gör goda framsteg trots stora utmaningar. Det innebär samtidigt att olagligt innehåll som tas bort från de aktuella tjänsterna undgår rättslig prövning, konstaterar myndigheten (Ku2018/00458/DISK).

Statens medieråds uppdrag att genomföra kampanjen No Hate Speech Movement i syfte att höja kunskapen om rasism och liknande former av fientlighet på internet bland barn och unga (Ku2017/00785/DISK) har fortsatt, bl.a. med produktion av olika former av material (skolmaterial, filmer, lärarhandledningar, poddar m.m.) och en satsning på förebyggande arbete mot sexism (Ku2018/00438/DISK).

Lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer

Arbetet för att stärka hbtq-personers rättigheter utifrån den nationella strategin och dess olika fokusområden med de strategiska myndigheterna DO, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, MUCF och Kulturrådet har under året fortsatt.

Arbetet har under 2017 och 2018 särskilt fokuserat på transpersoners lika rättigheter och möjligheter.

Från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* avsattes drygt 14 miljoner kronor för att stärka hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

Förbättrade förutsättningar för efterlevnaden av transpersoners rättigheter

Den 27 november 2017 överlämnade utredningen om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner betänkandet *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor* (SOU 2017:92). Betänkandet har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den 1 juli 2018 utvidgades det straffrättsliga skyddet för transpersoner. Grunden könsöverskridande identitet eller uttryck lades till i bestämmelsen om olaga diskriminering samt i åtalsregeln om förolämpning. Det förtydligades också att det är en försvårande omständighet om ett motiv för ett brott har varit att kränka en person eller en grupp av personer på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck. Regeringen har också föreslagit en kriminalisering av hets mot transpersoner som kräver grundlagsändring och därför ännu inte har behandlats slutligt av riksdagen.

Den 1 maj 2018 trädde en ny lag i kraft som innebär att personer som har drabbats av det tidigare kravet enligt lag på sterilisering i samband med ändring av könstillhörigheten ska kunna få ersättning.

Regeringen har även i en lagrådsremiss föreslagit att nuvarande lag (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall, den s.k. könstillhörighetslagen, ersätts med två nya lagar (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 3 Hälsa- och sjukvårdspolitik).

Förstärkt kunskap och synlighet om hbtq-frågor

De strategiska myndigheterna – DO, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Kulturrådet och MUCF – villas uppdrag är reglerade i respektive myndighets instruktion har genomfört en rad olika åtgärder. Myndigheternas arbete bedöms ha lett till ökad kunskap om hbtq-personers situation och levnadsvillkor bland annat genom integrering av hbtq-frågorna i verksamheten. Frågor som rör hbtq-personers situation har även fått ökad synlighet inom myndigheternas olika verksamhetsområden.

Under 2018 har tre nya strategiska myndigheter utsetts – Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Statens skolverk.

Under 2018 tilldelades Socialstyrelsen 2 miljoner kronor för att finansiera insatser enligt förordningen (2014:1542) om statsbidrag till kommuner och landsting för att öka kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation (Ku2018/01254/DISK). Socialstyrelsen fick i juni 2018 även i uppdrag att ta fram kunskapsstöd för vård och behandling vid intersexuella tillstånd. För uppdraget tilldelades Socialstyrelsen 1 miljon kronor under 2018 (Ku2018/01451/DISK).

MUCF tilldelades 1 miljon kronor för att genomföra insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer. Myndigheten har bl.a. genomfört föreläsningar, workshoppar och seminarier för grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan och spridit kunskap via digitala kanaler. Utvärderingar av myndighetens insatser visar att deltagarna i hög grad anser att de har fått kunskap som de har nytta av i sitt arbete. Myndigheten bedömer att den har nått ut med kunskap om unga hbtq-personers levnadsvillkor och arbete för att främja tryggare skolmiljöer främst till skolpersonal, men även skolledare, personer som på olika sätt arbetar med skolutveckling och andra aktörer (Ku2018/00411/DISK).

Regeringen beslutade i juli 2017 att ge Migrationsverket i uppdrag att fortsätta utveckla kompetensen i hbtq-frågor. Detta för att säkerställa det fortsatta arbetet med hög rättslig kvalitet i asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas (Ju2017/05955/EMA).

Stödet till hbtq-organisationer inom det civila samhället

Under 2017 avsattes ca 9,3 miljoner kronor för stöd till organisationer inom det civila samhället enligt förordningen (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. MUCF lyfter i sin redovisning fram att en stor del av bidraget är avgörande för organisationers upprätthållande av den ordinarie verksamheten. Samtliga bidragstagande organisationer ger exempel på att deras arbete har bidragit till externa effekter på samhällsnivå. Bidraget har även medverkat till interna effekter, t.ex. genom att organisationer kunnat bredda sin verksamhet geografiskt.

4.5 Budgetförslag

4.5.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2017	Utfall	109 905		5 334
2018	Anslag	123 786 ¹		125 619
2019	Förslag	124 984		
2020	Beräknat	126 743 ²		
2021	Beräknat	128 317 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 124 983 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 124 984 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för förvaltningsutgifter för Nämnden mot diskriminering.

Regeringens överväganden

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	123 786	123 786	123 786
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 198	2 957	4 531
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	124 984	126 743	128 317

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

Regeringen föreslår att 124 984 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 126 743 000 kronor respektive 128 317 000 kronor.

4.5.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	59 983	Anslags-sparande	2 936
2017	Utfall	59 983	Anslags-sparande	2 936
2018	Anslag	72 919 ¹	Utgifts-prognos	71 822
2019	Förslag	72 919		
2020	Beräknat	67 919		
2021	Beräknat	48 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser mot diskriminering, rasism, främlingsfientlighet, homofobi och liknande former av intolerans samt för att främja lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck samt till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och verksamheter som arbetar för att motverka rasism och liknande former av intolerans. Anslaget får användas för administrativa kostnader som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 38 300 000 kronor 2020.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bl.a. statsbidrag till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. För organisationerna är det av stor betydelse att få en ökad förutsägbarhet när det gäller vilka bidrag de kan räkna med nästkommande år. Det gör det möjligt att planera verksamheten mer effektivt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 38 300 000 kronor 2020.

Tabell 4.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden			38 300	38 300
Nya åtaganden		38 300	38 300	
Infriade åtaganden			-38 300	-38 300
Utestående åtaganden			38 300	
Erhållet/föreslaget bemyndigande		38 300	38 300	

Regeringens överväganden

**Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:2
Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.***Tusental kronor*

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	72 919	72 919	72 919
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-5 000	-24 000
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	72 919	67 919	48 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 72 919 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 67 919 000 kronor respektive 48 919 000 kronor.

5 Jämställdhet

5.1 Omfattning

Här redovisas regeringens bedömning av måluppfyllelsen för de jämställdhetspolitiska målen utifrån de åtgärder som finansieras från utgiftsområde 13, anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*, 3:2 *Jämställdhetsmyndigheten* och 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering*. Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande. Övriga insatser på jämställdhetsområdet redovisas därför inom andra berörda utgiftsområden. Insatser som rör diskriminering på grund av kön redovisas under avsnitt 4 *Diskriminering* inom detta utgiftsområde.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom område Jämställdhet

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Jämställdhet</i>						
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	234	385	373	334	233	44
3:2 Jämställdhetsmyndigheten		86	86	81	77	78
3:3 Bidrag för kvinnors organisering		28	28	28	28	28
Summa Jämställdhet	234	500	486	443	338	150

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål för jämställdhetspolitiken

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Det finns sex jämställdhetspolitiska delmål som fungerar som en precisering av det övergripande riksdagsbundna jämställdhetspolitiska målet. De skapar därmed politiskt fokus och förtydligar regeringens prioriteringar inom ramen för jämställdhetspolitiken. De sex delmålen för jämställdhetspolitiken är:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regeringens arbete syftar även till att genomföra mål 5 i Agenda 2030, att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Jämställdhetspolitiken är bred och omfattar många utgiftsområden. Målen är övergripande och långsiktiga. Indikatorerna som redovisas nedan under respektive delmål tydliggör de centrala aspekterna i målen.

Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och syftar till att främja jämställdhet genom att synliggöra och motverka ojämställda villkor.

Jämställdhetsintegrering innebär att resultatredovisningen görs inom flera utgiftsområden i budgetpropositionen. Här görs i första hand uppföljningen utifrån delmålens indikatorer och anslagen för jämställdhetspolitiken. I budgetpropositionens bilaga 3, Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män, redovisas indikatorerna och utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten mer ingående. Även områdena makt och inflytande respektive obetalt hem- och omsorgsarbete berörs i bilagan.

I 2018 års ekonomiska vårpropositionens bilaga 3, Regeringens insatser för ökad jämställdhet, redovisades regeringens samlade insatser för ökad jämställdhet under mandatperioden.

Redovisning av indikatorer efter respektive delmål

Redovisningen av indikatorerna är uppdelad efter kön. Statistiska centralbyrån (SCB) har på uppdrag av regeringen identifierat indikatorer för en bred uppföljning av de nya delmålen jämställd utbildning och jämställd hälsa. De indikatorer som redovisas här har därför reviderats något jämfört med föregående år. Indikatorerna nedan är utvalda bland de indikatorer som SCB identifierat. Indikatorerna finns tillgängliga på Statistiska centralbyråns (SCB) webbplats och uppdateras två gånger om året.

Jämn fördelning av makt och inflytande

- Riksdagens sammansättning efter allmänna val 1921–
- Ordförande i kommun- och landstingsstyrelse

- Styrelser och ledning i börsföretag
- Chefer i privat sektor
- Chefer i offentlig sektor

Ekonomisk jämställdhet

- Från löne- och näringsinkomst till nettoinkomst för personer i åldern 20–64 år. Åldersintervallet skiljer sig från det som används i SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU), som istället har intervallet 15–74 år. I ett jämställdhetsperspektiv är intervallet 20–64 år mer relevant eftersom det fokuserar på de som förväntas delta fullt ut på arbetsmarknaden, dvs. ej barn, studenter som arbetar deltid eller pensionärer.
- Kvinnors lön som andel av mäns lön efter sektor före och efter standardvägning
- Sysselsatta 20–64 år efter åldersgrupp och anknyningsgrad till arbetsmarknaden
- Sysselsatta 20–64 år efter åldersgrupp och vanligen arbetad tid som heltid och deltid

Jämställd utbildning

- Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9
- Avgångna elever från gymnasieskolan efter program eller anknytning till program
- Studerande och examinerade från högskolan
- Utbildningsnivå för befolkningen 25–64 år
- Andel deltagare i folkhögskolornas respektive studieförbundens verksamhet

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

- Ersatta dagar för vård av barn 1974–
- Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20–64 år
- Tid för obetalt arbete efter livscykel
- Orsak till deltidsarbete för personer i åldern 20–64 år

Jämställd hälsa

- Självupplevd hälsa efter ålder och utbildningsnivå. Indikatoren baseras på ULF/SILC (SCB) som är en urvalsundersökning. Siffrorna kommer inte att vara direkt jämförbara från år till år då det är olika personer som tillfrågas, däremot kommer långsiktiga trender att kunna följas.

- Besvär av ångslan, oro och ångest
- Sjukpenningtalet efter ålder
- Övervikt och fetma (BMI)
- Alkoholvanor
- Personer med LSS efter insatstyp
- Dödsorsak efter utbildningsnivå

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

- Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter plats
- Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren
- Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder
- Anmäld misshandel
- Anmäld grov kvinnofridskränkning
- Anmäld våldtäkt
- Lagförda efter huvudbrott

Indikatorerna utgör en grund för beskrivning och analys av utvecklingen inom jämställdhetspolitiken. Indikatorer gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål saknas bland SCB:s indikatorer men Brottsförebyggande rådet (Brå) och Polismyndigheten samlar statistik som används i stället.

För samtliga indikatorer finns dock en utmaning när det gäller att mäta och avgränsa effekterna av genomförda insatser inom området, eftersom en rad olika faktorer utanför politikens område kan påverka utvecklingen.

5.4.2 Resultat

Nedan redovisas översiktligt resultatet i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen samt de jämställdhetsinsatser som genomförts under perioden. En mer detaljerad redovisning av resultaten görs inom respektive utgiftsområde.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Politiskt beslutsfattande

Efter valet 2018 är andelen kvinnor i riksdagen 46 procent och andelen män 54 procent. Efter valet 2014 var motsvarande siffror 44 respektive 56 procent. I kommun- och landstingsfullmäktige är andelen kvinnor 43 respektive 48 procent och

andelen män 57 respektive 52 procent. Det är samma fördelning som efter valet 2014. Stora variationer finns mellan kommuner, liksom mellan partier. För mandatperioden 2014–2018 var bland ordförande i kommunstyrelserna andelen kvinnor 37 procent och andelen män 63 procent. Bland ordförande i landstingsstyrelserna var andelen kvinnor 45 procent och andelen män 55 procent. Uppgifter för innevarande mandatperiod finns ännu inte tillgängliga.

Kvinnor och män i styrelser och ledning

Den 1 maj 2018 var andelen kvinnor 49 procent och andelen män 51 procent i styrelserna för de av staten hel- och delägda bolagen. Könsfördelningen bland ordförandena var 48 procent kvinnor och 52 procent män. Bland verkställande direktörer var könsfördelningen 36 procent kvinnor och 64 procent män. I styrelserna för samtliga av de 42 bolag med statligt ägande som ingår i statistiken i år uppnåddes en könsfördelning inom intervallet 40–60 procent, jämfört med 2017 då tre av 44 bolagsstyrelser inte hade en könsfördelning inom det intervallet.

I statliga myndigheters styrelser och insynsråd m.m. 2017 var sammantaget 52 procent kvinnor och 48 procent män. Bland styrelseordförandena var andelen kvinnor 51 procent och andelen män 49 procent. Andelen styrelser/råd som har en könsfördelning mellan 40 och 60 procent är drygt 80 procent.

Könsfördelningen bland chefer i offentlig sektor är jämnast inom staten, med 48 procent kvinnor och 52 procent män 2017 (se även utg.omr. 2 avsnitt 6). Inom kommuner, landsting och privat sektor är könsfördelningen ojämn. Kvinnor dominerar bland cheferna inom kommuner och landsting, medan män dominerar bland cheferna inom privat sektor.

Tabell 5.2 Chefer i offentlig och privat sektor, ålder 18–66 år

Könsfördelning, procent

År	Stat		Kommun		Landsting		Privat	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
2013	46	54	68	32	73	27	30	70
2014	42	58	68	32	72	28	30	70
2015	43	57	69	31	72	28	31	69
2016	48	52	69	31	73	27	32	68
2017	48	52	70	30	73	27	30	70

Källa: Statistiska centralbyrån och Medlingsinstitutet.

Anm: Statistiken grundar sig på lönestrukturstatistiken som omfattar anställda med en anställningsgrad på minst 5 procent. Chef definieras med hjälp av Standard för svensk yrkesklassificering, SSYK.

Enligt Andra AP-fondens kvinnoindex för 2018 var andelen kvinnor i börsföretagens styrelser 34 procent och andelen män 66 procent 2018. Andelen styrelseordförande som var kvinnor var 9 procent och andelen män 91 procent. Bland börsföretagens verkställande direktörer var 8 procent kvinnor och 92 procent män.

Tabell 5.3 Styrelseledamöter i börsbolag 2002–2018

Könsfördelning, procent

År	Kvinnor	Män
2002	6,1	93,9
2004	14,9	85,1
2006	17,7	82,3
2008	18,6	81,4
2010	22,2	77,8
2012	22,7	77,3
2014	24,7	75,3
2016	30,7	69,3
2017	32,2	67,8
2018	33,9	66,1

Källa: Andra AP-fondens kvinnoindex.

Hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda

Brottsförebyggande rådet (Brå) kartlägger hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda (se vidare utg.omr. 1 avsnitt 8.10). Rapporten Politikernas trygghetsundersökning 2017 (Brå rapport 2017:9) visar att den totala andelen förtroendevalda som uppger att de har utsatts för hot och trakasserier har ökat från 19 till 25 procent mellan mellanvalsåren 2012 och 2016. Den sammantagna skillnaden mellan könen är liten, 25,2 procent för kvinnor jämfört med 24,3 för män. Uppdelat på olika typer av hot och trakasserier t.ex. hot via sociala medier, hotfull e-post eller hotfullt sms, finns dock ett mönster som visar att kvinnor utsätts i högre grad. Utsattheten skiljer sig också åt beroende på typ av uppdrag och position. Till exempel utsätts de som är ordförande oftare än övriga ledamöter, och ordföranden som är kvinnor utsätts oftare än ordföranden som är män.

Statligt stöd till jämställdhetsprojekt

Under 2017 fördelade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) enligt förordningen (2006:390) om statsbidrag till jämställdhetsprojekt 9 miljoner kronor i bidrag till 14 organisationer som stöd för jämställdhetsprojekt

i syfte att främja jämställdhetspolitikens mål, varav drygt 2,3 miljoner kronor till jämställdhetsprojekt som i huvudsak riktade sig till män och pojkar. Uppdraget att fördela statsbidrag till jämställdhetsprojekt har fr.o.m. 2018 övergått till Jämställdhetsmyndigheten. Myndigheten inkom med en rapport den 1 juni där statsbidraget redovisas. Av rapporten framgår att projektens resultat ligger i linje med bidragets syfte, dvs. att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Statsbidraget beskrivs främst som en viktig komponent för organisationernas möjlighet till att växla upp arbetet. Särskilt framhävs det att projekten gjort det möjligt att arbeta med komplexa frågor på ett greppbart sätt.

Statligt stöd till kvinnors organisering

För att främja kvinnors organisering fördelades 28 miljoner kronor under 2017 enligt förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering. Medlen fördelades på 67 organisationer. Drygt 22 miljoner kronor fördelades till organisations- och etableringsbidrag och 6 miljoner kronor fördelades till verksamhetsbidrag för kvinnors organisering. Aktiviteter som kunskapshöjande insatser, opinionsbildning och medlemsaktiviteter var i fokus bland de som beviljats organisationsbidrag. Organisationer som beviljats verksamhetsbidrag fokuserade på aktiviteter såsom seminarier, workshops, föreläsningar, konferenser och nätverksbyggande. Bidragsmottagarna finner det svårt att mäta effekter av till exempel opinionsbildande arbete som merparten av organisationer och projekt ägnat sig åt. Uppgiften att fördela statsbidrag till kvinnors organisering har fr.o.m. 2018 övergått från MUCF till Jämställdhetsmyndigheten.

Statsbidraget beskrivs som viktigt för organisationernas möjlighet till självorganisering, och skapar en trygghet för organisationerna att kunna planera sin verksamhet på längre sikt. Verksamhetsbidraget möjliggör genomförandet av mer avgränsade aktiviteter inom särskilda sakområden. Verksamhetsbidraget förklaras vara en viktig beståndsdel för att växla upp arbetet genom att satsa på tillfälliga aktiviteter. Särskilt framhävs värdet av att prova nya idéer och strategier.

Projekt som bedrivits med stöd av statsbidraget har bidragit till statsbidragets syften,

genom att främja kvinnors deltagande i demokratiska processer och möjligheter att bevaka sina rättigheter och driva sina krav.

Insatser för att främja en jämn fördelning av makt och inflytande

För att främja en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män har regeringen arbetat för att könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser och insynsråd ska vara jämn, vilket den också är. Även när det gäller ledande chefsbefattningar vid svenska ambassader har en jämn könsfördelning uppnåtts. Andelen kvinnor bland de myndighetschefer som regeringen anställt har successivt ökat och det råder i dag en jämn könsfördelning. Regeringen har ställt krav på en jämn könsfördelning när Svenska Filminstitutet fördelar produktionsstöd. Kravet har skapat större balans mellan könen när det gäller andelen kvinnor på ledande positioner i filmbranschen.

I den nya kommunallagen (2017:725), som trädde i kraft den 1 januari 2018, har regeringen möjliggjort för förtroendevalda i kommuner och landsting, som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, att vara föräldralediga. Förslaget förväntas underlätta för förtroendevalda kvinnor och män att kombinera förtroendeuppdrag med familjeliv.

Ekonomisk jämställdhet

Lön och disponibel inkomst

Genomsnittslönerna för kvinnor är lägre än för män, men löneskillnaderna fortsätter att minska. År 2017 var kvinnors genomsnittliga månadslön 31 700 kronor, vilket är 88,7 procent av männens 35 700 kronor. Löneskillnaden mellan kvinnor och män var alltså 11,3 procent. Det är en minskning med 0,7 procentenheter jämfört med 2016, se även utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4.

Variationen mellan olika sektorer är stor. Störst genomsnittlig löneskillnad finns inom landstingen, där löneskillnaden är 20,6 procent. Minst är löneskillnaden inom kommunerna där den är 3,1 procent.

Efter s.k. standardvägning, vilket innebär att hänsyn tas till att kvinnor och män arbetar inom olika yrken och sektorer, har olika utbildningsnivå, arbetstid och ålder, är den oförklarade

löneskillnaden 4,3 procent för hela arbetsmarknaden (Medlingsinstitutet 2018). Viktiga förklaringar till att löneskillnaderna minskar är att arbetsmarknaden har blivit mindre könsuppdelad, att andelen välutbildade kvinnor ökar och att fler kvinnor blir chefer. När det gäller löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten, se vidare utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, avsnitt 6 och utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4.

De skillnader mellan kvinnor och män som finns på arbetsmarknaden i löner, befattningar och arbetstid leder till att kvinnor har betydligt lägre arbetsinkomster än män. Skatter och transfereringar bidrar dock till att jämna ut den totala inkomstskillnaden. Mer om detta finns i bilaga 3 till denna proposition, Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Den individuella disponibla inkomsten för personer i förvärvsaktiv ålder är 15–20 procent lägre för kvinnor än för män, och denna relation har varit relativt stabil sedan mitten av 1990-talet. Måttet individuell disponibel inkomst återspeglar inte enbart effekter av skatter och transfereringar utan också skillnader i arbetstid, sjukfrånvaro, föräldraledighet osv. Kvinnor har en lägre disponibel inkomst än män oavsett hushållstyp., se vidare under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Skillnaderna i inkomst i förvärvsaktiv ålder leder också till inkomstskillnader efter pensioneringen eftersom arbetsinkomsten ligger till grund för ålderspensionen. Kvinnor har i genomsnitt 30 procent lägre pensioner än män (se bilaga 3 till denna proposition, Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män).

I december 2017 fattade regeringen beslut om en handlingsplan för jämställda livsinkomster (A2017/02477/ARM), se vidare utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4. I handlingsplanen presenteras de åtgärder som vidtas för att minska inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män. I handlingsplanen ingår att kartlägga utmaningarna för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Sedan 1 januari 2017 ska alla arbetsgivare göra en lönekartläggning varje år. Arbetsgivare med minst tio anställda ska även dokumentera arbetet med kartläggningen. Syftet är att arbetsgivare ska kunna upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön mellan kvinnor och män.

Regeringen har också gett Skatteverket i uppdrag att med könsuppdelad statistik övergripande kartlägga utvecklingen av skattesystemet (Fi2017/04425/RS). Resultatet av delredovisningen av uppdraget ger bl.a. en generell bild av att män har högre inkomster än kvinnor och att skillnaderna mellan män och kvinnor minskade något 2006–2015 (Fi2017/02957/S3).

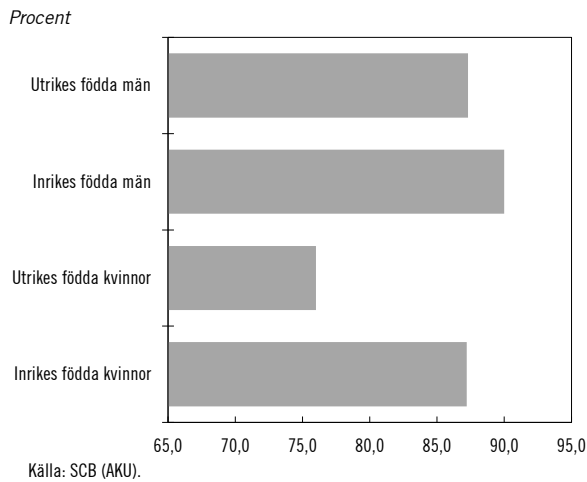
Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden

Kvinnors arbetskraftsdeltagande har sedan 1990-talet varit ca fem procentenheter lägre än mäns. År 2017 var det relativa arbetskraftstalet för kvinnor i åldern 20–64 år 85 procent och för män i samma ålder 89 procent. Skillnaden beror främst på att kvinnor i större utsträckning än män står utanför arbetskraften till följd av sjukdom och studier.

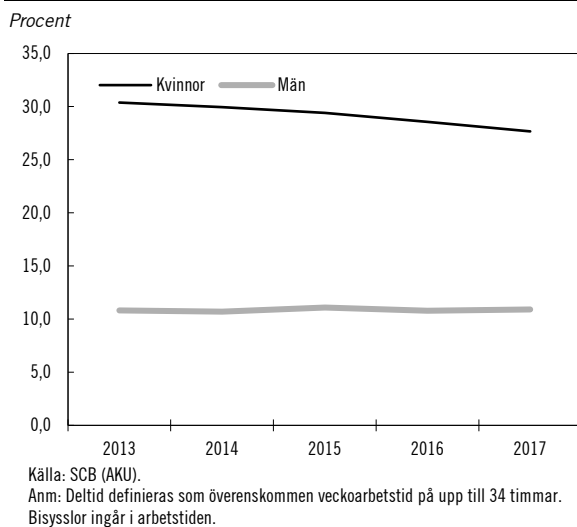
Arbetskraftsdeltagandet varierar med utbildningsnivån, både bland kvinnor och män. År 2017 var skillnaden i arbetskraftsdeltagande mellan kvinnor och män med högst förgymnasial utbildning i åldersgruppen 20–64 ca 17 procentenheter, jämfört med ca 2 procentenheter mellan kvinnor och män med eftergymnasial utbildning. Sysselsättningsgraden (andel sysselsatta av befolkningen) var 80 procent för kvinnor och 84 procent för män. Det är en ökning för både kvinnor och män med en knapp procentenhet jämfört med 2016. Arbetslöshetstalet var vid samma tid 5,6 procent för kvinnor och 6,3 procent för män.

Som diagram 5.1 visar är arbetskraftsdeltagandet fortsatt lågt bland utrikes födda kvinnor. Detta gäller särskilt bland kvinnor födda utanför Europa. En betydande orsak till att utrikes födda kvinnor står utanför arbetskraften är, förutom sjukdom och studier, ansvar för obetalt hem- och omsorgsarbete. En djupare beskrivning av detta återfinns i bilaga 3, Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män.

Under 2017 infördes en begränsning i föräldrapenningen för barn födda utomlands. Tidigare fick föräldrar till barn födda utomlands rätt till fullt antal dagar med föräldrapenning - oavsett barnets ålder när man kom till Sverige. Begränsningen innebär att föräldrapenningen anpassas efter barnets ålder när det kom till Sverige.

Diagram 5.1 Arbetskraftsdeltagande efter inrikes och utrikes födda (20–64 år) 2017

Fler kvinnor än män arbetar deltid. År 2017 arbetade 28 procent av kvinnorna deltid, jämfört med 11 procent av männen. Andelen kvinnor med deltidarbete har stadigt minskat medan andelen män med deltidarbete har ökat något. Det innebär att skillnaden i förvärvsarbetsstid mellan kvinnor och män har minskat något.

Diagram 5.2 Sysselsatta personer i åldern 20–64 år som arbetar deltid 2013–2017

Deltidsarbete bland kvinnor är framför allt vanligt i åldersgrupperna 20–24 år (48 procent) samt 55–64 år (31 procent). Största antal deltidarbetande kvinnor finns i vård- och omsorgssektorn. Den vanligaste orsaken till deltidarbete är att heltidsarbete saknas. Den näst vanligaste orsaken till att kvinnor arbetar deltid är att de tar hand om barn och/eller en vuxen anhörig. Bland män är deltidarbete vanligast i åldersgruppen 20–24 år (29 procent), se även utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4.

Kvinnor har i större utsträckning än män tidsbegränsade anställningar. År 2017 var 16 procent (335 100) av alla anställda kvinnor i åldern 20–64 år tidsbegränsat anställda. Samma år var 13 procent (280 600) av alla anställda män i samma ålder tidsbegränsat anställda, se även utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4.

Många av de vanligaste yrkena på arbetsmarknaden är starkt kvinnodominerade. Hit hör undersköterskor inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende, vårdbiträden, barnskötare och för- och grundskollärare. Dessa kvinnodominerade yrkesgrupper består av ca 400 000 kvinnor och 60 000 män. Till yrken som är mansdominerade hör företagssäljare, lagerpersonal, lastbilsförare och andra yrken inom transportsektorn, de flesta yrken inom bygg- och anläggning samt mjukvaru- och systemutvecklare. EU-kommissionen har uppmärksammat att andelen kvinnor som arbetar inom transportsektorn på EU-nivå endast utgör 22 procent. Därför har initiativet Platform for Change – Women in Transport skapats. Sverige har undertecknat deklarationen som en av grundarna och som stödande medlemsstat.

Utifrån den yrkesklassificering som i dag används, Standard för svensk yrkesklassificering 2012 (SSYK 2012), kan en svag minskning av den könssegregerade arbetsmarknaden noteras. Det s.k. segregeringsindexet, som mäter hur stor andel kvinnor respektive män som måste byta yrke för att en jämn yrkesfördelning mellan könen ska uppnås, visar att indexet har minskat från 57,9 till 53,2 mellan 2005 och 2016, vilket tyder på att arbetsmarknaden har blivit något mindre könssegregerad. (Se även utg.omr. 14 avsnitt 3.4.2).

Insatser för att främja jämställdhet på arbetsmarknaden och i arbetslivet

Ett mål för regeringen har varit att förbättra utrikes födda kvinnors förutsättningar att delta i arbetskraften. Arbetsförmedlingen har på uppdrag av regeringen redovisat en handlingsplan för hur myndigheten avser öka andelen utrikes födda kvinnor som arbetar eller studerar och därmed öka sysselsättningen och minska arbetslösheten för denna grupp (A2017/00752).

Statskontoret har på uppdrag av regeringen genomfört en kunskapssammanställning om varför utomeuropeiskt födda kvinnor i större utsträckning än både utrikes födda män och

inrikes födda kvinnor och män står utanför arbetskraften (A2018/00207).

Införandet och utvidgningen av extratjänster har bidragit till att fler kvinnor fått del av subventionerade anställningar och därmed ett arbete och en egen försörjning från lönearbete. Andelen kvinnor med extratjänster är 50 procent.

Tillväxtverket har fått i uppdrag att under perioden 2018 till 2021 underlätta för utrikes födda kvinnor att starta och driva egna företag.

Regeringen har i mars 2018 lagt fram förslag till en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (prop. 2017/18:179). Förslaget syftar till att ge likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet, bl.a. genom att stimulera företagande och entreprenörskap. Förslaget syftar också till att ge möjligheter till en mer jämställd arbetsmarknad och förbättrade förutsättningar för kvinnors företagande i Sveriges landsbygder.

Pensionsgruppen, med företrädare för de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, har enats om en plan för det fortsatta arbetet med att minska skillnaderna mellan mäns och kvinnors pensioner. Eftersom pensionssystemet påverkas av kringliggande faktorer i omvärlden kommer pensionsgruppen att fortsätta följa utvecklingen i samhället avseende bl.a. deltidsarbetets utveckling för kvinnor och män, jämställdheten på arbetsmarknaden, uttaget i föräldraförsäkringen och tjänstepensionens utformning.

Jämställd utbildning

Målet om jämställd utbildning omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning och yrkeshögskolan. Även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet omfattas.

Förskolan

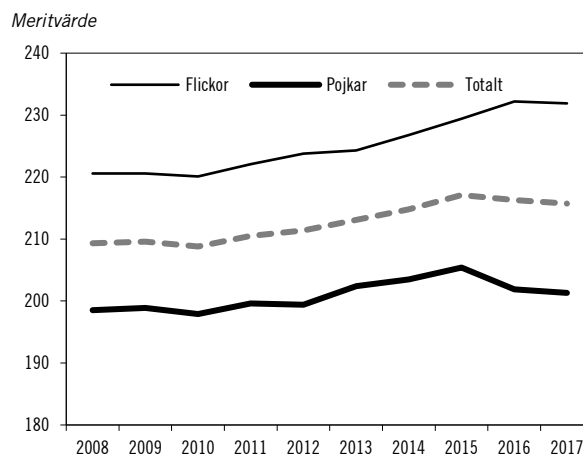
En granskning som Statens skolinspektion har utfört har visat att personalen vid flertalet granskade förskolor inte arbetar systematiskt utifrån ett genusperspektiv vid genomförande av aktiviteter, planering av miljö och material eller i samtal om förhållningssätt. Regeringen har beslutat om en reviderad läroplan för förskolan. Förändringarna ska gälla fr.o.m. den 1 juli 2019.

Den reviderade läroplanen innebär bl.a. ett förtydligande av att förskolan ska verka för jämställdhet och spegla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Grundskola och gymnasieskola

Som framgår av diagram 5.3 har skillnaden i genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 mellan flickor och pojkar varit i stort sett oförändrad de senaste åren, ca 22–24 meritpoängs skillnad, men 2016 och 2017 var skillnaden ca 30 meritpoäng (16 ämnen). Skillnaden i genomsnittligt meritvärde mellan flickor och pojkar 2017 beräknat på 17 ämnen var 32,8 meritpoäng. Förutom kön har socioekonomisk bakgrund och andelen år utrikesfödda elever gått i svensk skola stor betydelse för elevers skolresultat.

Diagram 5.3 Genomsnittligt meritvärde årkurs 9

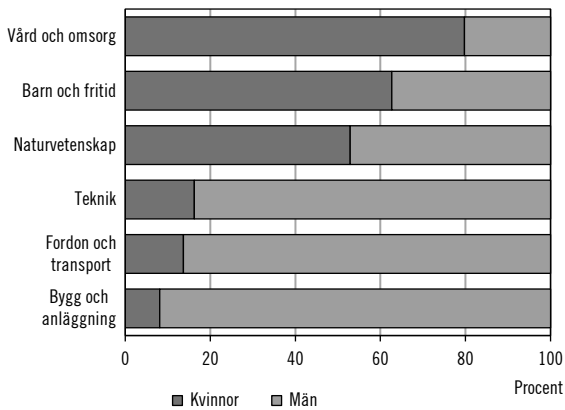

Källa: Statens skolverk.

Anm: I diagrammet visas det genomsnittliga meritvärdet beräknat på 16 ämnen.

Diagram 5.4 visar att yrkesprogram är mer könssegregerade än högskoleförberedande program. Inom programmet Barn och fritid har könssegregeringen minskat. Av de elever som avslutade sina studier läsåret 2016/17 var 37 procent män, jämfört med 24 procent läsåret 2009/10.

Diagram 5.4 Avgångna från gymnasieskolan efter program eller anknäytning till program, 2016/17

Källa: Skolverket. I diagrammet redovisas de program som har mest könsstereotyp fördelning.

Statens skolverk har efter beslut i Vårändringsbudgeten tilldelats 50 miljoner kronor för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan genom kompetensutvecklingsinsatser. Medlen ska användas till myndighetens egna insatser samt fördelas till organisationer som verkar för skolutveckling i dessa frågor.

Eftergymnasial utbildning, högskola och forskning
Utbildningsnivån i befolkningen ökar för både kvinnor och män. År 2016 hade 56,5 procent av kvinnorna, respektive 40,4 procent av männen i åldersgruppen 25–44 år eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för befolkningen i åldersgruppen 45–64 år var 41,8 för kvinnor och 32,7 för män. Det är fler kvinnor än män som studerar vid högskolan. Bland antagna till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå var 2017 andelen kvinnor 61 procent och andelen män 39 procent. Fördelningen mellan kvinnor och män har varit i stort sett oförändrad under flera års tid. (Se vidare utg.omr. 16, avsnitt 7). En bidragande anledning till kvinnors överrepresentation är att fler kvinnodominerade yrken kräver högskoleutbildning.

Det är dock något fler män än kvinnor som påbörjar en utbildning på forskarnivå och tar en doktorsexamen. Bland samtliga personer som påbörjade en forskarutbildning 2017 var 47 procent kvinnor och 53 procent män.

Vad gäller jämställdhet inom forskning så aviserade regeringen i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) att ge alla statliga

myndigheter som finansierar forskning och utveckling, för minst 100 miljoner konor årligen, i uppgift att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter och att främja jämställdhet mellan kvinnor och män vid fördelningen av forskningsmedel. Detta har lagts in i de flesta av de berörda myndigheternas instruktioner under första halvåret 2018. Därtill aviserade regeringen i samma proposition att ge Vetenskapsrådet i uppdrag att utreda vilka metoder forskningsfinansierarna bör använda för att främja att ett köns- och genusperspektiv inkluderas i den forskning och innovation som finansieras, när så är relevant. Vetenskapsrådet har initierat ett arbete med att ta fram metoder utifrån det tillägg som har gjorts i myndighetens instruktion om att verka för att ett köns- och genusperspektiv inkluderas i den forskning som myndigheten finansierar, när det är tillämpligt. Vetenskapsrådet publicerar även, som en del i sitt arbete med jämställdhetsintegration, s.k. jämställdhetsobservationer, där oberoende observatörers noteringar av bristande lika-behandling under behandlingen av forskningsansökningar noteras och används som underlag i framtida arbete. Regeringen har också gett Vetenskapsrådet i uppdrag att fördela medel till forskning om jämlika villkor som har ett tydligt jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv (U2017/02085/F).

I det jämställdhetspolitiska delmålet om Jämställd utbildning ingår även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet. Folkbildningsrådet redovisar att kvinnorna är fler än männen på folkhögskolorna. År 2017 var 61 procent av deltagarna i folkhögskolornas långa kurser kvinnor och 39 procent män. Av studieförbundens deltagare var 62 procent kvinnor och 38 procent män.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Kvinnor och män utför olika mycket och olika slags obetalt arbete. Kvinnor utför i genomsnitt betydligt mer hushållsarbete än män. Tidsanvändningsstudier visar dock att hushållsarbetet har blivit jämnare fördelat mellan könen, främst som ett resultat av att kvinnor har minskat tiden för hushållsarbete.

Enligt SCB:s undersökningar av barns levnadsförhållanden följer även flickors och pojkar

hushållsarbete könsstereotypa mönster. I undersökningen, som genomfördes 2015 och 2016, uppgav t.ex. 67 procent av flickorna och 51 procent av pojkarna i åldern 12–18 år att de hjälper till att laga mat hemma minst en gång i veckan.¹

Den ojämna fördelningen mellan kvinnor och män av det obetalda hem- och omsorgsarbetet visas bl.a. av att användningen av föräldrapenningen är ojämnt fördelad. Kvinnor har sedan föräldraförsäkringen infördes 1974 tagit ut majoriteten av dagar med föräldrapenning. Under 2017 tog kvinnorna ut 72 procent och männen 28 procent av samtliga dagar med föräldrapenning. Allt fler män tar ut föräldrapenning men ökningen den senaste tioårsperioden har varit långsam. Andelen föräldrapar som delar föräldrapenningen jämställt (40/60) under barnets två första levnadsår har ökat över tid och uppgick till 17,4 procent år 2015. Från och med 2016 ökade antalet dagar med föräldrapenning som är reserverade för en förälder och inte kan avstås till den andra föräldern, från 60 till 90 dagar.

Uttaget av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn är mer jämnt fördelat mellan könen än uttaget av föräldrapenning, och har under perioden 1989–2017 varierat mellan 62 och 69 procent för kvinnorna och 31 och 38 procent för männen. År 2017 tog kvinnorna ut 62 procent och männen 38 procent av dagarna. Andelen föräldrapar som delar tillfällig föräldrapenning för vård av barn jämställt under perioden då barnet är 2–4 år var 24 procent för barn födda 2013. Utöver att kvinnor tar ut större delen av föräldrapenningdagarna är kvinnor dessutom frånvarande från arbetsmarknaden till följd av obetald föräldraledighet under längre tid än vad män är. (Se vidare utg.omr. 12 avsnitt 3.6.2).

I det obetalda hem- och omsorgsarbetet ingår även omsorg om anhöriga. Även om det är lika vanligt att män bidrar i anhörigomsorg som kvinnor finns stora skillnader när det gäller hur mycket och vad som görs. Kvinnor och män hjälper till med delvis olika saker och i olika omfattning. Det är exempelvis vanligare att kvinnor ger mer tidskrävande omsorg. En studie från Socialstyrelsen har också visat att kvinnors välbefinnande och vardagsliv påverkas mer än mäns

av att ge anhörigomsorg. Det är dessutom vanligare att kvinnor går ned i arbetstid till följd av vård av vuxen anhörig.

År 2017 uppgav 20 procent av de deltid-arbetande kvinnorna och 9 procent av de deltid-arbetande männen att ansvar för vård av barn och vård av vuxen anhörig var orsak till deltidarbete. Det motsvarar nästan 138 000 kvinnor och knappt 25 000 män och innebär en minskning för kvinnorna med två procentenheter och en ökning för männen med två procentenheter jämfört med 2010.

Jämställd hälsa

Jämställd hälsa är ett nytt delmål från november 2016. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. En god hälsa för kvinnor och män respektive flickor och pojkar bidrar även till ett jämställt och aktivt deltagande i samhället. Delmålet avser fysisk, psykisk och sexuell och reproduktiv hälsa, och omfattar såväl förebyggande folkhälsoarbete som åtgärder och insatser till enskilda personer gällande socialtjänst, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvård.

Statistiska centralbyrån (SCB) har efter uppdrag från regeringen (S2017/02912/JÄM) tagit fram indikatorer för de nya jämställdhetspolitiska delmålen Jämställd utbildning och Jämställd hälsa. För jämställd hälsa finns ett fyrtiotal indikatorer tillgängliga på SCB:s sida för jämställdhetsstatistik. Utifrån dessa indikatorer har de indikatorer som redovisas här reviderats något jämfört med föregående år.

I januari 2018 ingick regeringen en överenskommelse med Sveriges kommuner och landsting (SKL) för att stärka genomslaget för de nationella jämställdhetspolitiska målen i verksamheter på lokal och regional nivå. Jämställd hälsa har varit ett prioriterat område under 2018. SKL kommer inom ramen för överenskommelsen att stärka jämställdhetsperspektivet i pågående utvecklingsarbeten.

¹ SCB:s undersökningar av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) 2014–2015.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka kvinnors hälsa, bl.a. en riktad primärvårdsatsning på kvinnors hälsa med särskilt fokus på socioekonomiskt utsatta områden och betydande satsningar för att stärka förlossningsvården. Satsningarna på förlossningsvården har resulterat bl.a. i stärkt bemanning och en ökad kompetensnivå kring allvarliga bristningar och andra skador vid förlossning. För mer information om satsningarna, se vidare i utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 3 Hälso- och sjukvårdspolitik.

Regeringen har också stärkt den långsiktiga styrningen avseende jämställdhet för flera av myndigheterna inom området. Inspektionen för vård och omsorg, Inspektionen för socialförsäkring, Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket har fått ändrade instruktioner där varje myndighets ansvar inom ramen för jämställdhetspolitiken förtydligas.

SCB:s undersökningar om levnadsförhållanden (ULF/SILC) som genomfördes 2016–2017 visade att män i något högre grad än kvinnor uppger att de har en bra hälsa i alla åldersgrupper utom de yngsta, 16–24 år, där fler kvinnor skattar sin hälsa som bra. Detta mönster gäller för såväl personer med som utan funktionsnedsättning². Både kvinnor och män med funktionsnedsättning i alla åldersgrupper skattar sin hälsa som lägre än vad kvinnor och män utan funktionsnedsättning gör.

Bland barn angav 2013–2014 något färre flickor än pojkar att de har en bra eller mycket bra hälsa (89 procent jämfört med 93 procent). Bland barn med funktionsnedsättning var andelen 84 procent för flickor och 88 procent för pojkar.³

Män skattar sin hälsa som bra i högre utsträckning än kvinnor oavsett utbildningsnivå, men skillnaderna är större mellan olika utbildningsnivåer för respektive kön än mellan kvinnor och män. Bland kvinnor med eftergymnasial utbildning skattar 84 procent sin hälsa som bra, jämfört med 64 procent bland kvinnor med endast förgymnasial utbildning. Motsvarande siffror för män är 88 respektive 71 procent. Kvinnor med endast förgymnasial utbildning är

den största gruppen bland dem som uppger sig ha dålig hälsa (23 procent).⁴ Utifrån nationell bakgrund är det inte stor skillnad mellan hur män skattar sin hälsa, medan kvinnor med utländsk⁵ bakgrund i mycket högre grad än kvinnor med svensk bakgrund skattar sin hälsa som dålig (11 procent respektive 6 procent, motsvarande siffra bland män är 7 procent respektive 4 procent).

Kvinnor uppger i ULF/SILC (SCB) som genomfördes 2016–2017 i större utsträckning än män att de har besvär av ångslan, oro eller ångest. Det gäller oavsett åldersgrupp. Särskilt unga kvinnor, 16–24 år uppger i hög grad att de har dessa besvär (45 procent, motsvarande siffror bland män i samma ålder är 26 procent). För båda könen har det skett en ökning från föregående år. Undersökningarna om barns levnadsförhållanden (SCB) visar att ännu större könsskillnad finns bland barn och unga. 29 procent av flickorna och fem procent av pojkarna i åldern 16–18 år svarade 2016–2017 ja på frågan om de ofta känner sig ledsna eller nere. Motsvarande siffror i åldern 12–15 år är 12 respektive 8 procent.

Män avlider i större utsträckning än kvinnor innan de fyllt 80 år. Statistik från Socialstyrelsens dödsorsaksregister visar att dödligheten i andningsorganens sjukdomar, hjärt-kärlsjukdomar och tumörer är högre bland män än bland kvinnor i åldrarna 35–79 år vid alla utbildningsnivåer, utom i andningsorganens sjukdomar där dödligheten bland personer med förgymnasial utbildning är något högre bland kvinnor än bland män. Dödstalen till följd av skador och förgiftningar samt självmord är också högre för män än för kvinnor.

I den nationella folkhälsoenkäten 2016 (Folkhälsomyndigheten) framkom att fler män än kvinnor, i alla åldrar, är riskkonsumenter av alkohol. Den största könsskillnaden var i åldern 65–84 där 14 procent av männen respektive 8 procent av kvinnorna var riskkonsumenter. Övervikt eller fetma är enligt ULF/SILC (SCB) vanligare bland män än bland kvinnor i alla åldrar. 42 procent av alla män i åldrarna 16–84 har en BMI över 25. För en mer utförlig analys avseende hälsotillstånd, dödsorsaker och levnadsmönster, se avsnitt 4

² Undersökningen avseende personer med funktionsnedsättning är genomförd 2014–2015.

³ Folkhälsomyndighetens undersökning av barns hälsovanor år 2013–2014, tillgängliga via Barnombudsmannens statistikjänst Max18: <https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/>.

⁴ Statistiken avseende utbildningsnivå gäller undersökning genomförd 2016 och omfattar personer i åldrarna 25–64 år.

⁵ Med utländsk bakgrund avses utrikes födda samt inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Folkhälsopolitik i utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Skillnaden i medellivslängd var 3,5 år mellan kvinnor och män 2016 (80,6 år för män och 84,1 år för kvinnor), vilket är en av de lägsta i Europa (SCB).

Sjukpenningtalet, dvs. det genomsnittliga antalet utbetalda nettodagar av sjukpenning och rehabiliteringspenning i befolkningen 16–64 år, har minskat för både kvinnor och män sedan 2016, men kvinnor ligger fortfarande på en betydligt högre nivå.

Sjukpenningtalet var 2017 enligt Försäkringskassan högre för kvinnor än för män i alla åldrar, störst skillnad är det i åldrarna 30–39 år samt 40–49 år där sjukpenningtalet för kvinnor är 14,2 respektive 16,8 medan det för män är 6,3 respektive 7,3. Högst sjukpenningtal (18,6) har kvinnor i åldern 50–59, medan män har högst sjukpenningtal (13,1) i åldern 60–64. Skillnaden i sjukfrånvaro kan bland annat förklaras av att kvinnor och män arbetar i olika yrken. Kvinnor arbetar oftare än män i yrken och sektorer med sämre upplevd organisatorisk och social arbetsmiljö. Kvinnor är överrepresenterade i vård- och omsorgsyren där sjukfrånvaron är hög för både kvinnor och män. Ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet i kombination med förvärvsarbete kan också bidra till högre sjukfrånvaro bland kvinnor. För en mer utförlig analys av sjukpenningtalet, se utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Socialstyrelsens statistik från 2017 visar att män i högre utsträckning än kvinnor har insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Exempelvis hade 21 700 män respektive 15 780 kvinnor daglig verksamhet (vilket var den vanligaste insatsen). Minst skillnad finns inom personlig assistans, vilket 2 679 män och 2 226 kvinnor var beviljade. Vissa könsskillnader kan förklaras av skillnader i förekomst av olika diagnoser. För en mer utförlig analys, se vidare utg.omr. 9 avsnitt 6.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Utsatthet för misshandel

I Nationella trygghetsundersökningen 2017 (NTU, rapport 2018:1) från Brottsförebyggande rådet (Brå), uppgav 2 procent av kvinnorna och 3,3 procent av männen att de någon gång under

2016 blivit utsatta för misshandel. Det innebär en ökning för båda könen i jämförelse med året dessförinnan. Det återstår att se om det senaste årets ökning är ett trendbrott. Sett över en tioårsperiod har kvinnors utsatthet för misshandel varierat kring en stabil nivå medan mäns utsatthet varit svagt nedåtgående. Utifrån undersökningen beräknar Brå att totalt 711 000 misshandelsbrott begicks 2016, varav 153 000 fall rörde allvarlig misshandel. Särskilt utsatt för misshandel är gruppen unga män 16–24 år, där 7,1 procent utsatts för misshandel under 2016. Samma åldersgrupp bland kvinnor, 16–24 år, rapporterar utsatthet för misshandel i högre utsträckning än kvinnor i andra åldersgrupper.

Av dem som utsatts för misshandel uppger kvinnor i högre grad att brottsplatsen var en bostad, medan män i högre grad uppger att brottsplatsen var en allmän plats (se tabell 5.4).

Tabell 5.4 Personer 16–79 år som uppgett att de utsatts för misshandel efter plats 2016

Andel (%) händelser

Kön	Bostad	Arbete/ skola	Allmän plats	Annan plats
Kvinnor	36	25	28	11
Män	12	27	50	11

Källa: Nationella trygghetsundersökningen 2017 (NTU 2017), Brottsförebyggande rådet (Brå).

Kvinnor utsätts oftare för misshandel av närstående, medan män oftare utsätts för misshandel av helt okända personer (se tabell 5.5).

Tabell 5.5 Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren 2016

Andel (%) händelser

Relation till förövaren	Kvinnor	Män
Närstående	40	3
Bekant	32	25
Helt okänd	29	72
Totalt	100	100

Källa: Nationella trygghetsundersökningen 2017, Brottsförebyggande rådet (Brå).

När det gäller könsfördelningen bland personer som lagförts för brott mot person är män kraftigt överrepresenterade.

Könsskillnader i våldsutsatthet finns också bland barn. I en nationell kartläggning av våld mot barn uppger 22 procent av flickorna och 25

procent av pojkarna att de har utsatts för fysisk misshandel.⁶

Polisanmäld misshandel

Totalt anmäldes närmare 84 200 misshandelsbrott 2017, vilket är en minskning med 5 procent jämfört med 2016. (se tabell 5.6) De anmälda misshandelsbrotten ökade successivt under åren 2008–2011, för att sedan minska fram till 2013. Därefter skedde återigen en ökning fram till 2016. År 2017 låg antalet anmälda brott på ungefär samma nivå som 2008.

Av de anmälda misshandelsbrotten mot person 18 år eller äldre 2017 var 46 procent brott mot kvinnor och 54 procent mot män. Cirka 28 procent (23 635 stycken) av alla anmälda misshandelsbrott detta år rörde misshandel av barn under 18 år. Av dessa anmälningar handlade 37 procent om misshandel av flickor och 63 procent om misshandel av pojkar.

Tabell 5.6 Anmäld misshandel 2013–2017

Antal anmälningar

	2013	2014	2015	2016	2017
Kvinna	27 056	28 456	28 967	29 047	27 963
Flicka 0–17	6 910	7 457	7 810	8 363	8 678
Man	35 668	35 779	35 258	35 799	32 611
Pojke 0–17	10 740	11 632	13 032	15 367	14 957
Totalt	80 374	83 324	85 067	88 576	84 209

Källa: Officiell kriminalstatistik, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Utsatthet för sexualbrott

Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2017 uppgav 2,4 procent av befolkningen (16–79 år) att de utsattes för sexualbrott under 2016. Det motsvarar cirka 181 000 personer vilket innebär en ökning jämfört med 2015, då 1,7 procent uppgav att de hade blivit utsatta. Under perioden 2005–2012 låg sexualbrotten på en relativt stabil nivå kring 1 procent utsatta; därefter har det skett en ökning.

Kvinnor och flickor är överrepresenterade bland utsatta för sexualbrott. Under 2016 rapporterade 4,1 procent av kvinnorna respektive

0,6 procent av männen utsatthet för sexualbrott. De mest utsatta är kvinnor i åldern 16–24 år där 14 procent uppgav att de utsatts för sexualbrott 2016. (se tabell 5.7) Det är en ökning med fem procentenheter i jämförelse med 2015 och en kraftig ökning sedan 2012 då 3,8 procent av kvinnorna i denna åldersgrupp uppgav att de utsatts för sexualbrott.

14 procent av flickorna och 2 procent av pojkarna uppger i en nationell kartläggning att de någon gång i livet utsatts för sexuella övergrepp av vuxen.⁷

Enligt NTU var brottsplatsen för sexualbrott 2016 i 51 procent av fallen en allmän plats. Gärningspersonen var en helt okänd person för brottsoffret i 65 procent av fallen. Eftersom antalet sexualbrott mot män som samlas in genom NTU är mycket få särredovisas varken brottsplats eller relation till gärningsperson för sexualbrott uppdelat på kvinnor och män.

Tabell 5.7 Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder 2016

Andel (%) av alla i gruppen

Ålder	Kvinnor	Män
16–24	14,0	1,2
25–44	5,5	0,6
45–64	1,1	0,7
65–79	0,3	0,2

Källa: Nationella trygghetsundersökningen 2017, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Med sexualbrott avses alla former av sexualbrott mot personer i åldrarna 16–79 år. Personerna svarar på frågan: Ofredade, tvingade eller angrep någon dig sexuellt under förra året. Det gäller både allvarliga och mindre allvarliga händelser, till exempel hemma, på jobbet, i skola eller på någon allmän plats.

Enligt Brå polisanmäldes ca 22 000 sexualbrott (sexuellt tvång, sexuellt ofredande m.m.) under 2017, varav 7 370 våldtäktsbrott. Det är en ökning i jämförelse med 2016 då ca 20 300 sexualbrott och 6 715 våldtäktsbrott anmäldes. Över tid har antalet anmälda våldtäkter påverkats av flera lagändringar som innebär att våldtäktsbegreppet utvidgats.

Av de 7 369 anmälda våldtäkterna rörde 92 procent av anmälningarna brott mot en kvinna

⁶ "Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning." Jernbro, C. och Janson, S., Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2017, s. 24.

⁷ "Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning." Jernbro, C. och Janson, S., Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2017, s. 24.

eller flicka och 8 procent brott mot en man eller pojke. Av de 3 121 fall av våldtäkt mot barn under 18 år som polisanmäldes 2017 gällde 89 procent av anmälningarna våldtäkt mot flicka och 11 procent våldtäkt mot pojke.

Tabell 5.8 Anmälda våldtäktsbrott mot vuxna och barn 2012–2017

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kvinna	3307	3224	3395	3333	3559	4041
Flicka 0–17	2608	2390	2909	2128	2642	2769
Man	133	129	130	141	147	207
Pojke 0–17	276	274	263	316	367	352
Totalt	6324	6017	6697	5918	6715	7369

Källa: Officiell kriminalstatistik, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Utsatthet för prostitution och människohandel samt köp av sexuell tjänst

Enligt Polismyndigheten är det svårt att uppskatta hur många som är offer för människohandel. Vad gäller offer för människohandel för sexuella ändamål ger antalet lagförda brott inte en fullständig bild. Andra faktorer som information om närliggande kriminalitet, såsom koppleri och köp av sexuella tjänster, bör ingå i analysen för att få en mer komplett bild. Antalet anmälda brott rörande människohandel för sexuella ändamål ligger på ungefär samma nivå 2017 som 2016. För samma period ökade dock antalet anmälda brott om människohandel för andra ändamål, t.ex. tiggeriändamål eller tvångsarbete. Antalet anmälda brott för köp av sexuell tjänst har däremot minskat jämfört med 2016 medan antalet anmälda brott för koppleri har ökat, se tabell 5.9. Försäljning av sexuella tjänster sker i Sverige, liksom i andra länder, mestadels via förmedling över internet.

Information från Polismyndigheten visar att alla identifierade offer för människohandel för sexuella ändamål under 2017 var flickor och kvinnor. De personer som förts till Sverige för prostitutionsändamål kom i första hand från Rumänien och Nigeria, vilket liknar hur det ser ut i många andra europeiska länder.

Uppgifter från Länsstyrelsen i Stockholms län ger en kompletterande bild till brottsstatistiken utifrån antalet ärenden som kommit in till det nationella metodstödsteamets stödtelefon om misstänkta fall av människohandel. Under 2017 kom 225 ärenden till Länsstyrelsen i Stockholms läns kännedom. Av dessa rörde 101 ärenden

sexuella ändamål. 108 av de inkomna ärendena gällde kvinnor, 61 män, 28 flickor och 28 pojkar. Jämfört med 2016 innebär det en total ökning med 125 ärenden och en ökning av antalet män. Majoriteten av de misstänkta fallen 2017 rörde människohandel för sexuella ändamål och människohandel kopplat till tiggeri. Under de senaste åren har Länsstyrelsen i Stockholms län sett en ökning av brottsoffer som är multipelt utsatta, dvs. både för sexuella och andra ändamål så som tiggeri, kriminalitet och tvångsarbete.

Migrationsverket för statistik gällande tidsbegränsade uppehållstillstånd för bevispersoner, dvs. utländska vittnen och målsägande, efter ansökan av förundersökningsledare. Under 2017 hade 86 personer fått tidsbegränsat uppehållstillstånd som bevispersoner på grund av människohandel. Av dessa var 48 män, varav en pojke, och 38 kvinnor, varav en flicka. Det redovisas inte särskilt hur många av dessa bevispersoner som är knutna till fall rörande människohandel för sexuella ändamål.

Tabell 5.9 Anmälda och lagförda brott rörande köp av sexuell tjänst, koppleri samt människohandel för sexuella ändamål

	2009	2015	2016	2017
Anmälda brott, köp av sexuell tjänst (könsuppdelad statistik saknas)	352	523	603	563
Lagförda brott, köp av sexuell tjänst män/kvinnor	107/0	330/0	334/0	222/0
Anmälda brott koppleri (inkl. grovt) (könsuppdelad statistik saknas)	94	82	102	136
Lagförda brott, koppleri (inkl. grovt) män/kvinnor	25/7	13/2	24/2	11/1
Anmälda brott, människohandel för sexuella ändamål (könsuppdelad statistik saknas)	31	58	81	82
Lagförda brott människohandel för sexuella ändamål män/kvinnor	0/0	1/1	1/1	2/1

Källa: Officiell kriminalstatistik, Brottsförebyggande rådet och Polismyndigheten.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Sedan den 1 januari 2017 gäller regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:110). Strategin syftar till att stärka förutsättningarna för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma rätt och

möjlighet till kroppslig integritet. Strategin har fyra målsättningar:

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld,
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd,
- effektivare brottsbekämpning och
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Ett antal myndigheter har fått och genomfört uppdrag med anknytning till strategin under 2017 och 2018. Jämställdhetsmyndigheten har en central roll i att stödja och följa upp arbetet med strategin på nationell nivå. Länsstyrelserna har motsvarande roll på regional nivå, vilket ytterligare har förtydligats i ett mer samlat uppdrag 2018. Länsstyrelserna ska bl.a. bidra med kunskap, metoder och genomförandestöd med särskild inriktning mot våldsförebyggande arbete, ta fram regionala strategier och handlingsplaner samt följa och rapportera utvecklingen i länen.

Flera av de insatser som aviseras i strategins åtgärdsprogram för perioden 2017–2020 har påbörjats eller genomförts.

Socialstyrelsen

I enlighet med sitt regeringsuppdrag att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin (S2017/01221/JÄM) redovisade Socialstyrelsen den 30 mars 2018 bl.a. förslag till indikatorer för uppföljning av den nationella strategin. Myndigheten föreslår 75 sektorsövergripande indikatorer som avser både omfattningen av mäns våld mot kvinnor och utvecklingen av samhällets insatser.

Socialstyrelsen redovisade även en kartläggning av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våldsutsatthet. Kartläggningen visar att merparten av de undersökta verksamheterna, med undantag för mödravårdscentraler, inte rutinmässigt frågar vuxna om våld. Bortsett från på ungdomsmottagningar och inom barn- och ungdomspsykiatri är det än mer ovanligt med rutinmässiga frågor till föräldrar och barn om barns direkta och indirekta våldsutsatthet. Inom socialtjänsten är det verksamheter för särskilt utsatta grupper som frågar om våld i lägst utsträckning. Kunskapsunderlag om möjligheten att fånga upp våldsutsatthet finns med i Socialstyrelsens rapport från januari 2018 om dödsfallsutredningar 2016–2017 (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 6). Socialstyrelsen har påbörjat ett arbete

för att förbättra registrering med koder om våld och könsstympning samt införande av nya åtgärds-koder i hälso- och sjukvårdsstatistiken.

Myndigheten har även utrett förutsättningarna för att införa uppgifter om våld och könsstympning i öppna jämförelser av hälso- och sjukvården. Flera viktiga förutsättningar, inte minst tillgången till data, i dagsläget saknas för att uppgifter om hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta och kvinnor som könsstympats ska kunna redovisas på ett meningsfullt sätt.

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget även tagit fram en vägledning för att i kommuner och landsting möjliggöra enhetliga ungefärliga uppskattningar av kostnaden av insatser efter våld i nära relationer.

Uppdrag till vissa strategiska myndigheter

Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för delaktighet (MFD) och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har redovisat planer för hur dessa myndigheter inom sina ansvarsområden kan bidra till att uppfylla målsättningarna i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor utifrån regeringsuppdrag 2017. Folkhälsomyndigheten kommer bl.a. genomföra fördjupade analyser av data om psykisk ohälsa och våld som en del av arbetet med att följa upp psykisk hälsa. MFD har påbörjat arbetet med att ta fram stödjande verktyg inom sitt eget ansvarsområde, bl.a. i form av en film om våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning.

Länsstyrelsernas regionala arbete

Länsstyrelserna bedömer att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10) har bidragit till ett gemensamt ramverk för länsstyrelserna, vilket underlättar i arbetet med berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Länsstyrelserna anser också att strategin skapar goda förutsättningar för bättre struktur och tydligare prioriteringar i det långsiktiga strategiarbetet. Under 2017 har länsstyrelserna tagit fram regionala strategier och handlingsplaner med läns-specifika prioriteringar med utgångspunkt från det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Strategierna utgör bl.a. underlag för länets uppföljning av arbetet.

Länsstyrelserna framhåller att den nationella strategin med sin betoning på förebyggande åtgärder har bidragit till att länsstyrelserna har påbörjat samverkan inom nya arenor.

Länsstyrelserna har under året arbetat med att samordna stöd till kommunerna för att utveckla samverkan mellan kommuner och skapa ett systematiskt kvalitetsarbete med uppföljning. Länsstyrelsen har erbjudit metod- och kompetensstöd, men också genom att identifiera resurser och behov, utforma och följa upp insatser och sammankalla nätverk. Samordningen är genomförd i samverkan med Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet och Socialstyrelsen. Därutöver har länsstyrelserna anordnat kampanjer, utbildningar och andra informations- och kompetenshöjande insatser, både i enskilda län och i flera län gemensamt. Enligt en nationell sammanställning från länsstyrelsen Stockholm har ungefär 60 procent av kommunerna har tagit del av länsstyrelsernas insatser för mäns våld mot kvinnor under 2017.

Inrättandet av Jämställdhetsmyndigheten har bidragit till att länsstyrelserna skapat nya former för samverkan, där bl.a. Jämställdhetsmyndigheten, Nationellt centrum för kvinnofrid och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ingår.

Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck samt tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympning

Länsstyrelsen i Östergötlands län har under 2017 haft i uppdrag att ansvara för ett nationellt kompetenssteam med tillhörande stödtelefon för att samordna och stödja arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck samt att bidra med kompetensstöd till övriga länsstyrelser på området. Stödtelefonen för yrkesverksamma har tagit emot samtal främst från socialtjänst och skola och förskola i samtliga län och närmare 60 procent av landets kommuner. Från starten 2014 t.o.m. 2017 har 1 540 ärenden om 2 115 utsatta personer inkommit till telefonen. Det genomsnittliga antalet ärenden per månad har ökat. Merparten av de utsatta, 85 procent, är flickor eller kvinnor och minst 53 procent är under 18 år. Länsstyrelsen bedömer att det inte varit ovanligt att ärenden till stödtelefonen har handlat om asylsökande eller nyanlända, inklusive ensamkommande barn.

Under 2017 har samtalen rört 56 personer som blivit bortförda eller hålls kvar utomlands mot sin vilja. Ärenden om oro för sådana övergrepp har ökat kraftigt sedan 2014 och uppgår totalt till 185 stycken. Länsstyrelsen Östergötland har medverkat vid närmare 70 utbildningstillfällen

om hedersrelaterat våld och förtryck som nått cirka 6 300 personer i 20 län och även ordnat egna utbildningar för bland annat övriga länsstyrelser och anställda vid Polismyndigheten. Vidare har Länsstyrelsen en e-utbildning på webbplatsen www.hedersfortryck.se som visades cirka 4 000 gånger under 2017. I samverkan med övriga länsstyrelser drev Länsstyrelsen en kampanj med e-nyhetsbrev och kortfilmer mot barnäktenskap och tvångsäktenskap med cirka 12 500 mottagare inom främst skola och socialtjänst. Länsstyrelsen Östergötland samordnar även det nationella myndighetsnätverket Gift mot sin vilja som i praktiken handlar om alla former av hedersrelaterat våld och förtryck.

I december 2017 gav regeringen Länsstyrelsen i Östergötland ett nytt uppdrag med syfte att stärka statliga och kommunala verksamheters förmåga att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap samt könsstympning av flickor och kvinnor. Uppdraget innebär bland annat att utveckla ett våldsförebyggande program med föräldrar i hederskontext.

Samtliga länsstyrelser har under 2017 haft i uppdrag att arbeta i enlighet med målsättningarna i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10). Detta innebär bland annat att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstympning. Under 2017 har 16 av 21 länsstyrelser organiserat regionala nätverk kring hedersrelaterat våld och förtryck. 20 av 21 länsstyrelser har under 2017 anordnat kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelserna har även bidragit till att sprida kompetens och metodstöd om hedersrelaterat våld och förtryck, bland annat den webb-utbildning som Länsstyrelsen i Östergötland har tagit fram. Länsstyrelserna har under 2017 bidragit till att information om våld i nära relationer finns tillgänglig ute i länen genom att sprida informationstjänsten Infogeneratör, som bland annat lyfter information om könsstympning och tvångsäktenskap. Under ledning av Länsstyrelsen i Skåne lanserades tjänsten som ger alla som arbetar med våld i nära relationer inom kommun, landsting eller civilsamhälle möjlighet att ge korrekt information till sina målgrupper på 24 olika språk. I mars 2018 hade 5 000 användare genererat 9 300 filer från Infogeneratör.

Länsstyrelserna har från och med 2018 fått ett fortsatt uppdrag att stödja genomförande och

uppföljning av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid, skr. 2016/17:10). Uppdraget innebär bland annat att på några platser i landet stödja utvecklingen av regionala kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra för barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld av närstående, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck.

I januari 2018 ingick regeringen en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020. Sveriges Kommuner och Landstings arbete utifrån överenskommelsen inkluderar att analysera medlemsbehov och utveckla medlemsstöd för hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan förbättra arbetet med att ge stöd till utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

I november och december 2017 fick Socialstyrelsen respektive Länsstyrelsen i Östergötlands län varsitt uppdrag att inkomma med underlag till en handlingsplan mot könsstympning av flickor och kvinnor. Uppdragen rapporterades den 30 mars 2018. I juni 2018 beslutade regeringen om handlingsplanen mot könsstympning av flickor och kvinnor (S2018/03931/JÄM).

Trots att könsstympning varit förbjudet i Sverige sedan 1982 har endast tre fall, av 62 anmälda brott (Brottsförebyggande rådets officiella kriminalstatistik), lett till fällande domar, varav två fall 2006 och ett fall 2018. Ett skäl till att flera utredningar gällande könsstympning läggs ner har, enligt Polismyndighetens översyn av verksamheten gällande hedersrelaterade brott, varit bristande stödbevisning, bl.a. i form av avsaknad av rättsintyg (Polismyndigheten 2016). I februari 2018 redovisade Statskontoret sitt uppdrag att utvärdera rättsintygsreformen (Statskontoret 2018:4). I rapporten lämnar Statskontoret ett antal förslag som syftar till att fler rättsintyg ska utfärdas i hela landet.

Jämställdhetsmyndigheten ska enligt sin instruktion främja utvecklingen av förebyggande insatser mot bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, samt synliggöra och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetets

inriktning ska vara mot nationell kunskapsutveckling och strategiska övergripande frågor. Myndigheten ska också sammanställa, sprida och utveckla effektiva arbetsmetoder för våldsförebyggande arbete med unga män och pojkar i hederskontext.

I februari 2018 beslutade regeringen om ett tilläggsuppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor om att stärka den digitala plattformen youmo.se och den tillhörande vägledningen med kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstympning. Se vidare under rubrik Informationsinsatser till asylsökande och nyanlända unga.

Insatser mot prostitution och människohandel

Den 8 februari 2018 beslutade regeringen om en nationell handlingsplan mot prostitution och människohandel (S2018/00905/JÄM). Syftet med handlingsplanen är att förebygga och motverka prostitution och människohandel för alla ändamål samt att bidra till ett bättre skydd och stöd för personer som är utsatta för människohandel. Åtgärderna som presenteras i handlingsplanen delas in i åtta olika insatsområden: 1. Förstärkt samordning mellan myndigheter och andra aktörer, 2. Stärkt förebyggande arbete, 3. Förbättrad förmåga att upptäcka prostitution och människohandel, 4. Lagstiftningsåtgärder, 5. Starkare skydd och stöd, 6. Effektivare brottsbekämpning, 7. Stärkt kunskap och metodutveckling och 8. Ökad internationell samverkan.

Regeringen beslutade i juni 2016 om en handlingsplan för perioden 2016–2018 med 23 åtgärder som syftar till att skydda barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (se utg.omr. 9 avsnitt 7).

Länsstyrelsen i Stockholms län har i mars 2018 slutredovisat sitt nationella samordningsuppdrag mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (S2018/02189/JÄM) samt uppdraget att utveckla samordning och samverkan mot människohandel för andra ändamål än sexuella (Ju2017/01271/PO). Från och med den 1 januari 2018 har båda uppdragen förts över till Jämställdhetsmyndigheten.

Länsstyrelsen i Stockholms län har under 2017 arbetat vidare med programmet Tryggare återvändande, i samarbete med den internationella migrationsorganisationen International Organization for Migration, (IOM). Programmet avser individanpassat stöd för utländska medborgare utsatta för prostitution och människohandel i

Sverige. Under 2017 aktualiserades 65 personer inom ramen för programmet. Av dessa var 7 barn (fyra flickor och tre pojkar) och 58 vuxna (28 kvinnor och 30 män). Av dessa 65 personer återvände 41 till sina ursprungsländer under 2017, vilket är 27 personer fler än som återvände under 2016. Majoriteten av dem som aktualiserats inom återvändandeprogrammet var utsatta i tvingat tiggeri. Kvinnor som exploaterats för sexuella ändamål var den näst största gruppen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har under 2017 delfinansierat och stöttat de regionkoordinatorer som finns i sex av de sju polisregionerna. Sedan införandet av koordinatorfunktionen har Länsstyrelsen i Stockholms län sett en förstärkning av brottsofferperspektivet i människohandelsärenden och en effektivare hantering av ärendena. I de regioner som nyligen tillsatt en regionkoordinator (Mitt och Syd) har antalet identifierade brottsoffer ökat. Närvaron av regionkoordinatorer har även resulterat i en ökad medvetenhet hos beslutsfattare samt medial uppmärksamhet, på kommunnivå, vad gäller frågor om prostitution och människohandel.

Under 2017 har regionkoordinatorer och myndigheterna i det nationella metodstödteamet anordnat utbildningar för att sprida och implementera manualen *Manual vid misstanke om människohandel* (Länsstyrelsen i Stockholms län 2016). Manualen syftar till att stötta yrkesverksamma som kommer i kontakt med vuxna och barn som utsatts för människohandel.

Länsstyrelsen i Stockholms län har under 2017 även lanserat och spridit webbutbildningen *Människohandel med barn och unga*, i samarbete med övriga länsstyrelser och Nationellt metodstödsteam. Sedan lanseringen i april 2017 har webbutbildningen haft över 1 400 användare. Av dessa ansåg 92 procent att de fått ökad kunskap om människohandel mot barn och unga och 85 procent ansåg att kursen haft relevans för den egna yrkesutövningen.

Samtliga länsstyrelser har ett regionalt samordningsuppdrag i syfte att motverka mäns våld mot kvinnor, däribland prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Fi2010/5567, S2016/00633/FST). 20 av 21 länsstyrelser har under 2017 anordnat kompetenshöjande insatser gällande prostitution och människohandel och bl.a. spridit *Manual vid misstanke om människohandel*.

Under året har även kampanjerna *Du avgör!* och *Resekurage* spridits genom länsstyrelsernas

egna nätverk, sociala mediekkanaler, tryckt informationsmaterial och via annonser på bl.a. flygplatser.

Utveckling av en nationell hjälptelefon för att förebygga sexuellt våld

Med stöd av regeringen startade ANOVA (f.d. Centrum för andrologi och sexualmedicin) vid Karolinska universitetssjukhuset 2012 Preventell, en nationell hjälptelefon för att förebygga sexuellt våld. Den vänder sig till personer med självupplevt riskbeteende, tvångsmässig upptagenhet av sexuella tankar och handlingar, sexuellt intresse för barn och impulser att tvinga någon till sex. Även närstående och vårdgivare kan via Preventell få råd och hjälp att hantera frågor kring sexuellt våld och oro för sexuella övergrepp. Den 27 november 2017 lämnade ANOVA en redovisning av det arbete som regeringen finansierat enligt tidigare beslut (S2015/08135/RS).

Under perioden mars 2012–oktober 2017 har 2 416 samtal inkommit och dokumenterats. Den största andelen av samtalen (71 procent) kommer från personer som har en oönskad sexualitet, cirka 16 procent av samtalen kommer från närstående och ett mindre antal (4 procent) kommer från andra vårdgivare. Merparten (92 procent) av dem som ringer Preventell första gången är män, främst i storstäder, och den vanligaste orsaken till att ringa är upplevelsen av att hålla på att förlora kontrollen över sexuella tankar och att beteendet accelererar (53 procent). De som ringer är mycket motiverade att få hjälp (77 procent). En betydande del har suicidtankar (22 procent). Drygt hälften av dem som ringt har hänvisats till ANOVA för behandling medan övriga hänvisats till andra vårdenheter i landet. En procent av de som ringer för egna problem uppger att de tidigare dömts för sexualbrott, i första hand sexuellt ofredande. ANOVA bedömer att Preventell i första hand når en grupp som det offentliga inte tidigare haft kännedom om.

Utvärdering av barnahus

Vid barnahus samverkar polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård vid misstanke om vålds- eller sexualbrott mot barn. I januari 2018 beslutade regeringen att ge Barnafriad (ett nationellt kunskapscentrum vid Linköpings universitet) i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige (se utg.omr. 9 avsnitt 7).

Stöd till kvinno- och tjejjourer samt brottsofferjourer för hbtq-personer

De ideella kvinno- och tjejjourerna utför ett betydelsefullt arbete med att ge stöd och skydd till kvinnor som har utsatts för våld. Socialstyrelsen har fördelat medel till kvinno- och tjejjourerna enligt förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer. Socialstyrelsen fördelade under 2016 knappt 100 miljoner kronor till totalt 141 jourer. Även under 2017 avsattes 100 miljoner kronor till lokala kvinno- och tjejjourer. För 2018 har 150 miljoner kronor avsatts. En översyn av stödet till kvinno- och tjejjourer pågår sedan januari 2018 inom Regeringskansliet. Utgångspunkten för översynen är att den enskilda kvinna eller man, flicka eller pojke, som är direkt eller indirekt utsatt för våld av närstående, ska ha tillgång till rättssäkert stöd och skydd av god kvalitet, bl.a. med avseende på särskilda behov till följd av exempelvis funktionsnedsättningar eller missbruk och beroende.

Under 2017 fördelades även medel till de organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till homosexuella, bisexuella och transpersoner som utsatts för våld i en nära relation. Medlen fördelades av Socialstyrelsen till Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL).

Mäns våld mot kvinnor införs i examensmål för vissa utbildningar

Regeringen har beslutat att införa examensmål om kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för vissa yrkesexamina i högskoleförordningens (1993:100) examensordning. Ändringarna gäller fr.o.m. den 1 juli 2018 och avser bl.a. utbildningar till yrken som innebär möten med våldsutsatta kvinnor och barn. De utbildningar som berörs är de som leder till fysioterapeutexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, sjuksköterskeexamen, socio-nomexamen och tandläkarexamen. Regeringen har även beslutat att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd för lärare och andra utbildningsansvariga vid universitet och högskolor, i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (S2018/01831/JÄM). En slutredovisning ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2020.

Särskilda våldsförebyggande insatser

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har rapporterat sitt uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program bland kommuner och i det civila samhället (S2015/05768/JÄM). Vidare har Statens skolverk redovisat sitt uppdrag att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention (MVP) vid användning i skolan (S2015/02414/JÄM).

I mars 2017 tillsatte regeringen en utredning om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld. Utredningens uppdrag var att analysera effekterna av insatserna samt föreslå hur arbetet med våldsutövare kan utvecklas och stärkas. Även hedersrelaterat våld och förtryck ryms inom ramen för utredningens uppdrag. Utredningen överlämnade den 29 maj 2018 sitt betänkande (SOU 2018:37) med förslag om hur det återfallsförebyggande arbetet för män som utsätter närstående för våld kan stärkas och förbättras.

Brottsoffermyndigheten har redovisat regeringsuppdraget att sprida boken *Liten och tillhörande handledningen Liten och trygg* till fler målgrupper så som grundskolans lägre årskurser och grundsärskolan (S2017/06350/JÄM). Materialet togs ursprungligen fram för förskolan och syftar till att underlätta för samtal mellan vuxna och barn om vad som kan vara ett brott samt motivera barn till att våga berätta för vuxna om utsatthet för våld eller kränkningar. Totalt har materialet spridits till närmare 5 700 skolenheter. Webbplatsen för *Liten och trygg*, www.jagvillveta.se, där materialet presenteras, har haft 2 400 fler besök månaden som materialet lanserades jämfört med tidigare, vilket motsvarar en ökning med över 50 procent. Den engelska versionen av boken *Liten* har spridits till deltagare på konferensen *Agenda 2030 for Children, End Violence Solutions Summit* i Stockholm den 14–15 februari 2018 samt under konferensen *Victim Support Europe* som arrangerades i Stockholm den 23–24 maj 2018. För att ytterligare öka tillgängligheten för boken har en inläsning gjorts på både svenska och engelska. De inspelade versionerna finns på webbplatsen www.jagvillveta.se.

Våldsförebyggande arbete i idrottsrörelsen

I regeringens nationella strategi omnämns idrotten som en arena för våldsförebyggande arbete. Ett sammanhållet våldsförebyggande

arbete håller på att utvecklas inom idrottsrörelsen. Regeringen gav 2016 SISU Idrottsutbildarna (SISU) i uppdrag att inkomma med en beskrivning av hur studieförbundet kan arbeta för att integrera kunskap om våldsförebyggande arbetssätt och jämställdhet i utbildningar för idrottsledare och idrottsföreningar. Under 2017 har SISU bland annat utvecklat utbildningsmaterial och genomfört bildnings- och utbildningsinsatser för det våldsbyggande arbetet.

Informationsinsatser till asylsökande och nyanlända unga

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) har under 2017 haft fortsatt uppdrag att genomföra informationsinsatser rörande hälsa och jämställdhet för nyanlända och asylsökande barn och unga (S2016/02759/JÄM). Uppdraget genomförs i samverkan med den nationella webbaserade ungdomsmottagningen UMO. I april 2017 lanserades den digitala plattformen youmo.se. Youmo.se har sedan lanseringen i april 2017 haft närmare en miljon besök varav 800 000 är unika besökare. Av dessa är 25 procent unika besökare från Sverige och 17 procent av dessa är återkommande besök. I september 2017 lanserade MUCF vägledningen Youmo i praktiken. Vägledningen utgör ett stöd till hur yrkesverksamma kan prata med unga nyanlända om frågor som hälsa, sexualitet och jämställdhet med utgångspunkt i den digitala plattformen. Sedan lanseringen har vägledningen spridits i ca 7 500 exemplar och laddats ner ca 1 900 gånger. Myndigheten har i samverkan med regionala aktörer även anordnat utbildningsdagar över hela landet i syfte att ge stöd till personer som vill arbeta utifrån vägledningen. Totalt har ca 900 personer nåtts av utbildningsinsatserna under 2017. I februari 2018 fick myndigheten ett tilläggsuppdrag som innebar att utveckla de delar som gäller hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive könsstymning, sexuellt våld, sexuella trakasserier och lagstiftning på området, däribland sexköpslagstiftningen. I juli 2018 förstärktes och förlängdes myndighetens uppdrag ytterligare (S2016/02759/JÄM).

Jämställdhetsintegrering

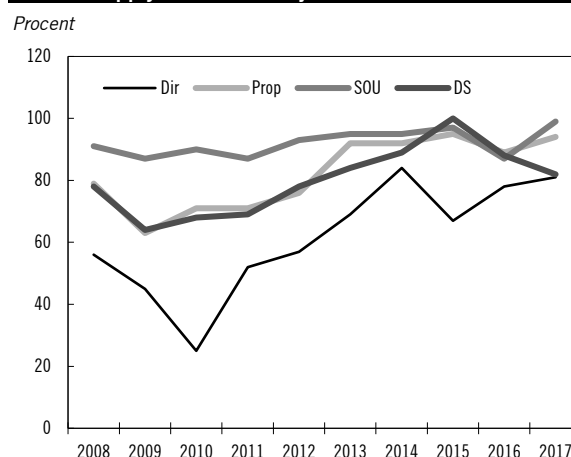
Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi, i kombination med särskilda

åtgärder, för att genomföra jämställdhetspolitiken. Jämställdhetsintegrering innebär att jämställdhetsperspektivet ska beaktas i allt beslutsfattande på alla nivåer av de aktörer som normalt sätt deltar i beslutsfattandet.

Jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet

Inom Regeringskansliet har arbetet med tillämpningen av jämställdhetsintegrering utvecklats och stärkts. Regeringens beslut om jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet för åren 2016–2020 (S2016/04472/JÄM) pekar ut fyra centrala processer för arbetet med jämställdhetsintegrering: lagstiftningsprocessen, EU-ärenden, budgetprocessen och myndighetsstyrningen.

Diagram 5.5 Kommittédirektiv (Dir), Propositioner (Prop), Statliga utredningar (SOU) och Departementspromemorior (Ds) som uppfyller kraven om jämställdhet 2008–2017

Källa: SCB:s rapport Kvantitativ uppföljning av arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet 2018.

Anmärkning: Notera att procenten här är räknade som en andel av det totala antalet publikationer inom resp. område där skrivelser om jämställdhet är relevanta att redovisa.

Statistiska centralbyråns (SCB) kvantitativa uppföljning av Regeringskansliets arbete med jämställdhetsintegrering under 2017 visade en positiv utveckling inom de flesta områden. Uppföljningen påvisade dock även behov av fortsatt utvecklingsarbete innan jämställdhetsintegrering implementerats fullt ut och jämställdhet beaktas i alla relevanta beslutsunderlag. Inom lagstiftningsprocessen har utvecklingen gått framåt inom alla områden utom när det gäller departementspromemorior (se diagram 5.5).

En stark utveckling har skett vad gäller EU-ärenden där förekomsten av jämställdhetsanalyser har ökat från 20 till 51 procent bland ärenden där ett jämställdhetsperspektiv är relevant. Arbetet med jämställdhetsbudgetering har fortsatt i Regeringskansliet, och innebär att ett

jämställdhetsperspektiv integreras i budgetprocessen genom krav avseende jämställdhetsanalyser av förslag. Det har gett regeringen bättre förutsättningar att beakta att statsbudgeten i sin helhet främjar jämställdhet. Regeringen har under 2016 och 2017 genomfört flera reformer som syftar till att minska skillnaderna i inkomster mellan olika grupper. Exempelvis satsningar för att nå barnfamiljer, där särskilt ensamstående kvinnor med flera barn kan ha en utsatt ekonomisk situation.

Arbetet har också bidragit till stärkt uppföljning av politiken. Regeringen gav Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att under 2017 ta fram metoder som möjliggör uppföljning och en samlad redovisning av effekter på jämställdheten av genomförda och föreslagna reformer på utgiftssidan i statens budget (S2016/07756/RS). En slutlig redovisning av uppdraget lämnades den 31 oktober 2017. Uppföljningen visar könskillnader vad gäller mottagarna av flera reformer och att kvinnor och män samt flickor och pojkar i olika utsträckning får del av flera av de analyserade insatserna.

Jämställdhetsintegrering i myndigheter ger resultat
Regeringen driver sedan 2013 ett utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM). JiM syftar till att stärka och vidareutveckla myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering. Målsättningen är att myndigheternas kärnverksamhet på ett ännu bättre sätt bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Systematisk jämställdhetsintegrering är också avgörande för genomförandet av Agenda 2030. JiM har successivt utvidgats och omfattar nu 58 statliga myndigheter samt Folkbildningsrådet.

Redovisningar av JiM-uppdraget visar att deltagande myndigheter har identifierat jämställdhetsutmaningar inom sina respektive verksamhetsområden samt, i varierande omfattning, påbörjat ett utvecklingsarbete med att integrera jämställdhet i såväl processer för planering och uppföljning som i delar av kärnverksamheten. Det handlar exempelvis om att beakta jämställdhet och våldsförebyggande arbete i handläggning av individärenden, jämställd fördelning av statliga medel inom forskningsfinansiering, finansiellt stöd till företag och kulturbidrag samt jämställt bemötande. Nedan följer exempel från några specifika myndigheters verksamhet.

- Migrationsverket arbetar med att individualisera prövning och handläggning. Ett exempel är utbetalning av ersättning till individer, det vill säga både kvinnor och män, i stället för till enbart mannen i familjen. Rättslig styrning och vägledning ökar kunskapen om kvinnors asylskäl. Jämställdhetsperspektivet i landinformationerna ska öka för att bland annat omfatta kvinnors livsvillkor i de asylsökandes hemländer.
- Statens konstråd har säkerställt att fördelning av konstnärliga uppdrag mellan kvinnor och män är procentuellt jämn 2016–2017.
- Ett genusperspektiv är numera en integrerad del av inspektionsarbetet hos Arbetsmiljöverket.
- Tillväxtverket har lyckats fördubbla de finansiella medel som går till kvinnor som driver företag (13 procent 2017 jämfört med 7 procent 2015).
- Statens skolinspektionen har stärkt och utvecklat sitt arbete med jämställdhet i sin tillsyn och kvalitetsgranskning av skolan.
- Försäkringskassan har genomfört insatser för att identifiera våldsutsatthet i sjukpenningärenden. Försäkringskassan har även utarbetat ett metodstöd för att ge handläggare stöd i att identifiera våldsutsatthet inom underhållsstöd.
- Folkbildningsrådet har arbetat för att motverka könsstereotypa ämnesval och stärka utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden.

Den 23 maj 2018 redovisade Jämställdhetsmyndigheten en sammanfattning och analys av resultatet av JiM-uppdraget (S2018/03201/JÄM). Rapporten slår fast att myndigheternas redovisningar påvisar ett brett och intensivt arbete med jämställdhetsintegrering men många myndigheter anser sig fortfarande vara i implementeringsfasen. En slutsats i rapporten är att arbetet tydligare måste ta sin utgångspunkt i identifierade ojämställdhetsproblem, uppdraget till myndigheterna bör utvecklas och förtydligas, samt stöd och samordning intensifieras.

Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet, som under åren 2013–2017 har haft uppdraget att inom ramen för JiM

stödja myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering, inkom i april 2018 med en slutredovisning av uppdraget (S2018/02205/JÄM). Stödet har omfattat utbildningar, stödtelefon, nätverksträffar för samordnare, möten med myndigheternas ledningsgrupper, kunskaps- och stödmaterial samt webbportalen jämställ.nu. Portalen drivs i samverkan mellan Nationella sekretariatet för genusforskning, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Vinnova, Svenska ESF-rådet samt länsstyrelserna och har cirka 10 000 besökare i månaden.

Jämställdhetsmyndigheten har sedan januari 2018 tagit över uppgiften att stödja myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering. Även universitet och högskolor har fått uppdrag att jämställdhetsintegrera sina verksamheter till och med 2019.

Statskontoret har fått i uppdrag att utvärdera JiM-programmet. Delredovisningen i juni 2018, som omfattar ett urval av myndigheter, visade bl.a. att JiM-uppdraget har stärkt myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering, men i olika grad. För flera av myndigheterna har resultaten av JiM hittills handlat om att genomföra vissa aktiviteter och att förändra en del av myndighetens produkter med litet genomslag i verksamheten. Många myndigheter har också haft svårt att följa upp och att mäta eventuella resultat av sitt arbete. Men det finns exempel på myndigheter som uppvisar mer långtgående resultat, det vill säga förändrade arbetssätt eller förändrade verksamhetsutfall. Några myndigheter har förändrat sina arbetssätt i de delar av verksamheten som rör de som använder myndighetens tjänster. Ett exempel är Universitetskanslersämbetet som har lagt till jämställdhet som bedömningsgrund i sin nya modell för att kvalitetsgranska högre utbildning. Ett annat exempel är Statens institutionsstyrelse (SiS) som har startat samtalsgrupper där ungdomar och klienter får diskutera hur idéer om kön påverkar deras förutsättningar. SiS har startat sådana samtalsgrupper på en majoritet av myndighetens institutioner inom missbruks- och ungdomsvården. Ett tredje exempel är Vetenskapsrådet, som har integrerat målgruppsanpassade jämställdhetsutbildningar för alla aktörer i alla led av myndighetens process för forskningsfinansiering. Ytterligare några myndigheter har uppnått ännu mer långtgående resultat på så sätt att de har lyckats att förändra sina verksamhetsutfall. En av dessa myndigheter

är Vinnova som har ökat andelen kvinnor som leder Vinnova-finansierade projekt inom området små och medelstora företag från 11 procent våren 2016 till 18 procent hösten 2017. Ett annat exempel är Statens musikverk som har ökat Musik- och teaterbibliotekets utlåning av orkesterverk av kvinnliga tonsättare, om än från låga nivåer. Ett sista exempel utgörs av Statens konstråd som bland annat har uppnått en jämnare fördelning mellan verk av kvinnliga och manliga konstnärer i de konstkollektioner som myndigheten satte samman. Statskontoret lyfter även fram faktorer som varit betydelsefulla för att nå resultat. Exempelvis får JiM större genomslag i myndigheter där upplevelsen är att JiM-uppdraget är till nytta för myndighetens kärnuppdrag. Även myndighetsledningens stöd och engagemang, medarbetarnas engagemang samt JiM-samordnarnas mandat lyfts fram som betydelsefulla faktorer. Statskontoret ser även andra faktorer som har varit betydelsefulla för myndigheternas möjligheter att nå resultat av JiM. Regeringens intresse för jämställdhetsfrågor i kombination med JiM-uppdragets återrapporteringskrav har skapat ett yttre tryck på myndigheterna att uppnå resultat vilket i sin tur har ökat JiM-arbetets prioritet på myndigheterna. Att det har funnits en nationell stödfunktion har också bidragit till det yttre trycket. Att se jämställdhetsintegrering som en process snarare än som ett tillstånd är, enligt Statskontorets delredovisning, viktigt för att nå och upprätthålla resultat av JiM-arbetet. Om arbetet inte fortsätter finns en risk för att jämställdhetsperspektivet så småningom prioriteras bort till förmån för andra perspektiv eller andra arbetsuppgifter. Statskontorets utvärderingsuppdrag slutredovisas i september 2019.

Jämställdhet i den långsiktiga styrningen

Den långsiktiga styrningen avseende jämställdhet har stärkts genom att fler myndigheter som bedömts vara strategiska för jämställdhetspolitikens genomförande har fått verksamhetsanpassade uppgifter om jämställdhet i sina instruktioner. Dessa myndigheter har nu en tydlig och långsiktig styrning avseende jämställdhetsintegrering av kärnverksamheten. Det gäller till exempel Arbetsmiljöverket, de statliga forskningsfinansiärerna, flera myndigheter inom det sociala området och vissa försvarsmyndigheter, däribland Försvarsmakten.

Krav på könsuppdelad statistik

En förutsättning för att både myndigheter och regeringen ska kunna ta fram träffsäkra insatser är att det finns ett gott kunskapsunderlag. Därför har regeringen från och med årsredovisningen för 2017 infört ett krav i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag att all individbaserad statistik ska vara könsuppdelad.

Satsningar efter metoo

De många metoo-uppropen visade att sexuella trakasserier, sexuellt våld och diskriminering av kvinnor och flickor förekommer inom alla yrken och sektorer. Ansvariga statsråd träffade bl.a. cheferna för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Brottsförebyggande rådet, arbetsmarknadens parter och myndighetscheferna på Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen (DO), samt styrelseordförandena i de statligt ägda bolagen. Statsråden vid Utbildningsdepartementet träffade initiativtagarna till uppropen från skolan, företrädare från skolmyndigheter och skolorganisationer för att lyssna och diskutera åtgärder. Jämställdhetsministern bjöd även in initiativtagarna till uppropen i olika branscher, liksom metoo-uppropens samordningsgrupp, för diskutera hur metoo kan tas vidare.

I syfte att förebygga och förhindra sexuella trakasserier och andra former av diskriminering har regeringen gett uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen och Arbetsmiljöverket. Regeringen har också förstärkt statsbidraget till den regionala skyddsombudsverksamheten (se även utg.omr. 14 avsnitt 4).

Flera andra åtgärder har vidtagits. Regeringen har till exempel givit Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd för lärare och andra utbildningsansvariga vid universitet och högskolor, i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Brottsoffermyndigheten har fått i uppdrag att ta fram ett webbaserat utbildningsmaterial och tillhörande lärarhandledning om innebörden av den nya sexualbrottslagstiftningen som trädde ikraft 1 juli 2018. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors arbete med Youmo har förstärkts bl.a. med fokus på sexuellt våld, sexuella trakasserier och lagstiftning på området.

Statens skolverk har fått i uppdrag att stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier. Det handlar bl.a. om att genomföra insatser för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan. Skolverket har även tilldelats medel att fördela till organisationer som verkar för skolutveckling i dessa frågor.

Jämställdhetsarbete på lokal och regional nivå*Länsstyrelserna har utvecklat det regionala samarbetet*

Länsstyrelserna redovisade länsstrategier för jämställdhet för perioden 2018–2020 till regeringen i december 2017 (S2016/07873/JÄM) och har påbörjat genomförandet under 2018. I många fall har arbetet med att ta fram strategierna fört med sig ett utvecklat regionalt samarbete.

Jämställdhetsmyndigheten har i sin analys framfört att länsstyrelserna har bedrivit ett ambitiöst arbete med att ta fram strategierna. Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att alla länsstyrelser arbetar med jämställdhetsintegrering internt men eftersom det saknas en gemensam struktur varierar det mellan länen vilket stöd regionala och lokala aktörer kan få (S2018/02708/JÄM).

Systematisk kunskapspridning på lokal nivå

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) driver sedan 2015 projektet Kunskapspridning genom modellkommuner. Under 2017 har 21 kommuner samarbetat för att systematiskt sprida kunskap och erfarenheter genom metoden benchmarking. Arbetet går ut på att jämställdhetsintegrera övergripande mål- och styrdokument och processer som ärendehantering, myndighetsutövning och verksamhetsuppföljning för att kunna säkerställa likvärdig och bra verksamhet till kvinnor, män, flickor och pojkar.

SKL har i december 2017 inkommit med en delrapport (S2017/07562) som visar att flertalet av de medverkande kommunerna har beslutat om jämställdhetsmål i övergripande styrdokument samt har påbörjat arbetet med jämställdhetsintegrering av lednings- och styrningsprocesser. Som exempel nämns kommuner som gått från övergripande jämställdhetsmål i en särskild jämställdhetsplan till att ha fört in det i budgeten som ett av kommunstyrelsemålen. Att målet finns i budgeten gör att det kan följas upp i

ordinarie styrsystem. Ett annat exempel som lyfts i rapporten gäller analys av biståndsgivning till äldre som visat att gifta män beviljats mindre bistånd än gifta kvinnor på grund av att kvinnorna förväntades hjälpa till i högre utsträckning än männen. Handläggare var också i högre grad i kontakt med döttrar än söner för att diskutera och planera insatser. Arbetet har exempelvis resulterat i att checklistor har implementerats i ordinarie it-stöd.

Överenskommelse med SKL om maskulinitetsfrågor

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) inkom i mars 2018 med en slutrapport från arbetet med överenskommelsen mellan staten och SKL om att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor under 2015–2017. Under perioden har SKL kartlagt och samlat erfarenheter från pågående verksamheter samt producerat och spridit kunskapsmaterial, inklusive filmer, och lärande exempel kring hur jämställdhetsarbete kan inkludera frågor om män, pojkar och maskulinitetsnormer. Överenskommelsen har fokuserat på fyra områden: våldsprevention, psykisk hälsa, föräldraskap samt utbildning.

Överenskommelse med SKL om att stärka lokalt jämställdhetsarbete

Regeringen ingick i januari 2018 en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020 (S2018/00440/JÄM). Överenskommelsens fokus är det jämställdhetspolitiska delmålet Jämställd hälsa liksom insatser mot mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2018 har även insatser som relaterar till delmålet En jämn fördelning av makt och inflytande prioriterats.

EU och internationellt samarbete

EU-samarbetet

Regeringen driver sedan många år aktivt att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla relevanta EU-processer. Regeringen har bland annat arbetat för att lyfta fram åtgärder som bidrar till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Sverige anordnade i november 2017 ett sidoevent inför det sociala toppmötet, där ett flertal av EU:s jämställdhetsministrar tillsammans med

representanter för EU:s institutioner, civilsamhället och arbetsmarknadens parter diskuterade hur jämställdhet kan bidra till rättvisa jobb och tillväxt.

EU har tagit ett första steg mot att ratificera Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, den s.k. Istanbulkonventionen. Ett signeringsinstrument antogs vid Coreper den 11 maj 2017. Coreper, Ständiga representanternas kommitté, är den sista beredningsinstansen innan ett ärende tas upp på ministernivå i Europeiska Unionens råd och bereder alla ärenden utom jordbruksfrågor. Sverige var drivande i dessa förhandlingar. Samtliga EU-medlemsstater har undertecknat konventionen, som trädde i kraft 2014. Sverige anslöt sig till konventionen samma år. Efter EU:s signering har förhandlingar påbörjats i syfte att ta fram en uppförandekod som beskriver EU:s och medlemsstaternas respektive ansvar och befogenheter avseende konventionens tillämpning.

Sverige ingår i styrelsen för Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE). Institutet har i uppdrag att stödja såväl medlemsländerna som kommissionen i jämställdhetsarbetet och att följa upp utvecklingen mot jämställdhet i EU genom ett index. Enligt jämställdhetsindexet för 2017 har Sverige sammantaget nått längst i EU vad gäller att uppnå jämställdhet. Indexet visade dock också att utvecklingen i EU generellt går mycket långsamt framåt.

Sveriges arbete inom FN på jämställdhetsområdet

Sverige deltog i FN:s kvinnokommissions årliga möte i mars 2018. Huvudtemat för sessionen var jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt på gles- och landsbygd. Bland andra aktörer deltog fyra civilsamhällesorganisationer aktivt i den svenska delegationen och Sverige medarrangerade och deltog genom delegationen i ett flertal sidoevent. Sverige drev bland annat frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), prostitution och människohandel, civilsamhällets och kvinnliga människorättsförsvarares roll för att främja jämställdhet, samt politiskt deltagande. Vid förhandlingarna om kvinnokommissionens överenskomna slutsatser syntes det motstånd mot flera viktiga jämställdhetsfrågor som finns på många håll i världen. Utifrån svenska prioriteringar är dock flera aspekter av årets slutsatser positiva. Dessa inkluderar bland annat aningen stärkt språk om

SRHR, språk om sex- och samlevnadsundervisning samt bättre skydd av kvinnliga försvarare av mänskliga rättigheter. En framgång var att mötet enades kring gemensamma slutsatser om att könsstämpning och barn- och tvångsäktenskap är ett hinder för att flickor ska kunna gå i skolan och få en bra utbildning.

Sverige har också varit aktivt i FN:s olika fora för mänskliga rättigheter för att befästa och där så är möjligt förstärka framsteg som gjorts när det gäller kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inte minst när det gäller SRHR, kvinnors deltagande i fredsprocesser och mäns och pojkars roll och ansvar.

En dialog hölls i februari 2016 mellan FN:s kommitté för avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW-kommittén) och en delegation från Regeringskansliet. Kommittén lämnade därefter sina sammanfattande rekommendationer, varav fem rekommendationer behandlades i den uppföljningsrapport som Sverige skickade in till FN i början av 2018. Inför rapporteringen bjöd Regeringskansliet in till ett sakråd med företrädare för det civila samhället för att informera om rekommendationerna och regeringens åtgärder samt ge organisationerna möjlighet att framföra sina synpunkter. Bland annat fick Sverige rekommendationer från CEDAW-kommittén om att inrätta en statlig jämställdhetsmyndighet, inta en genusmedveten hållning i mottagandet av asylsökande, och att skapa en effektiv övervakningsmekanism för att utvärdera effekterna av åtgärder för att bekämpa våld mot kvinnor. Flera åtgärder har vidtagits med bäring på rekommendationerna, bland annat har en jämställdhetsmyndighet inrättats och en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor antagits.

Sverige stod värd för en internationell konferens om män och jämställdhet (ICMEO)

Den 15–16 maj 2018 arrangerade Sverige en internationell konferens om män och jämställdhet, International Conference on Men and Equal Opportunities (ICMEO). Tema för konferensen var "Masculinity and norm critical approaches: Gender equality work with boys and young men." Under konferensen anordnades workshops om utbildning, hälsa, inklusive hur unga män kan förmås att söka sig till omvårdsvården, samt våldsförebyggande arbete med unga. Konferensen bidrog till och fördjupade det internationella

erfarenhetsutbytet i frågor om män, jämställdhet och maskulinitet.

Sveriges ordförandeskap i Östersjöstaternas råd (CBSS) expertgruppen mot människohandel

Sverige var ordförande i Östersjöstaternas råd (CBSS) från den 1 juli 2017 till den sista juni 2018. Inom ramen för sitt ordförandeskap i CBSS expertgrupp mot människohandel har Sverige genomfört tre möten samt ett seminarium där kopplingen mellan män och pojkar, maskulinitet och människohandel för sexuella ändamål diskuterades. Seminariet genomfördes som en aktivitet på den internationella konferensen ICMEO. Regeringen har även lämnat stöd till CBSS för att utarbeta en manual för vidarehänvisning i transnationella ärenden i syfte förbättra för människohandelsoffer i Östersjöregionen. Projektet innefattar framtagande av dokument om skydd och stöd samt genomförande av workshops riktade till yrkesverksamma i medlemsländerna samt ursprungsländerna.

Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet och nordiska aktiviteter vid kvinnokommissionens möte

Sverige var under 2018 ordförande i Nordiska Ministerrådet och har genomfört aktiviteter inom ramen för sina tre prioriteringar på jämställdhetsområdet, män och jämställdhet, förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt jämställdhetsintegrering. Sverige har även genomfört en nordisk konferens på temat utrikesfödda kvinnors etablering i arbetslivet. Nordiska erfarenheter på jämställdhetsområdet är ofta efterfrågade internationellt. Inom ramen för Statsministerinitiativet, de nordiska statsministrarnas initiativ att internationellt sprida nordisk kunskap, och prioriteringen jämställdhet och arbetsliv, har Sverige bidragit genom att anordna ett seminarium med statsråd och högnivåmedverkan vid socialministrarnas OECD-möte i Montreal den 15 maj. Sverige har också varit ansvarigt för att genomföra de nordiska aktiviteterna vid FN:s kvinnokommissionens möte 2018, Commission on the Status of Women (CSW62), i New York. Vid en nordisk mottagning lyfte Sverige särskilt behovet av internationellt samarbete i frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) med internationella högnivåaktörer som bjudits in, däribland chefen för UN Women och chefen för FN:s befolkningsfond (UNFPA). Vidare genomfördes ett expertseminarium på temat

jämställdhet och glesbygd och en ministerpanel där de nordiska jämställdhetsministrarna diskuterade erfarenheter och rådande utmaningar i länderna.

Sverige stod också värd för det årliga nordiska jämställdhetsministermötet som skedde i anslutning till ICMEO-konferensen där bland annat det nya nordiska samarbetsprogrammet för 2019–2022 diskuterades. Sverige tog också initiativ till att samla de nordiska och baltiska jämställdhetsministrarna för ett möte. Vid båda ministermötena genomfördes temadiskussioner om män och jämställdhet. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har samlat aktuellt nordiskt arbete och gjort en utblick mot de baltiska länderna till stöd för temadiskussionen. Under året har Sverige även satt igång ett tvåårigt projekt med att ta fram en forskningsrapport om unga kvinnor och mäns utsatthet för prostitution i Norden.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.10 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifter
2017	Utfall	233 764	13 774	
2018	Anslag	385 039 ¹		372 527
2019	Förslag	334 039		
2020	Beräknat	233 039		
2021	Beräknat	44 039		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda jämställdhetsåtgärder och för utgifter för statsbidrag för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslaget får även användas för administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet hos berörda myndigheter.

Regeringens överväganden

Medlen på anslaget ska bidra till att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Anslaget för 2019 ska enligt tillämpningen av principerna för utformningen av denna proposition ligga i nivå med anslaget för 2018 exklusive Vår- och Höständeringsbudgeten för 2018. I förhållande till beräknad anslagsnivå för 2019 i budgetpropositionen för 2018 innebär tillämpningen av huvudprincipen, att prolongera anslagsnivån från 2018, att anslaget inte ändras i enlighet med tidigare redovisade beräkningar. Den tidigare beräknade förstärkningen med 100 miljoner kronor av en tillfällig satsning inom ramen för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor genomförs inte. Den tidigare beräknade nedtrappningen med 43 miljoner kronor av en tillfällig förstärkning av åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck genomförs inte heller. Regeringen föreslår därför att 334 039 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 233 039 000 kronor respektive 44 039 000 kronor.

Tabell 5.11 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	334 039	334 039	334 039
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-101 000	-290 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	334 039	233 039	44 039

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

5.5.2 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tabell 5.12 Anslagsutveckling 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tusental kronor

2017	Utfall		Anslags- sparande	
2018	Anslag	86 315	¹	Utgifts- prognos 85 773
2019	Förslag	81 085		
2020	Beräknat	77 075	²	
2021	Beräknat	78 025	³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 76 010 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 76 010 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Jämställdhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Jämställdhetsmyndigheten ska enligt sin instruktion bidra till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten ansvarar för uppföljning, analys, samordning och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska delmålen.

Tabell 5.13 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	80 315	80 315	80 315
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	822	1 959	2 973
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	-52	-5 199	-5 263
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	81 085	77 075	78 025

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

Regeringen föreslår att 81 085 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 Jämställdhetsmyndigheten för

2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 77 075 000 kronor respektive 78 025 000 kronor.

5.5.3 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tabell 5.14 Anslagsutveckling 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

2017	Utfall		Anslags- sparande	
2018	Anslag	28 163	¹	Utgifts- prognos 27 825
2019	Förslag	28 163		
2020	Beräknat	28 163		
2021	Beräknat	28 163		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för kvinnors organisering.

Kompletterande information

I förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering finns bestämmelser om statsbidrag för kvinnors organisering.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 28 163 000 kronor 2020.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet och effektivitet i medelstilldelningen för kvinnors organisering bör Jämställdhetsmyndigheten kunna handlägga stödet för 2020 under 2019. Detta innebär att åtaganden om bidrag för kvinnors organisering beslutas under 2019 för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 28 163 000 kronor 2020.

Tabell 5.15 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden	28 163 ¹	28 163	28 163
Nya åtaganden	28 163	28 163	
Infriade åtaganden	28 163 ¹	-28 163	-28 163
Utestående åtaganden	28 163	28 163	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	28 163	28 163	

¹ Ingående åtaganden och infriade åtaganden 2018 avser åtaganden som flyttats över från anslag 13:3 Bidrag för kvinnors organisering under utgiftsområde 17.

Regeringens överväganden

**Tabell 5.16 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 3:3
Bidrag för kvinnors organisering***Tusental kronor*

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	28 163	28 163	28 163
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 163	28 163	28 163

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 28 163 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 28 163 000 kronor respektive 28 163 000 kronor.

6 Åtgärder mot segregation

6.1 Omfattning

Området omfattar samordning av verksamhet som syftar till att minska segregationen genom att förbättra situationen i områden med socio-

ekonomiska utmaningar och motverka strukturella orsaker till segregation. Att minska och motverka segregation möjliggörs till stor del genom generella åtgärder. Således redovisas resultat av insatser av betydelse för minskad segregation även inom andra utgiftsområden.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom området Åtgärder mot segregation

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Segregation</i>						
4:1 Åtgärder mot segregation	34	56	55	478	478	478
4:2 Delegationen mot segregation		19	18	22	23	23
Summa Segregation	34	75	74	500	501	501

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

6.3 Resultatredovisning

6.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

I juni 2018 presenterades en långsiktig strategi för att minska och motverka segregation för perioden 2018–2028 (Ku2018/01462/D). Strategin är en vidareutveckling av regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation.

Uppföljning och utvärdering är centralt för att lyckas i arbetet med att minska och motverka segregation. Delegationen mot segregation (Delmos) har fått i uppdrag att utveckla ett uppföljningssystem som skapar förutsättningar för en långsiktig och regelbunden tvärsektorieell uppföljning av segregationen i Sverige (Ku2017/02634/DISK). I väntan på detta system redovisas resultat för ett antal indikatorer på hur situationen ser ut i genomsnitt i Sverige för de 38 områden som tidigare omfattats av lokala utvecklingsavtal (LUA) och urbant utvecklingsarbete (URB), jämfört med resultat för hela landet. Indikatorerna är

- andel förvärvsarbete
- behörighet till gymnasieskolans nationella program
- andel långtidsarbetslösa
- andel unga som varken förvärvsarbetar eller studerar
- genomsnittlig disponibel inkomst.

De 38 områdena med socioekonomiska utmaningar är inte heltäckande för alla områden i Sverige med socioekonomiska utmaningar. Resultaten ger därmed endast en indikation för utvecklingen på området.

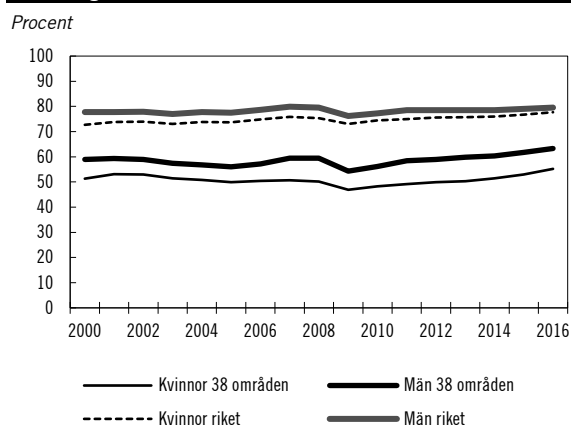
Som en del i att förbättra förutsättningarna att följa upp segregationen i Sverige har Statistiska centralbyrån (SCB) fått i uppdrag ta fram en rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation vilket bl.a. möjliggör uppföljning av områdes-specifika variationer inom kommuner över hela landet (Ku2018/01729/D). Uppdraget ska redovisas i december 2019.

6.3.2 Resultat

Utvecklingen av den socioekonomiska segregationen i Sverige

I efterföljande redovisning av ett antal indikatorer på hur situationen ser ut i Sverige presenteras resultat för 38 områden med socioekonomiska utmaningar. Diagrammen visar ett genomsnitt för de 38 områdena och en jämförelse med riket som helhet. Det finns dock inbördes skillnader såväl mellan områden som över tid.

Diagram 6.1 Andel förvärvsarbete i åldern 20–64 år, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket

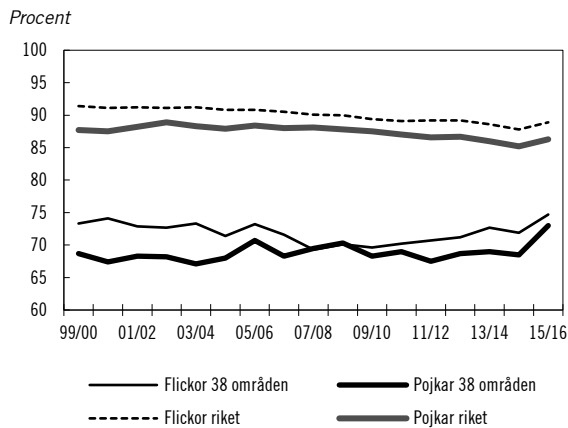

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration

Andelen förvärvsarbete i de 38 områdena med socioekonomiska utmaningar är betydligt lägre än genomsnittet i riket. Det finns även tydliga skillnader mellan kvinnor och män. År 2016 var förvärvsfrekvensen i genomsnitt 55 procent för kvinnor och 63 procent för män i de 38 områdena. Motsvarande siffror för riket som helhet var 78 procent för kvinnor och 80 procent för män. Samtidigt är den genomsnittliga förvärvsfrekvensen 2016 den högst uppmätta under 2000-talet i de 38 områdena.

Vidare är andelen långtidsarbetslösa kvinnor och män i de 38 områdena högre än i riket som helhet. År 2016 var långtidsarbetslösheten för kvinnor 3,8 procent och män 4,0 procent i de 38 områdena. Detta kan jämföras med 1,3 procent för kvinnor och 1,6 procent för män i riket. Se vidare utgiftsområde 14 Arbetsmarknad.

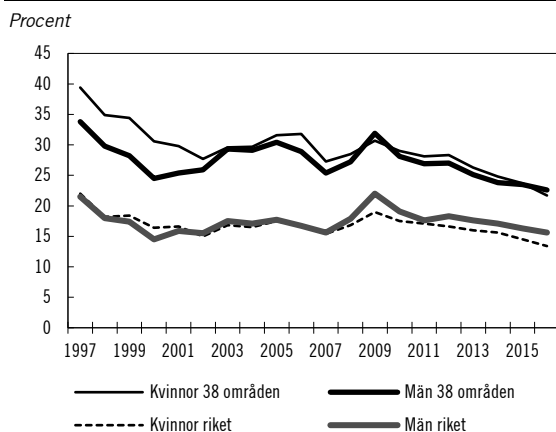
Diagram 6.2 Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket, läsår

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration

Behörigheten till gymnasieskolans nationella program är betydligt lägre bland flickor och pojkar i de 38 områdena än för flickor och pojkar i riket som helhet. Behörigheten bland flickor och pojkar i de 38 områdena ökade dock under läsåret 2015/16 till den högsta andelen i dessa områden under 2000-talet. Behörigheten till gymnasieskolans nationella program låg då på 75 procent för flickor och 73 procent för pojkar. Detta kan jämföras med 89 procent för flickor respektive 86 procent för pojkar i riket. Se vidare utgiftsområde 16 Förskola och grundskola.

Diagram 6.3 Andel unga 20–25 år som varken förvärvsarbetar eller studerar, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket

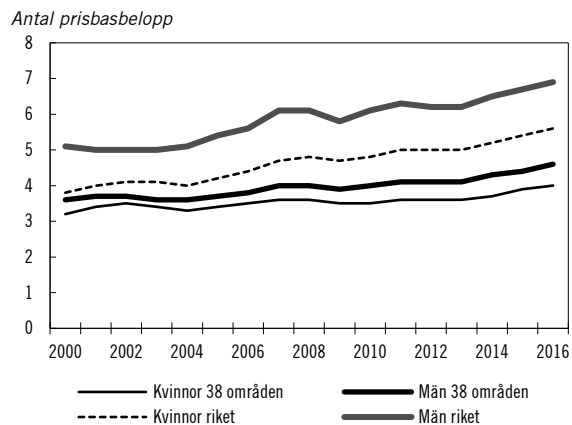

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration

Sett till hela riket har ungdomsarbetslösheten minskat och är nu på den lägsta nivån sedan 2002. Svårast att komma in på arbetsmarknaden har ungdomar utan fullföljd gymnasieutbildning, ungdomar med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, och utrikes födda

ungdomar som har kommit till Sverige i senare tonåren. Andelen unga i åldern 20–25 år som varken förvärvsarbetar eller studerar är i genomsnitt högre i de 38 områdena än i riket som helhet. Andelen har minskat sedan 2009. Under 2016 var det 23 procent män respektive 22 procent kvinnor som varken förvärvsarbetade eller studerade i de 38 områdena jämfört med 13 procent för kvinnor och 16 för män i riket. Se vidare utgiftsområde 17 Ungdomspolitik.

Diagram 6.4 Genomsnittlig disponibel inkomst för personer i åldern 20–64, genomsnitt för 38 områden med socioekonomiska utmaningar och riket

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration
Kommentar: Prisbasbeloppet för år 2016 var 44 300 kronor.

Den disponibla inkomsten bland personer i åldern 20–64 år har ökat såväl i de 38 områdena som i riket som helhet sedan början av 2000-talet. Ökningen har emellertid gått långsammare i de 38 områdena vilket bidrar till att inkomstklyftorna har ökat. Kvinnor i de 38 områdena har den svagaste ökningen i disponibel inkomst. År 2016 uppgick den genomsnittliga disponibla inkomsten i de 38 områdena till 4 prisbasbelopp för kvinnor respektive 4,6 för män. Detta kan jämföras med 5,6 prisbasbelopp för kvinnor respektive 6,9 för män i riket.

Andra tydliga skillnader mellan de 38 områdena och riket är att valdeltagandet i genomsnitt är betydligt lägre i de 38 områdena. I 2014 års riksdagsval var deltagandet i genomsnitt 66 procent i dessa områden, jämfört med 86 procent i riket.

Vidare är den upplevda otryggheten större i områdena som Brottsförebyggande rådet (Brå) definierar som socialt utsatta enligt Brå:s rapport 2018:9 (dessa är inte samma som de 38 områdena som ingår i SCB:s Registerdata för integration). Närmare hälften av kvinnorna som bor i dessa områden upplever otrygghet under vistelse sen

kväll i det egna bostadsområdet. Detta kan jämföras med kvinnor i andra urbana områden, där 30 procent säger sig vara otrygga. Även bland män är skillnaden stor. Andelen otrygga män vid utevistelse sent på kvällen var 22 procent i socialt utsatta områden och 9 procent i övriga urbana områden.

Delegationen mot segregation

I mars 2017 inledde Kommittén för inrättande av en delegation mot segregation (Ku 2017:01) förberedelserna för inrättande av myndigheten Delegationen mot segregation, Delmos. Genom tilläggsdirektiv (dir. 2017:53) fick kommittén även i uppgift att fördela statsbidrag i enlighet med förordningen (2017:848) om statsbidrag till kommuner och landsting för åtgärder för att motverka och minska segregation.

Delmos inledde sin verksamhet den 1 januari 2018. Myndigheten ska bidra till att förbättra situationen i områden med socioekonomiska utmaningar och motverka strukturella orsaker till segregation genom att främja samverkan och kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan relevanta aktörer, stödja aktörer att utföra ett strategiskt och kunskapsbaserat arbete samt fördela statsbidrag. Myndigheten är samlokaliserad med Södertörns högskola i Huddinge kommun. Delmos har under våren 2018 bl.a. påbörjat arbetet med att fördela statsbidrag till kommuner, landsting, ideella föreningar samt stiftelser för att minska och motverka segregation.

Statsbidrag för att minska och motverka segregation

Under 2017 fördelade Kommittén för inrättande av en delegation mot segregation (Ku 2017:01) 26 miljoner kronor i statsbidrag till 47 kommuner och landsting enligt förordningen (2017:848) om statsbidrag till kommuner och landsting för åtgärder för att motverka och minska segregation. Av de 76 inkomna ansökningarna beviljades medel till 65.

I och med inrättandet av Delmos den 1 januari 2018 tog myndigheten över ansvaret för att fördela medel enligt denna förordning. Myndigheten har gjort bedömningen att det stora flertalet insatser (91 procent) har varit sektorsövergripande. Merparten av insatserna har

handlat om verksamhetsutveckling med syftet att bilda eller utveckla nätverk för erfarenhetsutbyte mellan kommuner, landsting, myndigheter, forskare, organisationer inom det civila samhället eller andra relevanta aktörer. Ett annat fokus har varit en kombination av utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte.

Regeringen beslutade i februari 2018 om två nya förordningar gällande statsbidrag för att minska och motverka segregation, förordningen (2018:119) om statsbidrag till ideella föreningar och stiftelser för att minska och motverka segregation och förordningen (2018:118) om statsbidrag till kommuner och landsting för att minska och motverka segregation. Det sistnämnda bidraget är ett komplement till det statsbidrag som kan beviljas kommuner enligt förordningen (2018:151) om statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden, se vidare rubriken Statsbidrag till kommuner med områden med socioekonomiska utmaningar.

Statsbidrag till kommuner med områden med socioekonomiska utmaningar

Kommuner är centrala aktörer i arbetet för att minska och motverka segregation. I mars 2018 beslutade regeringen att inrätta ett nytt statsbidrag som riktar sig till kommuner med områden med socioekonomiska utmaningar, förordningen (2018:151) om statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden. Syftet med bidraget är att stärka kommunernas egna långsiktiga arbete för att förbättra förutsättningarna i områden med socioekonomiska utmaningar. Under 2018 fördelas medlen av Tillväxtverket, en uppgift som från och med den 1 januari 2019 kommer att övergå till Delmos, se vidare avsnitt 6.4 Budgetförslag och utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

I samma satsning avsattes också medel till kommuner med socioekonomiska utmaningar som även har stora utmaningar till följd av till exempel gleshet, långt avstånd till stora tätbefolkade områden, demografisk obalans och ett mindre utbud av tjänster från offentliga och privata aktörer. Dessa medel kan beviljas enligt förordning (2018:152) om statsbidrag till socioekonomiskt eftersatta kommuner. Se vidare utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

6.4 Budgetförslag

6.4.1 Åtgärder mot segregation

Tabell 6.2 Anslagsutveckling 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

År	Utfall	33 541	Anslags-sparande	16 458
2017	Utfall	33 541	Anslags-sparande	16 458
2018	Anslag	56 000 ¹	Utgifts-prognos	55 328
2019	Förslag	478 000		
2020	Beräknat	478 000		
2021	Beräknat	478 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att minska och motverka segregation och för utgifter för statsbidrag som har detta syfte.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2020–2027.

Skälen för regeringens förslag: Långsiktighet är en central komponent i arbetet med att minska och motverka segregation. Beslut om bidrag för aktiviteter som pågår under flera år kan således bli aktuellt. Bemyndigandet behövs för att göra det möjligt att fatta beslut om åtaganden för kommande år. Fr.o.m. 2019 ska dessutom statsbidraget till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden flyttas från utgiftsområde 19 Regional tillväxt till utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering. Åtgärder mot segregation, se vidare under rubriken Regeringens överväganden gällande anslag 4:1 *Åtgärder mot segregation*.

Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2020–2027.

Tabell 6.3 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022–2027
Ingående åtaganden		100 000	185 000			
Nya åtaganden		100 000	1 270 000 ¹			
Infriade åtaganden		500	455 000 ²	460 000	300 000	240 000
Utestående åtaganden	500	185 000	1 000 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	100 000	185 000	1 000 000			

¹ I nya åtaganden ingår ingående åtaganden på 850 miljoner kronor överförda från anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

² Av överförda åtaganden från anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 beräknas 425 miljoner kronor infrias under 2019.

Regeringens överväganden

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär bl.a. att den i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1) beräknade ökningen av detta anslag med 25 miljoner kronor fr.o.m. 2019 uteblir.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär vidare att den tidigare beräknade minskningen av anslaget med 3 miljoner kronor genomförs för att finansiera motsvarande ökning av anslaget 4:2 *Delegationen mot segregation*. Minskningen bedöms inte påverka den verksamhet som finansieras under anslaget i någon större utsträckning. Se vidare Regeringens övervägande för anslag 4:2 *Delegationen mot segregation*.

Riksdagen har beslutat att de ändamål och verksamheter som avser statsbidraget till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden ska flyttas från utgiftsområde 19 Regional tillväxt till utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, Åtgärder mot segregation (prop. 2017/18:100, bet. 2017/18:KU40, rskr. 2017/18:419). Mot denna bakgrund ökas anslaget fr.o.m. 2019 med 425 miljoner kronor. Anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt minskas med motsvarande belopp. I 2018 års ekonomiska vårproposition (prop. 2017/18:100) aviserades att förslaget om flytt av statsbidraget till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden beräknas öka utgiftsramen för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering med 1 350 miljoner kronor 2019 och minska utgiftsramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt med motsvarande belopp. De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att beloppet som överförs istället är 425 miljoner kronor för 2019. Se också utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Delmos tar den 1 januari 2019 över ansvaret för handläggning av det aktuella statsbidraget från Tillväxtverket, se vidare Regeringens överväganden under anslag 4:2 *Delegationen mot segregation*.

Tabell 6.4 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor			
	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	56 000	56 000	56 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	422 000	422 000	422 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	478 000	478 000	478 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 478 000 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 478 000 000 kronor respektive 478 000 000 kronor.

6.5 Delegationen mot segregation

Tabell 6.5 Anslagsutveckling 4:2 Delegationen mot segregation

Tusental kronor				
2017	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Anslag	19 000 ¹	Utgifts-prognos	18 209
2019	Förslag	22 195		
2020	Beräknat	22 517 ²		
2021	Beräknat	22 810 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 22 195 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 22 194 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Medlen får användas till förvaltningsutgifter för myndigheten Delegationen mot segregation.

Regeringens överväganden

Delegationen mot segregation ska den 1 januari 2019 ta över handläggningen av statsbidraget till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden från Tillväxtverket. Det medför att myndighetens uppdrag utökas. Med oförändrad

anslagnivå kan nödvändig verksamhet inte upprätthållas. Anslaget ökas därför med 3 miljoner kronor fr.om. 2019. Medlen överförs från anslag 4:1 *Åtgärder mot segregation*, som minskas med motsvarande belopp.

Tabell 6.6 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 4:2 Delegationen mot segregation

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	19 000	19 000	19 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	195	473	727
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	3 000	3 044	3 083
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	22 195	22 517	22 810

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

Regeringen föreslår att 22 195 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Delegationen mot segregation* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 22 517 000 kronor respektive 22 810 000 kronor.